

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับนักศึกษา ผมนายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ เลขาธิการสำนักอบรมศึกษา กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา บรรณาธิการหนังสือรวมคำบรรยายภาค ๒ สมัยที่ ๗๔ อาจารย์ขอใช้บทบรรณาธิการเป็นช่องทางในการแนะนำการเตรียมตัวและการเขียนตอบข้อสอบ ของนักศึกษา จากการตรวจข้อสอบภาค ๑ สมัยที่ ๗๔ เมื่อพิจารณาจากการตอบข้อสอบแล้ว อาจารย์พบว่านักศึกษาจำนวนมากไม่อ่านรวมคำบรรยายเพราะในคำถามที่ออกสอบเป็น การนำคำบรรยายมาออกข้อสอบ แต่นักศึกษาก็ทำข้อสอบไม่ได้ จึงขอฝากนักศึกษาไว้ว่า อย่างน้อยที่สุดนักศึกษาต้องอ่านรวมคำบรรยายที่สำนักอบรมฯ จัดพิมพ์ ให้ครบทุกวิชา นอกจากนี้ยังมีปัญหาว่ามีนักศึกษาอีกจำนวนมากที่มีความตั้งใจเรียนและอ่านรวมคำบรรยาย และตำราจนมีความรู้แล้ว แต่ตอบข้อสอบไม่ได้คะแนนและสอบไม่ผ่านเพราะเขียนตอบข้อสอบ ไม่เป็น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายสำหรับความทุ่มเทของนักศึกษากลุ่มนี้เหล่านี้ ส่วนใหญ่ ของนักศึกษาที่อ่านคำบรรยายและทำข้อสอบไม่ได้คะแนน เพราะตอบข้อสอบไม่เป็น ที่พบ มากที่สุดคือลอกคำถามมาแล้วตอบว่าได้หรือไม่ได้โดยไม่ได้นำข้อเท็จจริงมาปรับกับข้อ กฎหมายก่อนจะตอบว่าได้หรือไม่ได้ซึ่งเป็นข้อสรุป อาจารย์จึงขอใช้ช่องทางนี้เพื่อแนะนำ ให้นักศึกษาได้พัฒนาแนวทางในการเขียนตอบข้อสอบให้ได้คะแนนดีตามความรู้ที่ได้เรียน และอ่านรวมคำบรรยายและตำรา

การเขียนตอบข้อสอบเนติฯ นักศึกษาต้องฝึกจับประเด็นคำถามให้ได้ว่า คำถามต้องการ ให้นักศึกษาตอบเรื่องอะไร และเมื่อจับประเด็นได้แล้วนักศึกษาต้องนำข้อเท็จจริงจากคำถาม เท้าที่จำเป็นมาปรับเข้ากับข้อกฎหมาย พร้อมให้เหตุผลประกอบและสรุปคำตอบตามที่คำถาม ได้ถามไว้ให้ครบถ้วน ในบทบรรณาธิการนี้ ส่วนของคำตอบอาจารย์จะแยกให้นักศึกษาเห็นว่า ข้อเท็จจริงจากคำถามจะใช้ตัวอักษรขีดเส้นใต้ ข้อกฎหมายจะใช้ตัวอักษรหนา เหตุผล ประกอบและสรุปจะใช้ตัวอักษรหนาและขีดเส้นใต้ ขอให้ดูตัวอย่างดังนี้

คำถาม พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนายดำเป็นจำเลยโดยบรรยายฟ้องว่า นายดำ และนายแดงต่างขับรถยนต์มาด้วยความเร็วสูงเมื่อถึงทางร่วมทางแยกไม่ชะลอความเร็ว จากความประมาทของนายดำและนายแดงเป็นเหตุให้รถยนต์ชนกันนายแดงถึงแก่ความตาย และนายม่วงได้รับอันตรายสาหัสจนไม่สามารถดำเนินคดีเองได้ ขอให้ลงโทษตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๑, ๓๐๐ โดยบรรยายฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ระหว่าง พิจารณานางดีภรรยาของนายแดง และนางมามารดาของนายม่วงยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ กับพนักงานอัยการ ศาลชั้นต้นอนุญาตให้นางดีเข้าเป็นโจทก์ร่วมที่ ๑ และนางมาเข้าเป็น โจทก์ร่วมที่ ๒ กับพนักงานอัยการ หลังจากสืบพยานโจทก์ไปแล้วนายม่วงป่วยด้วยโรคระบาดตาย

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่านายดำไม่ประมาท พิกษายกฟ้อง โจทก์ไม่อุทธรณ์ นางดี และนางมาอุทธรณ์โดยผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นอนุญาตให้นางมาอุทธรณ์ ข้อเท็จจริง ศาลชั้นต้นรับอุทธรณ์แล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาจนส่งสำนวนให้ศาลอุทธรณ์ ระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ นายลีซึ่งเป็นสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของนางมา และเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของนายม่วง ยื่นคำร้องว่านางมาถึงแก่ความตาย นายลีขอเข้าดำเนินคดีแทนนายม่วงและโจทก์ร่วมที่ ๒ ศาลชั้นต้นได้สอบสวนได้ความตามคำร้อง จึงส่งสำนวนให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยเพิ่มเติม ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า นายดำกระทำโดยประมาทด้วย ให้วินิจฉัยว่า ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาลงโทษนายดำได้หรือไม่เพียงใด

คำตอบ โจทก์บรรยายฟ้องว่า นายดำและนายแดงต่างขับรถชนคนมาด้วยความประมาทตามคำฟ้องของโจทก์ถือว่านายแดงมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) แม้นายแดงจะถึงแก่ความตาย แต่นางดี โจทก์ร่วมที่ ๑ ซึ่งเป็นภรรยาของนายแดงก็ไม่มีอำนาจเข้ามาจัดการแทนผู้ตายตามมาตรา ๕ (๒) และไม่มีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการซึ่งเป็นโจทก์เดิมได้ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้นางดีเข้าร่วมเป็นโจทก์ จึงไม่ชอบ โจทก์ร่วมที่ ๑ จึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ ปัญหาแม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้าง แต่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลอุทธรณ์มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตามมาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ร่วมที่ ๑ (ฎีกาที่ ๕๓๗/๒๕๕๔)

การที่นางมาโจทก์ร่วมที่ ๒ ถึงแก่ความตายในขณะที่คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ผู้ร้องซึ่งเป็นสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของโจทก์ร่วมที่ ๒ และเป็นบิดาของนายม่วงยื่นคำร้องขอเข้าดำเนินคดี ถือว่าผู้ร้องซึ่งเป็นบิดาของนายม่วงผู้ตายประสงค์ขอใช้สิทธิของตนที่มีอยู่เดิมตั้งแต่แรกในฐานะผู้มีอำนาจจัดการแทนตามมาตรา ๕ (๒) เพื่อสืบสิทธิดำเนินคดีแทนโจทก์ร่วมที่ ๒ ในชั้นอุทธรณ์ (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท. ๑๕๙๒/๒๕๕๖) ศาลอุทธรณ์จึงอนุญาตให้นายลีผู้ร้องเข้าดำเนินคดีในฐานะแทนนางมาโจทก์ร่วมที่ ๒ ซึ่งถึงแก่ความตายได้

คดีนี้โจทก์ร่วมที่ ๒ อุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า นายดำกระทำโดยประมาทด้วย แม้การกระทำของนายดำจะเป็นความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้นายแดงถึงแก่ความตายและนายม่วงได้รับอันตรายสาหัส เป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท แต่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องแล้วพนักงานอัยการโจทก์ไม่อุทธรณ์และโจทก์ร่วมที่ ๑ อุทธรณ์โดยไม่มีอำนาจอุทธรณ์ เมื่อโจทก์ร่วมที่ ๒ เป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนนายม่วงที่ได้รับอันตรายสาหัสเท่านั้น โจทก์ร่วมที่ ๒ ย่อมมีอำนาจอุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์ลงโทษจำเลยฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้นายม่วง

ได้รับอันตรายสาหัสเท่าที่นายม่วงได้รับความเสียหายเท่านั้น (เทียบฎีกาที่ ๔๔๑๗/๒๕๔๕) ศาลอุทธรณ์ไม่อาจลงโทษนายดำฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้นายแดงถึงแก่ความตายได้ แต่ลงโทษนายดำได้ไม่เกินอัตราโทษในความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส เพราะคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ต้องไม่เกินคำฟ้องอุทธรณ์และอำนาจอุทธรณ์ของโจทก์ร่วมที่ ๒

ฎีกาที่ ๕๓๗/๒๕๕๔ ฎ.๘๕๘ โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยและผู้ตายต่างขับรถมาด้วยความประมาท ตามคำฟ้องของโจทก์ถือว่าผู้ตายมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔) ส. โจทก์ร่วมซึ่งเป็นภรรยาของผู้ตาย จึงไม่มีอำนาจเข้ามาจัดการแทนผู้ตาย ตามมาตรา ๕ (๒) และไม่มีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการซึ่งเป็นโจทก์เดิมได้ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ ส. เข้าร่วมเป็นโจทก์จึงไม่ชอบ ปัญหานี้แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้าง แต่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตามมาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท.๑๕๙๒/๒๕๕๖ ฎ.๓๖๕๗ โจทก์ร่วมที่ ๑ บิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของ ท. ผู้เสียหายซึ่งถูกทำร้ายถึงแก่ความตาย ผู้ร้องซึ่งเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของโจทก์ร่วมที่ ๑ และเป็นมารดาของ ท. ผู้ตายยื่นคำร้องขอเข้าดำเนินคดี ถือว่า ผู้ร้องประสงค์ขอให้สิทธิของตนที่มีอยู่เดิมตั้งแต่แรกในฐานะผู้มีอำนาจจัดการแทนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕ (๒) เพื่อสืบสิทธิดำเนินคดีแทนโจทก์ร่วมที่ ๑ ในชั้นฎีกาศาลฎีกาอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าดำเนินคดีในฐานะเป็นโจทก์ร่วมที่ ๑ แทนโจทก์ร่วมที่ ๑ ได้กับให้รับคำแก้ฎีกาไว้พิจารณา

หมายเหตุ (โดยท่านอาจารย์สมชัย ทิฆมาอุตมกร) มีข้อสังเกตว่า แนวคำสั่งคำร้องฉบับนี้อนุญาตให้ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายเข้าสืบสิทธิดำเนินคดีแทนผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วยกันที่ถึงแก่ความตายในระหว่างที่คดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณา โดยมีได้ปรับบทด้วยข้อกฎหมายเช่นนี้คำสั่งคำร้องที่ ๑๓๒/๒๕๕๓ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๕๓๗/๒๕๕๓ ที่วางหลักว่า ป.วิ.อ. มีมาตรา ๒๙ เท่านั้นที่จะเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่ยื่นฟ้องแล้วตายลง กรณีอื่นนอกจากนี้ไม่อาจนำ ป.วิ.พ. มาใช้บังคับได้ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการแปลมาตรา ๒๙ เครื่องครัดว่า คำว่าผู้เสียหายตามมาตรา ๒๙ นี้ หมายความว่าเฉพาะแต่ผู้เสียหายโดยตรงไม่รวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วย คำสั่งคำร้องฉบับนี้เท่ากับกลับคำสั่งคำร้องและคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับดังกล่าว

อนึ่ง การแปลข้อกฎหมายตามคำสั่งคำร้องฉบับนี้น่าจะเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมายได้ทางหนึ่งเมื่อผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่ยื่นฟ้องแล้วตายลง ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะเดียวกัน สามารถเข้าสืบสิทธิดำเนินคดีต่อไปได้ แม้สิทธิการดำเนินคดีอาญาในกรณีความผิดตามคำสั่งคำร้องฉบับนี้มิใช่คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินก็ตาม

ข้อสังเกต คดีนี้ศาลฎีกาอนุญาตให้มารดาผู้เสียหายเข้าดำเนินคดีแทนบิดาผู้เสียหาย ซึ่งถึงแก่ความตาย ทั้งมารดาและบิดาต่างก็เป็นผู้บุพการีของผู้ตายมีสิทธิจัดการแทนผู้เสียหาย ได้ตามมาตรา ๕ (๒) ซึ่งศาลฎีกาเห็นว่ามารดาใช้สิทธิของตนที่มีอยู่เดิมตั้งแต่แรกในฐานะ ผู้มีอำนาจจัดการแทนตามมาตรา ๕ (๒) จึงอนุญาตให้เข้ามาสืบสิทธิดำเนินคดีตามมาตรา ๕ (๒)

การที่ศาลฎีกาปรับบทตามมาตรา ๕ (๒) แต่ไม่ได้ปรับบทด้วยมาตรา ๒๙ นั้น ถ้าเป็นกรณีบิดาผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้วตายลง บุตรผู้ตายซึ่งเป็นน้องผู้เสียหายจะยื่นคำร้อง ขอเข้าดำเนินคดีแทน ศาลฎีกาน่าจะตัดสินตามหลักเดิมว่าผู้เสียหายที่ยื่นฟ้องแล้วตายลง ตามมาตรา ๒๙ หมายถึงตัวผู้เสียหาย ไม่รวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนยื่นฟ้องแล้วตายลง และฎีกานี้วินิจฉัยชี้ชัดเจนว่ามารดาใช้สิทธิของตนที่มีอยู่เดิมตั้งแต่แรกในฐานะผู้มีอำนาจ จัดการแทนตามมาตรา ๕ (๒) จึงอนุญาตให้เข้ามาสืบสิทธิดำเนินคดี โดยไม่ได้ปรับบทมาตรา ๒๙ ปัญหาว่าบิดาผู้เสียหายตายแล้วบุตรซึ่งเป็นน้องผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าดำเนินคดีแทน น่าจะยังคงตามหลักเดิมว่าน้องของผู้เสียหายจะเข้าดำเนินคดีแทนตามมาตรา ๒๙ ไม่ได้

ฎีกาที่ ๔๘๑๗/๒๕๔๕ ฎ.๒๒๖๗ โจทก์ซึ่งได้รับอันตรายสาหัสฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย ตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๑, ๓๐๐ และ ๓๙๐ พ.ร.บ.จราจรทางบก มาตรา ๔๓ (๔) และ ๑๕๗ แต่ไม่ปรากฏว่าโจทก์เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เสียหายอื่นที่เป็นผู้เยาว์ หรือเป็นผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือสามีผู้เสียหายอื่น ซึ่งถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตราย สาหัส หรือได้รับอันตรายแก่กาย โจทก์จึงไม่ใช่ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายเหล่านั้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕ (๑) และ (๒) โจทก์ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในข้อหาความผิด ตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๑, ๓๐๐ และ ๓๙๐ ซึ่งบุคคลอื่นเป็นผู้เสียหาย และโดยที่โจทก์ไม่ใช่ ผู้เสียหายในความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก มาตรา ๔๓ (๔) และ ๑๕๗ เพราะความผิด ดังกล่าวเป็นความผิดต่อรัฐ โจทก์ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในข้อหาความผิดตามมาตรา ๔๓ (๔) และ ๑๕๗ ด้วย ศาลชั้นต้นชอบที่จะพิพากษายกฟ้องโจทก์สำหรับความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๑ และ ๓๙๐ และ พ.ร.บ.จราจรทางบก มาตรา ๔๓ (๔) และ ๑๕๗

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์

บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม นายดำมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการขณะไปพบเพื่อนที่จังหวัดนนทบุรี นายดำเล่าว่าอยากได้ไม้ล้อยต้นใหญ่ไปไว้ที่บ้านอีกหลังหนึ่งที่จังหวัดนครปฐม เพื่อนของนายดำ แนะนำว่านายแดงมีไม้ล้อยต้นใหญ่ ขณะอยู่ที่จังหวัดนนทบุรีนายดำจึงโทรศัพท์สั่งซื้อต้นไม้ล้อยต้นใหญ่จากนายแดงซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรีโดยขณะนั้นนายแดงไปพักผ่อนที่จังหวัดเพชรบุรี ทั้งสองฝ่ายพูดคุยกันตกลงราคา ๕๐๐,๐๐๐ บาท ให้ส่งมอบต้นไม้ที่จังหวัดนครปฐม ต่อมานายแดงไปส่งต้นไม้ล้อยดังกล่าวที่จังหวัดนครปฐมแต่ต้นไม้ล้อยได้รับความเสียหายระหว่างขนส่ง นายดำจึงไม่รับมอบต้นไม้ล้อยและจะฟ้องเรียกค่าเสียหาย ๕๐๐,๐๐๐ บาท

ให้วินิจฉัยว่า นายดำจะเสนอคำฟ้องเรียกค่าเสียหายจากนายแดงได้ที่ศาลใด

คำตอบ การที่นายดำจะเสนอคำฟ้องขอให้ศาลบังคับนายแดงชำระหนี้ค่าเสียหายตามสัญญาซื้อขาย เป็นการฟ้องเรียกหนี้หนี้บุคคล ต้องเสนอคำฟ้องต่อศาลที่นายแดงมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ (๑) นายดำจึงเสนอคำฟ้องขอให้ศาลบังคับนายแดงชำระหนี้ค่าเสียหายตามสัญญาซื้อขายต่อศาลจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งเป็นศาลที่นายแดงมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้ตามมาตรา ๔ (๑)

ส่วนศาลที่มูลคดีเกิดนั้น คำว่า มูลคดี หมายถึงต้นเหตุอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้เกิดอำนาจฟ้อง (ฎีกาที่ ๓๙๙ - ๓๙๙/๒๕๕๕) ในคดีนี้มูลคดีอาจเกิดขึ้นหลายแห่งได้

มูลคดีเรื่องนี้เป็นเรื่องสัญญาซื้อขาย ขณะที่นายดำอยู่ที่จังหวัดนนทบุรีได้โทรศัพท์สั่งซื้อต้นไม้ล้อยจากนายแดงซึ่งอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี กฎหมายให้ถือว่าเป็นคำเสนอแก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้าด้วยเช่นกันนั้น คงมีผลแต่เพียงว่า การที่บุคคลคนหนึ่งทำคำเสนอไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งทางโทรศัพท์ดังกล่าว หากมิได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนองไว้ เสนอ ณ ที่ใด เวลาใดก็ย่อมจะสนองรับได้แต่ ณ ที่นั้นเวลานั้นเท่านั้น มิได้บัญญัติไปถึงกับให้ถือว่าขณะนั้นทั้งผู้เสนอและผู้สนองอยู่ในสถานที่เดียวกันด้วย ขณะที่การเจรจาตกลงทำสัญญาซื้อขายรายนี้ นายดำเสนอซื้อทางโทรศัพท์อยู่ที่จังหวัดนนทบุรี นายแดงสนองรับทางโทรศัพท์อยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี ดังนั้น ทั้งจังหวัดนนทบุรีที่นายดำอยู่และจังหวัดเพชรบุรีที่นายแดงอยู่จึงต่างเป็นสถานที่ก่อให้เกิดสัญญาซื้อขายรายนี้ร่วมกันอันเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดขึ้น การที่นายดำผู้เสนอได้รับคำสนองรับจากนายแดงนั้นเป็นแต่เพียงข้อพิจารณาว่าสัญญาเกิดขึ้นแล้วหรือไม่เท่านั้น มิได้ทำให้สถานที่ที่นายดำอยู่เป็นสถานที่มูลคดีเกิดเพียงแห่งเดียวแต่อย่างใด นายดำจึงเสนอคำฟ้องของตนได้ทั้งที่จังหวัดนนทบุรีและศาลจังหวัดเพชรบุรีอันเป็นสถานที่ที่มูลคดีซื้อขายเกิดขึ้นได้ด้วย

นอกจากนี้การที่นายแดงไปส่งต้นไม้ล้มที่จังหวัดนครปฐมแต่ต้นไม้ล้มได้รับความเสียหายระหว่างขนส่ง ก็เท่ากับมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาซื้อขายดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งมอบสินค้าจังหวัดนครปฐม นายดำจึงมีสิทธิเสนอคำฟ้องที่ศาลจังหวัดนครปฐมอันเป็นสถานที่ที่มูลคดีการส่งมอบเสียหายเกิดขึ้นระหว่างขนส่งอีกแห่งหนึ่งด้วย

นายดำจึงเสนอคำฟ้องต่อศาลจังหวัดกาญจนบุรีที่นายแดงมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดคือ ศาลจังหวัดนนทบุรี ศาลจังหวัดเพชรบุรี หรือศาลจังหวัดนครปฐม ศาลใดศาลหนึ่งได้

ฎีกาที่ ๑๘๒๔/๒๕๖๗ ในการเสนอคำฟ้องนั้น ป.วิ.พ. มาตรา ๔ (๑) บัญญัติว่า “คำฟ้อง ให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่” คำว่า “มูลคดี” หมายถึง เหตุอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้โจทก์มีอำนาจฟ้อง มูลคดีของเรื่องนี้เป็นเรื่องสัญญาซื้อขาย การที่จำเลยที่ ๒ หรือพนักงานร้าน บ. ของจำเลยที่ ๒ โทรศัพท์สั่งซื้อสินค้าจากโจทก์ ซึ่งตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๕๖ บัญญัติให้ถือว่าเป็นคำเสนอแก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้าด้วยเช่นกันนั้น คงมีผลแต่เพียงว่า การที่บุคคลคนหนึ่งทำคำเสนอไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งทางโทรศัพท์ดังกล่าว หากมิได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนองไว้ เสนอ ณ ที่ใดเวลาใดก็ย่อมจะสนองรับได้แต่ ณ ที่นั้นเวลานั้นเท่านั้น มิได้บัญญัติไปถึงกับให้ถือว่าขณะนั้นทั้งผู้เสนอและผู้สนองอยู่ในสถานที่เดียวกันด้วย ข้อเท็จจริงยังคงต้องฟังว่า ขณะมีการเจรจาตกลงทำสัญญาซื้อขายรายนี้ จำเลยที่ ๒ หรือพนักงานร้าน บ. ของจำเลยที่ ๒ เจรจาอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี ส่วนโจทก์เจรจายู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้น ทั้งจังหวัดสมุทรปราการที่โจทก์อยู่และจังหวัดกาญจนบุรีที่จำเลยที่ ๒ อยู่ จึงต่างเป็นสถานที่ก่อให้เกิดสัญญาซื้อขายรายนี้ร่วมกัน โจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ ๒ ต่อศาลชั้นต้น (ศาลแขวงสมุทรปราการ) อันเป็นศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลได้ การที่จำเลยที่ ๒ ผู้เสนอได้รับคำสนองรับจากโจทก์นั้นเป็นแต่เพียงข้อพิจารณาว่าสัญญาเกิดขึ้นแล้วหรือไม่เท่านั้น มิได้ทำให้สถานที่ที่จำเลยที่ ๒ อยู่เป็นสถานที่มูลคดีเกิดเพียงแห่งเดียวแต่อย่างใด ฎีกาที่ ๒๙๑๖/๒๕๔๘ เมื่อโจทก์อ้างว่าจำเลยทั้งสามนำเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่มีคุณสมบัติไม่ตรงตามข้อกำหนดในสัญญาไปส่งมอบและติดตั้งที่จังหวัดราชบุรีอันเป็นการผิดสัญญา ก็เท่ากับมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาซื้อขายดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขในการส่งมอบและติดตั้ง จังหวัดราชบุรีจึงเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดขึ้นอีกแห่งหนึ่งด้วย โจทก์ย่อมฟ้องจำเลยทั้งสามต่อศาลจังหวัดราชบุรีขอให้คืนเงินค่าสินค้าที่ชำระไปแล้วแก่โจทก์และขนย้ายเครื่องกำเนิดไฟฟ้าออกไปได้

คำถาม นายหนึ่งเป็นบิดาของนายสองทั้งสองคนมีภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่ ๔๓ หมู่ ๔ ตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เมื่อปี ๒๕๕๘ นายหนึ่งถึงแก่ความตายโดยมีนายสองเป็นทายาทเพียงคนเดียวซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากศาลจังหวัดนครปฐมให้เป็นผู้จัดการมรดก

ของนายหนึ่ง แต่จัดการมรดกของนายหนึ่งยังไม่เสร็จ ต่อมาในปี ๒๕๕๙ นายสองย้ายชื่อตามทะเบียนบ้านไปอยู่จังหวัดกาญจนบุรี โดยไปมาระหว่างจังหวัดกาญจนบุรีและนครปฐม เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๘ นายสองถึงแก่ความตายขณะอยู่ที่จังหวัดนครปฐม และฉาปนกิจที่จังหวัดนครปฐม นายสามซึ่งเป็นบุตรของนายสองและทายาทอื่นของนายสองก็มีภูมิลำเนาที่จังหวัดนครปฐม

ให้วินิจฉัยว่า นายสามมีสิทธิเสนอคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกของนายหนึ่งและนายสองต่อศาลจังหวัดนครปฐมเป็นคดีเดียวกันได้หรือไม่

คำตอบ บุคคลอาจมีภูมิลำเนาหลายแห่งได้ถ้ามีถิ่นที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญหลายแห่งเดิมนายสองอยู่บ้านที่จังหวัดนครปฐม ต่อมาในปี ๒๕๕๙ จึงย้ายไปอยู่จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๘ นายสองถึงแก่ความตายขณะอยู่ที่จังหวัดนครปฐม และฉาปนกิจที่จังหวัดนครปฐม นายสามและทายาทอื่นก็มีภูมิลำเนาที่จังหวัดนครปฐม แสดงว่านายสองมีบ้านที่จังหวัดนครปฐมเป็นสถานที่อยู่อันเป็นแหล่งสำคัญอีกแห่งหนึ่งด้วย บ้านที่จังหวัดนครปฐมจึงเป็นภูมิลำเนาของนายสองด้วย เมื่อคำร้องขอแต่งตั้งผู้จัดการมรดกให้เสนอต่อศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลในขณะถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ จัตวา ดังนั้น นายสามจึงมีสิทธิเสนอคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกของนายสองต่อศาลจังหวัดนครปฐมได้ (ฎีกาที่ ๔๒๑๔/๒๕๕๗)

คำฟ้องหรือคำร้องขอซึ่งอาจเสนอต่อศาลได้สองศาลหรือกว่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเพราะภูมิลำเนาของบุคคลก็ดี ถ้ามูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน ผู้ร้องขอจะเสนอคำร้องขอต่อศาลใดศาลหนึ่งเช่นว่านั้นก็ได้ตามมาตรา ๕ แม้คดีตั้งแต่สองคดีจะต้องเสนอต่อศาลต่างกัน หากมูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน ยังสามารถเสนอคดีร่วมกันต่อศาลใดศาลหนึ่งก็ได้ ดังนั้น คดีสองคดีที่ต้องเสนอต่อศาลเดียวกันและมูลคดีเกี่ยวข้องกันแล้ว ย่อมเสนอคดีร่วมกันต่อศาลได้ คดีนี้เมื่อนายหนึ่งถึงแก่ความตาย มรดกของนายหนึ่งจึงตกแก่นายสองแต่ผู้เดียว เมื่อนายสองเป็นผู้จัดการมรดกของนายหนึ่ง แต่จัดการมรดกไม่เสร็จ มรดกของนายหนึ่ง ดังกล่าวก็เป็นมรดกของนายสอง อันจะตกทอดแก่ทายาทของนายสอง เหตุขัดข้องในการจัดการมรดกของนายสองและนายหนึ่ง อันเป็นมูลความแห่งคดีที่จะร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก จึงเกี่ยวข้องกันพอที่จะพิจารณารวมกันได้ นายสามทายาทนายสองจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์มรดกของนายสองและนายหนึ่ง ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดกของนายสองและนายหนึ่ง โดยมีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลที่นายสองและนายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลขณะถึงแก่ความตายตามมาตรา ๔ จัตวา ซึ่งก็คือศาลจังหวัดนครปฐม เมื่อมูลความแห่งคดีการร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกของนายสองและนายหนึ่งเกี่ยวข้องกันพอที่จะพิจารณารวมกันได้ นายสามย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ตั้งตนเองผู้จัดการมรดกของนายสองและนายหนึ่ง เป็นคดีเดียวกันต่อศาลจังหวัดนครปฐมได้ (ฎีกาที่ ๑๒๗๔๙/๒๕๕๖)

ฎีกาที่ ๔๒๑๔/๒๕๕๗ ฎ.ส.ล.๓ น.๑๑๓ บุคคลอาจมีภูมิลำเนาหลายแห่งได้ถ้ามีถิ่นที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญหลายแห่ง เดิมผู้ตายอยู่บ้านเลขที่ ๔๓ หมู่ ๔ ตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ต่อมาในปี ๒๕๔๙ จึงย้ายไปอยู่จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๕ ผู้ตายถึงแก่ความตายขณะอยู่ที่จังหวัดนครปฐม และฉาปนกิจที่จังหวัดนครปฐม ผู้ร้องและทายาทก็มีภูมิลำเนาที่จังหวัดนครปฐม แสดงว่าผู้ตายมีบ้านเลขที่ ๔๓ เป็นสถานที่อยู่ อันเป็นแหล่งสำคัญอีกแห่งหนึ่งด้วย บ้านที่จังหวัดนครปฐมจึงเป็นภูมิลำเนาของผู้ตายตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗ ดังนั้น ผู้ร้องมีสิทธิเสนอคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกต่อศาลจังหวัดนครปฐมได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๔ จัตวา

ฎีกาที่ ๑๒๗๔๙/๒๕๕๖ ฎ.ส.ล.๙ น.๒๑๔ คำร้องขอซึ่งอาจเสนอต่อศาลได้สองศาล หรือกว่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเพราะภูมิลำเนาของบุคคลก็ดี ถ้ามูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน ผู้ร้องจะเสนอคำร้องขอต่อศาลใดศาลหนึ่งเช่นว่านั้นก็ได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๕ แม้คดีตั้งแต่สองคดี จะต้องเสนอต่อศาลต่างกัน หากมูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน ยังสามารถเสนอคดีร่วมกันต่อศาลใดศาลหนึ่งก็ได้ ดังนั้น คดีสองคดีที่ต้องเสนอต่อศาลเดียวกันและมูลคดีเกี่ยวข้องกันแล้ว ย่อมเสนอคดีร่วมกันต่อศาลได้ คดีนี้ผู้ตายที่ ๒ ถึงแก่ความตายก่อนผู้ตายที่ ๑ โดยผู้ตายที่ ๒ ไม่มีคู่สมรสและบุตร ส่วนบิดาถึงแก่ความตายไปก่อนแล้ว มรดกของผู้ตายที่ ๒ จึงตกแก่ผู้ตายที่ ๑ ซึ่งเป็นมารดาและเป็นทายาทโดยธรรมลำดับที่ ๒ แต่ผู้เดียวตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๙ (๒) ประกอบมาตรา ๑๖๓๐ วรรคหนึ่ง เมื่อผู้ตายที่ ๑ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายที่ ๒ แต่จัดการมรดกไม่เสร็จ มรดกของผู้ตายที่ ๒ ดังกล่าวก็เป็นมรดกของผู้ตายที่ ๑ อันจะตกทอดแก่ทายาทผู้ตายที่ ๑ เหตุขัดข้องในการจัดการมรดกของผู้ตายที่ ๑ และผู้ตายที่ ๒ อันเป็นมูลความแห่งคดีที่จะร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก จึงเกี่ยวข้องกันพอที่จะพิจารณารวมกันได้ ผู้ร้องเป็นผู้รับพินัยกรรมคนหนึ่งตามพินัยกรรมของผู้ตายที่ ๑ และตามพินัยกรรมระบุให้ผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดก ดังนั้น ผู้ร้องจึงเป็นทายาทและผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์มรดกของผู้ตายที่ ๑ และผู้ตายที่ ๒ ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดกของผู้ตายที่ ๑ และผู้ตายที่ ๒ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๑๓ โดยมีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลที่ผู้ตายที่ ๑ และผู้ตายที่ ๒ มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลขณะถึงแก่ความตายตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๔ จัตวา วรรคหนึ่ง ซึ่งก็คือศาลชั้นต้นเดียวกัน เมื่อมูลความแห่งคดีการร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายที่ ๑ และผู้ตายที่ ๒ เกี่ยวข้องกันพอที่จะพิจารณารวมกันได้ ผู้ร้องย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกของผู้ตายที่ ๑ และผู้ตายที่ ๒ เป็นคดีเดียวกันได้

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์

บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม นายเอกเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาขอให้ลงโทษนายโทและนายตรีข้อหาร่วมกันลักทรัพย์หรือรับของโจร ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องโดยได้สวนพยานได้ ๓ ปากแล้วนายเอกขอเลื่อนคดี ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้เลื่อนคดีและมีคำสั่งได้สวนแล้วพิพากษายกฟ้องนายโท แต่ประทับฟ้องนายตรีเฉพาะข้อหารับของโจร นายเอกอุทธรณ์ขอให้ประทับฟ้องนายโทไว้พิจารณา นายตรีอุทธรณ์ขอให้ยกฟ้องตนเสียด้วย

ก. หากศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นดำเนินการได้สวนมูลฟ้องต่อไป นายโทฎีกา ศาลชั้นต้นจะส่งฎีกาของนายโทอย่างไร

ข. หากศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขศาลชั้นต้นประทับฟ้องนายโทข้อหารับของโจรไว้พิจารณาและพิพากษาต่อไป นายโทฎีกา ศาลชั้นต้นจะส่งฎีกาของนายโทอย่างไร

ค. หากคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้ว พยานหลักฐานที่ได้สวนมูลฟ้อง ยังไม่มีมูลว่านายตรีกระทำความผิด เพราะความผิดฐานลักทรัพย์ยังไม่เกิด การกระทำของนายตรีย่อมไม่อาจเป็นความผิดฐานรับของโจรได้ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขยกฟ้องนายตรี นายเอกฎีกา ศาลชั้นต้นส่งรับฎีกา ศาลฎีกาจะวินิจฉัยปัญหาในข้อ ค. อย่างไร

คำตอบ ก. คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ในชั้นนี้นายโทจึงไม่มีฐานะเป็นคู่ความ เป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ การที่ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี มีคำสั่งได้สวนแล้วพิพากษายกฟ้อง แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นดำเนินการได้สวนมูลฟ้องต่อไป นายโทจึงไม่มีสิทธิฎีกา เพราะนายโทไม่มีฐานะเป็นคู่ความ (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท. ๑๙๐๘/๒๕๕๑) ศาลชั้นต้นต้องส่งไม่รับฎีกาของนายโท

ข. ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขศาลชั้นต้นประทับฟ้องไว้พิจารณา และพิพากษาต่อไป เป็นคำสั่งที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาดตามมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง **นายโทจึงไม่มีสิทธิฎีกา (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๖๖๙/๒๕๑๗) ศาลชั้นต้นต้องส่งไม่รับฎีกาของนายโท**

ค. ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งประทับฟ้องนายตรี แม้ตามมาตรา ๑๗๐ คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาด ซึ่งหมายถึงคู่ความไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาได้แย้งคำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้มีมูลได้ แต่เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ หากศาลอุทธรณ์เห็นว่ากรกระทำของจำเลยตามทางได้สวนมูลฟ้องไม่มีความผิดแล้ว ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิพากษายกฟ้องตามมาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่ง ได้ (ฎีกาที่ ๘๕๘/๒๕๖๗) คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ชอบแล้ว ศาลฎีกาพิพากษายืน

ข้อสังเกต ขอให้สังเกตให้ดีว่าเหตุผลในการต้องห้ามของข้อ ก. และ ข. ต่างกัน คือ คำตอบแรกต้องห้ามเพราะไม่มีฐานะจำเลย แต่คำตอบหลังต้องห้ามเพราะคำสั่งมีมูลย่อมเด็ดขาด หากไม่นำมาเปรียบเทียบกับเห็นในคำถามข้อเดียวกันนักศึกษาที่ไม่เคยไปว่าความอาจมองไม่เห็น ความแตกต่าง ส่วนคำตอบข้อ ค. ขยายการตีความมาตรา ๑๗๐ ออกไปอีก ซึ่งนักศึกษาที่เข้าใจ กฎหมายเป็นระบบจะทำข้อสอบข้อนี้ได้

คำสั่งศาลฎีกาที่ ท. ๑๘๐๘/๒๕๕๑ คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ซึ่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสามตอนท้ายบัญญัติว่า ก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะ เช่นนั้น ในชั้นนี้จำเลยจึงไม่มีฐานะเป็นคู่ความ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไต่สวนมูลฟ้องแล้ว พิพากษายกฟ้อง แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นดำเนินการ ไต่สวนมูลฟ้องต่อไป เป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ จำเลยย่อมไม่มีสิทธิฎีกา

คำสั่งคำร้องที่ ๖๖๙/๒๕๑๗ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ให้ศาลชั้นต้นประทับฟ้องโจทก์ ไว้พิจารณานั้น ถือว่าเป็นคำสั่งที่ให้คดีมีมูล ย่อมเด็ดขาด จำเลยต้องห้ามมิให้ฎีกาตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๐

ฎีกาที่ ๘๕๘/๒๕๖๗ แม้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๐ บัญญัติว่า คำสั่งของศาลที่ให้ คดีมีมูลย่อมเด็ดขาด ซึ่งหมายถึงคู่ความไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งคำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้มูลได้ แต่เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ หากศาลอุทธรณ์เห็นว่าการกระทำของจำเลย ตามทางไต่สวนมูลฟ้องไม่เป็นความผิดแล้ว ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่ง ได้

คำถาม พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานชิงทรัพย์โดยมีอาวุธ และฐานพาอาวุธผิดไปในเมืองฯ ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓, ๙๑, ๓๓๙, ๓๗๑ และริบมีดของกลาง ศาลจดยางานกระบวนพิจารณาว่า ศาลอ่านและอธิบาย ฟ้องให้จำเลยฟังแล้วจำเลยไม่ต้องการทนายความและให้การรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ โจทก์ และจำเลยแถลงว่าไม่ติดใจสืบพยาน คดีเสร็จการพิจารณา ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด ตามฟ้อง ฐานชิงทรัพย์โดยมีอาวุธจำคุก ๑๐ ปี ฐานพาอาวุธไปในเมืองฯ ปรับ ๑,๐๐๐ บาท รวมจำคุก ๑๐ ปี และปรับ ๑,๐๐๐ บาท จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาลดโทษให้กึ่งหนึ่งคงจำคุก ๕ ปี และปรับ ๕๐๐ บาท ริบมีดของกลาง หากไม่ชำระค่าปรับ ให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ จำเลยอุทธรณ์ขอให้รอ การลงโทษ

ให้วินิจฉัยว่า ศาลอุทธรณ์จะวินิจฉัยคดีนี้อย่างไร

คำตอบ ความผิดฐานชิงทรัพย์โดยมีอาวุธเป็นคดีที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป แม้จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลก็ต้องสืบพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง จึงจะพิพากษาลงโทษได้ คดีนี้เมื่อโจทก์แถลงไม่ติดใจสืบพยาน ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานชิงทรัพย์โดยมีอาวุธได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง ตอนท้าย

เมื่อศาลอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังแล้วจำเลยให้การรับสารภาพข้อหาตามฟ้องโจทก์ โจทก์และจำเลยแถลงว่าไม่ติดใจสืบพยาน คดีเสร็จการพิจารณา แม้ความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นความผิดที่รวมการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์อยู่ด้วยกันก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงอันเป็นการกระทำของจำเลยที่โจทก์อ้างว่าเป็นความผิดก็มีเพียงเท่าที่โจทก์กล่าวอ้างในฟ้องหาได้มีข้อเท็จจริงตามที่พิจารณาได้ความแต่อย่างใดไม่ จึงไม่อาจนำมาตรา ๑๔๒ วรรคท้าย มาใช้บังคับ เพื่อให้ศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์โดยมีอาวุธได้

ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้จำเลยมิได้ยกขึ้นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้

ส่วนความผิดฐานพาอาวุธไปในเมืองฯ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษและริบมีดของกลางจึงชอบแล้ว

ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาแก้ไขยกฟ้องความผิดฐานชิงทรัพย์โดยมีอาวุธ นอกจากที่แก้ไขเป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

ฎีกาที่ ๑๕๔๖/๒๕๖๘ ความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๙ แม้จำเลยให้การรับสารภาพและจำเลยไม่สืบพยาน ก็ไม่อาจพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดฐานนี้ได้ ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ แต่กลับปรากฏตามรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นว่า โจทก์แถลงไม่ติดใจสืบพยาน โจทก์จึงไม่มีพยานหลักฐานที่จะให้ศาลฟังลงโทษจำเลยในความผิดฐานชิงทรัพย์โดยมีอาวุธตามฟ้องได้ ปัญหาดังกล่าวนับเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้จำเลยมิได้ยกขึ้นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ อีกทั้งแม้ความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นความผิดที่รวมการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ อยู่ด้วยกันก็ตาม แต่เมื่อปรากฏตามรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นว่าศาลอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังแล้วจำเลยให้การรับสารภาพข้อหาตามฟ้องโจทก์ตามบันทึกคำให้การที่สักขีพยานบันทึกไว้ โจทก์และจำเลยแถลงว่าไม่ติดใจสืบพยาน คดีเสร็จการพิจารณาดังนั้น ข้อเท็จจริงอันเป็นการกระทำของจำเลยที่โจทก์อ้างว่าเป็นความผิด ก็มีเพียงเท่าที่โจทก์กล่าวอ้างในฟ้อง หาได้มีข้อเท็จจริงตามที่พิจารณาได้ความแต่อย่างใดไม่ จึงไม่อาจนำ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๒ วรรคท้าย มาใช้บังคับเพื่อให้ศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์โดยมีอาวุธดังที่โจทก์ฎีกาได้

ข้อสังเกต ฎีกานี้เป็นปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งกฎหมายให้พนักงานอัยการนำตัวจำเลยไปยื่นฟ้องต่อศาล ตามมาตรา ๑๖๕ แต่ทางปฏิบัติพนักงานอัยการไม่ได้ไปยื่นฟ้องต่อศาลเองจะให้พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานตำรวจไปยื่นฟ้องแล้วพนักงานอัยการจะไปลงชื่อให้ภายหลัง หากพนักงานอัยการไปศาล คดีที่ต้องสืบประกอบพนักงานอัยการก็จะแถลงศาลขอสืบพยาน แต่พนักงานอัยการไม่ได้ไปศาลโดยมอบหมายให้พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานตำรวจไปยื่นฟ้อง เมื่อศาลลืมนำข้อหาตามฟ้องต้องสืบประกอบ ก็จดยางานว่า โจทก์ไม่ตั้งใจสืบพยาน ก็ไม่มีใครท้วงติง ถ้าพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานตำรวจมีความรู้ความเข้าใจก็จะโต้แย้งขอให้ศาลจดยางานกระบวนพิจารณาว่า โจทก์แถลงขอสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ปัญหาจะไม่เกิด การที่พนักงานอัยการไม่ได้ไปศาลก็เนื่องจากต้องสั่งคดีอื่นที่ต้องทำตามหน้าที่ ปัญหาคดีนี้เกิดจากความบกพร่องทางเทคนิค ทำให้จำเลยไม่ต้องรับโทษ ซึ่งเราคงมองว่าเป็นปัญหาเฉพาะเรื่องเฉพาะราย พลัดไปก็อย่าไปคิดมาก ศาลและอัยการที่ทำงานในศาลชั้นต้นทุกคนทำงานแข่งกับเวลาโดยต้องทำหน้าที่ทันทีที่ยื่นฟ้อง ต่างกับการทำงานในชั้นศาลอุทธรณ์ฎีกามีเวลาให้คิดให้ไตร่ตรองก่อน

คดีนี้โจทก์ฎีกาโดยมิได้อ้างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๗) “กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ... และรวมถึงการส่งคำคู่ความ ... มาตรา ๑ (๘) “การพิจารณา” หมายความว่า กระบวนพิจารณาทั้งหมดในศาลใดศาลหนึ่ง ก่อนศาลนั้นชี้ขาดตัดสินหรือจำหน่ายคดีโดยคำพิพากษาหรือคำสั่ง ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ซึ่งถ้าโจทก์ฎีกาอ้างเรื่องนี้มาคิดว่า “กระบวนพิจารณา” รวมถึงการส่งคำคู่ความซึ่งก็คือคำฟ้องนั่นเอง ดังนั้น ถ้าคดีต่อไปโจทก์ฎีกาโดยอ้างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๗) “กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ และรวมถึงการส่งคำคู่ความ มาตรา ๑ (๘) “การพิจารณา” หมายความว่า กระบวนพิจารณาทั้งหมดในศาลใดศาลหนึ่ง ก่อนศาลนั้นชี้ขาดตัดสินหรือจำหน่ายคดี... ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ผลของความผิดฐานลักทรัพย์โดยมีอาวุธอาจจะเปลี่ยนไป

แต่ถ้าออกข้อสอบเนติและศาลตอนนี้ตอบตามฎีกาไปก่อนครับ

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์
บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม โจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๑ ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายดำ โดยอ้างว่านายดำ คุ้มเงินโจทก์โดยมีจำเลยที่ ๒ เป็นผู้ค้าประกันยอมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม จำเลยทั้งสองให้การต่อสู้คดี ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาให้จำเลยที่ ๑ ในฐานะผู้จัดการมรดกและจำเลยที่ ๒ ร่วมกันชำระเงินแก่โจทก์ ๒๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย จำเลยทั้งสองอุทธรณ์ โจทก์แก้อุทธรณ์ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๑

ก. นายเอกยื่นคำร้องต่อศาลว่า นายเอกเป็นผู้จัดการมรดกของจำเลยที่ ๑ ซึ่งถึงแก่ ความตายเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๐ ขอเข้าเป็นคู่ความแทนจำเลยที่ ๑

ข. นายโทนำเงินที่จะต้องชำระให้แก่โจทก์ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นมาวางศาล และยื่นคำร้องต่อศาลว่า นายโทเป็นผู้จัดการมรดกของจำเลยที่ ๒ ซึ่งถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๐ นายโทประสงค์จะขอถอนอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒

ศาลชั้นต้นได้สวนแล้วได้ความตามคำร้องของนายเอกกับนายโท และโจทก์ไม่คัดค้าน คำร้องดังกล่าว ศาลชั้นต้นจึงรวบรวมถ้อยคำสำนวนให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๑ โดยไม่มีผู้ใดยื่นคำร้องเข้ามาอีก

ให้วินิจฉัยว่า ศาลอุทธรณ์จะส่งคำร้องของนายเอกและนายโทอย่างไร

คำตอบ ก. โจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๑ ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายดำเป็นจำเลยที่ ๑ เมื่อจำเลยที่ ๑ ถึงแก่ความตาย สิทธิและหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ในฐานะผู้จัดการมรดกย่อม สิ้นสุดลง เพราะเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้จัดการมรดก หาได้ตกทอดไปยังทายาทของ จำเลยที่ ๑ ไม่ และข้อเท็จจริงได้ความแต่เพียงว่านายเอกผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของจำเลยที่ ๑ เท่านั้น ไม่ปรากฏว่านายเอกผู้ร้องเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินมรดกหรือเป็น ผู้ปกครองทรัพย์สินมรดกของนายดำแต่อย่างใด นายเอกผู้ร้องจึงไม่สามารถปฏิบัติตาม คำพิพากษาได้หากในที่สุดจำเลยที่ ๑ เป็นฝ่ายแพ้คดี นายเอกผู้ร้องย่อมไม่อาจเข้าเป็น คู่ความแทนจำเลยที่ ๑ ได้ ศาลอุทธรณ์ต้องยกคำร้องของนายเอก

จำเลยที่ ๑ ถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๐ จนถึงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๑ ไม่มีคำขอของผู้จัดการทรัพย์สินมรดกหรือผู้ปกครองทรัพย์สินมรดกของนายดำเข้ามา เป็นคู่ความแทนภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่จำเลยที่ ๑ ถึงแก่ความตาย ศาลอุทธรณ์ จึงต้องจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความของศาลอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๑๓๒ (๓) (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท.๓๗๙/๒๕๕๐)

ข. การที่จะพิจารณาสิทธิในการถอนอุทธรณ์จะต้องพิจารณาถึงสถานะของ นายโทผู้ร้องเสียก่อน การที่นายโทผู้ร้องซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกของจำเลยที่ ๒ นำเงินที่จะต้อง ชำระให้แก่โจทก์ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นมาวางศาล และยื่นคำร้องขอถอนอุทธรณ์ของ

จำเลยที่ ๒ พอแปลได้ว่า นายโทผู้ร้องประสงค์ที่จะขอเข้ามาเป็นคู่ความแทนจำเลยที่ ๒ เพื่อดำเนินการถอนอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏตามคำร้องของนายโท ผู้ร้องว่า นายโทผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของจำเลยที่ ๒ ศาลอุทธรณ์จึงอนุญาตให้นายโท ผู้ร้องเข้าเป็นคู่ความแทนจำเลยที่ ๒ ผู้มรณะ ตามมาตรา ๔๓ (เทียบคำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท.๑๒๒๖/๒๕๕๐)

คดีนี้โจทก์ (ซึ่งเป็นจำเลยอุทธรณ์) ไม่ค้านคำร้องขอถอนอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ ศาลอุทธรณ์จึงมีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยที่ ๒ ถอนอุทธรณ์ได้ ตามมาตรา ๑๗๕ (๑) ประกอบมาตรา ๒๔๖

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท.๓๗๙/๒๕๕๐ โจทก์ฟ้อง น. ในฐานะผู้จัดการมรดก ของ ป. เป็นจำเลย เมื่อจำเลยถึงแก่ความตาย สิทธิและหน้าที่ของจำเลยในฐานะผู้จัดการมรดก ย่อมสิ้นสุดลง เพราะเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้จัดการมรดก หาได้ตกทอดไปยังทายาทของจำเลยไม่ และข้อเท็จจริงได้ความแต่เพียงว่าผู้ร้องเป็นทายาทของจำเลยเท่านั้น ไม่ปรากฏว่าผู้ร้องเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินมรดกหรือเป็นผู้ปกครองทรัพย์สินมรดกของ ป. แต่อย่างใด ผู้ร้องจึง ไม่สามารถปฏิบัติตามคำพิพากษาได้หากในที่สุดจำเลยเป็นฝ่ายแพ้คดี ผู้ร้องยอมไม่อาจเข้าเป็น คู่ความแทนจำเลยได้

เมื่อจำเลยถึงแก่ความตายและไม่มีคำขอของผู้จัดการทรัพย์สินมรดกหรือผู้ปกครองทรัพย์สินมรดก ของ ป. เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยภายในกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันที่จำเลยถึงแก่ความตาย จึงให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความศาลฎีกาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๑๓๒ (๓)

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท.๑๒๒๖/๒๕๕๐ การที่จะพิจารณาสิทธิในการถอนฎีกาจะ ต้องพิจารณาถึงสถานะของผู้ร้องเสียก่อน การที่ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกของจำเลยที่ ๑ ผู้มรณะ ตามคำสั่งของศาลชั้นต้นนำเงินที่จะต้องชำระให้แก่โจทก์ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์มาวางศาล และยื่นคำร้องขอถอนฎีกาฉบับนี้ พอแปลได้ว่า ผู้ร้องประสงค์ที่จะขอเข้ามาเป็นคู่ความแทนจำเลย ที่ ๑ เพื่อดำเนินการถอนฎีกาของจำเลยที่ ๑ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏตามคำร้องของผู้ร้องว่า ผู้ร้อง เป็นผู้จัดการมรดกของจำเลยที่ ๑ จึงอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นคู่ความแทนจำเลยที่ ๑ ผู้มรณะ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๔๓ และอนุญาตให้จำเลยที่ ๑ ถอนฎีกา

ข้อสังเกต ข้อเท็จจริงในคำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท.๑๒๒๖/๒๕๕๐ โจทก์แก้ฎีกา แต่ย่อยาว ไม่ได้ระบุว่าสอบโจทก์แล้วหรือไม่ ซึ่งน่าจะสอบแล้วว่าโจทก์ไม่ค้าน เพื่อความชัดเจนผู้แต่งจึง เพิ่มข้อเท็จจริงเข้าไปในคำถามให้ชัดเจนว่าโจทก์ไม่ค้าน แต่ถ้าจะออกข้อสอบให้ยากขึ้นอีก ก็แปลงข้อเท็จจริงเป็นโจทก์ (ซึ่งเป็นจำเลยอุทธรณ์) คัดค้านการขอถอนอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ นักศึกษาต้องตอบยากขึ้นอีกชั้นหนึ่งว่า ในกรณีที่โจทก์ขอถอนฟ้องหลังจากจำเลยยื่นคำให้การแล้ว ห้ามมิให้ศาลอนุญาตโดยมิได้ฟังจำเลยก่อนตามมาตรา ๑๗๕ (๑) ซึ่งนำมาใช้ในชั้นอุทธรณ์ได้ โดยอนุโลมตามมาตรา ๒๔๖ นั้น แม้โจทก์ (ซึ่งเป็นจำเลยอุทธรณ์) จะคัดค้านการขอถอนฟ้อง

อุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ (ซึ่งเป็นโจทก์อุทธรณ์) ศาลอุทธรณ์ต้องฟังโจทก์ (ซึ่งเป็นจำเลยอุทธรณ์) ก่อน เมื่อฟังแล้วศาลจะอนุญาตให้ถอนอุทธรณ์หรือไม่ก็ได้ คดีนี้เมื่อนายทนายเงินที่ต้องชำระตามคำพิพากษามาวางศาลครบถ้วนแล้ว ศาลอุทธรณ์จึงอนุญาตให้จำเลยที่ ๒ ถอนอุทธรณ์ได้

คำถาม เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔ โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ที่จำเลยทั้งสองร่วมกันกู้ยืมเงินไปจากโจทก์ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๕ ต่อปีนับแต่วันกู้ยืมจนกว่าจะชำระเสร็จ จำเลยที่ ๑ ให้การว่ามีได้กู้ยืมเงินจากโจทก์ขอให้ยกฟ้อง จำเลยที่ ๒ ให้การว่าโจทก์นำคดีมาฟ้องเกิน ๑๐ ปี คดีขาดอายุความ ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันกู้ยืมเงินไปจากโจทก์ตามฟ้อง แต่เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๓ จำเลยที่ ๒ ชำระหนี้เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้แก่โจทก์เหลือเพียง ๙๐๐,๐๐๐ บาท จึงพิพากษาให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระเงิน ๙๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๕ ต่อปี นับถัดจากวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ จำเลยที่ ๑ อุทธรณ์ว่าคดีขาดอายุความเพราะโจทก์นำคดีมาฟ้องจำเลยที่ ๑ เกิน ๑๐ ปี ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑

ให้วินิจฉัยว่า ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาคดีนี้ได้อย่างไร

คำตอบ แม้จำเลยที่ ๑ ให้การว่ามีได้กู้ยืมเงินจากโจทก์โดยมิได้ให้การว่าคดีขาดอายุความ แต่จำเลยที่ ๒ ให้การว่าโจทก์นำคดีมาฟ้องเกิน ๑๐ ปี คดีขาดอายุความ เป็นกรณีที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป อาจเป็นคู่ความในคดีเดียวกันได้ โดยเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วม ถ้าหากปรากฏว่าบุคคลเหล่านั้นมีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลความแห่งคดี แต่ห้ามมิให้ถือว่าบุคคลเหล่านั้นแทนซึ่งกันและกัน เว้นแต่มูลความแห่งคดีเป็นการชำระหนี้ซึ่งแบ่งแยกจากกันมิได้ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าบุคคลเหล่านั้นแทนซึ่งกันและกันเพียงบรรดากระบวนการพิจารณาซึ่งได้ทำโดย หรือทำต่อคู่ความร่วมคนหนึ่งนั้นให้ถือว่าได้ทำโดย หรือทำต่อคู่ความร่วมคนอื่น ๆ ด้วยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๕๙ (๑) เมื่อจำเลยทั้งสองเป็นลูกหนี้ร่วมในสัญญากู้ยืมเงิน มูลความแห่งคดีเป็นการชำระหนี้ซึ่งแบ่งแยกจากกันมิได้ การที่จำเลยที่ ๒ ยกอายุความขึ้นต่อสู้ ต้องถือว่าบรรดากระบวนการพิจารณาซึ่งได้ทำโดยจำเลยที่ ๒ เป็นกระบวนการพิจารณาซึ่งจำเลยที่ ๑ ได้ยกอายุความขึ้นต่อสู้แล้วเช่นกันตามมาตรา ๕๙ (๑)

ส่วนข้อความจริงใด เมื่อเป็นเรื่องทำถึงตัวลูกหนี้ร่วมกันคนใดยอมเป็นไปเพื่อคุณและโทษเฉพาะแต่ตัวลูกหนี้คนนั้นเท่านั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๙๕ การที่จำเลยที่ ๒ เพียงคนเดียวชำระหนี้แก่โจทก์ อายุความจึงระงับเฉพาะแก่จำเลยที่ ๒ หากมีผลถึงจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นลูกหนี้ร่วมไม่ หนี้เงินกู้ในส่วนของจำเลยที่ ๑ จึงต้องเริ่มนับแต่วันทำสัญญาซึ่งเป็นเวลาขณะที่โจทก์อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป เมื่อนับถึงวันที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้เป็นระยะเวลาเกินกว่า ๑๐ ปีแล้ว ฟ้องโจทก์ตามสัญญากู้ยืมเงินในส่วน

จำเลยที่ ๑ จิงขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๒๐๓๓/๒๕๖๗) ศาลอุทธรณ์ต้องพิพากษาแก้ไข
ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑

ข้อสังเกต ฎีกานี้ตัดสินชัดเจนว่า “กระบวนการพิจารณา” ในกรณีมูลความแห่งคดี
เป็นการชำระหนี้ซึ่งแบ่งแยกจากกันมิได้ ต้องถือว่าบรรดากระบวนการพิจารณาซึ่งได้ทำโดย
หรือทำต่อคู่ความร่วมคนหนึ่งนั้นให้ถือว่าได้ทำโดยหรือทำต่อคู่ความร่วมคนอื่น ๆ ด้วยตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๕๙ (๑)

ส่วน “ข้อความจริงใด” เมื่อเป็นเรื่องทำวถึงตัวลูกหนี้ร่วมกันคนโดยยอมเป็นไปเพื่อคุณ
และโทษเฉพาะแต่ตัวลูกหนี้คนนั้นเท่านั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๙๕

ฎีกานี้ตัดสินถูกต้องตามหลักกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสารบัญญัติและน่าจะเป็น
บรรทัดฐานกับคดีต่อ ๆ ไป และถือว่ากลับหลักตามแนวฎีกาเดิมที่กลับไปกลับมา

ฎีกาที่ ๒๐๓๓/๒๕๖๗ สัญญาจำนำความเป็นสัญญาจำนำของตาม ป.พ.พ. มาตรา
๕๘๗ จำเลยที่ ๒ ชำระค่าจำนำให้แก่โจทก์ มีผลทำให้อายุความในหนี้ค่าจำนำสะดุดหยุดลง
และต้องเริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่วันชำระหนี้ครั้งสุดท้ายตามมาตรา ๑๙๓/๑๕ วรรคสอง
คำฟ้องโจทก์เป็นการฟ้องเรียกเอาค่าการงานมีอายุความ ๒ ปี ตามมาตรา ๑๙๓/๓๔ (๑๖)
เมื่อโจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ยังไม่เกิน ๒ ปี นับแต่วันที่จำเลยที่ ๒ ชำระหนี้ครั้งสุดท้าย ฟ้องโจทก์
ในส่วนของจำเลยที่ ๒ จึงไม่ขาดอายุความ

จำเลยทั้งสองเป็นลูกหนี้ร่วมในสัญญาจำนำว่าความ มูลความแห่งคดีเป็นการชำระหนี้ซึ่ง
แบ่งแยกจากกันมิได้ การที่จำเลยที่ ๒ ยกอายุความขึ้นต่อสู้ถือว่า จำเลยที่ ๑ ได้ยกอายุความ
ขึ้นต่อสู้แล้วเช่นกันตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๕๙ (๑) และข้อความจริงใด เมื่อเป็นเรื่องทำวถึงตัวลูกหนี้
ร่วมกันคนโดยยอมเป็นไปเพื่อคุณและโทษเฉพาะแต่ตัวลูกหนี้คนนั้นเท่านั้น ตาม ป.พ.พ. มาตรา
๒๙๕ การที่จำเลยที่ ๒ เพียงคนเดียวชำระหนี้แก่โจทก์ อายุความจึงสะดุดหยุดลงเฉพาะแก่จำเลย
ที่ ๒ หากมีผลถึงจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นลูกหนี้ร่วมไม่ หนี้ค่าจำนำว่าความในส่วนของจำเลยที่ ๑
จึงขาดอายุความ

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์

บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม นายแดงกระทำชำเราเด็กหญิงด้าอายุ ๑๕ ปีหลายครั้ง คือ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๘ ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปาง เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปาง และเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๘ ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จ ต่อมามารดาของเด็กหญิงด้าร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปางเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๘ ให้ดำเนินคดีแก่นายแดงที่กระทำชำเราเด็กหญิงด้าเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๘ เจ้าพนักงานตำรวจจับนายแดงได้ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปางเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๘ แล้วดำเนินคดีเป็นคดีหนึ่ง ต่อมามารดาของเด็กหญิงด้าร้องทุกข์ต่อพนักงานตำรวจโทม่วงหัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๘ ให้ดำเนินคดีแก่นายแดงที่กระทำชำเราเด็กหญิงด้าเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ และวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๘ เจ้าพนักงานตำรวจจับนายแดงได้ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จในวันรุ่งขึ้น ต่อมาพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปางสอบสวนและสรุปสำนวนเสนอความเห็นควรสั่งฟ้องนายแดงสำหรับการกระทำความผิดเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๘ สำนวนหนึ่ง และพนักงานตำรวจโทม่วงหัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จสอบสวนและสรุปสำนวนเสนอความเห็นควรสั่งฟ้องนายแดงสำหรับการกระทำความผิดเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ และวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๘ อีกสำนวนหนึ่ง

ให้วินิจฉัยว่า พนักงานตำรวจโทม่วงหัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จมีอำนาจสอบสวนและสรุปสำนวนเสนอความเห็นควรสั่งฟ้องนายแดงสำหรับการกระทำความผิดเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ และวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๘ หรือไม่

คำตอบ นายแดงกระทำความผิดหลายกรรมซึ่งกระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน คือ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปาง และเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๘ ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จ พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๔) **พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปางและพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จจึงมีอำนาจสอบสวน**

ส่วนที่มารดาของเด็กหญิงด้าร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปาง เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๘ ก็เป็นการร้องทุกข์ที่นายแดงกระทำชำเราเด็กหญิงด้าเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๘ เท่านั้น แม้เจ้าพนักงานตำรวจจับนายแดงได้ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปางเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๘ แต่เป็นการร้องทุกข์สำหรับการกระทำความผิดอาญาคนละกรรมกับคดีที่กระทำเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ และเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๘ กรณีจึงถือไม่ได้ว่าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปางพบการกระทำความผิดก่อน จึงไม่เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนี้ ตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข) ต่อมามารดาของเด็กหญิงด้าร้องทุกข์ต่อพนักงานตำรวจโทม่วงหัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจ

บ้านเสด็จสำหรับการกระทำเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์และเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๘ ต้องถือว่าเป็นกรณีจับผู้ต้องหาไม่ได้ และพันตำรวจโทม่วงหัวพันงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จซึ่งเป็นท้องที่ที่พบการกระทำความผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง (ข) แม้ต่อมาจะจับกุมนายแดงได้ในเวลาต่อมา ก็ไม่ทำให้ผู้รับผิดชอบในการสอบสวนเปลี่ยนแปลงไป พันตำรวจโทม่วงจึงเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนและสรุปสำนวนเสนอความเห็นควรสั่งฟ้องนายแดงสำหรับการกระทำความผิดเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ และวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๘ (เทียบฎีกาที่ ๖๒๕/๒๕๕๒)

ข้อสังเกต คำถามข้อนี้ถามเรื่องอำนาจสอบสวนและใครเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ นักศึกษาต้องตอบทั้งสองส่วนจึงจะได้คะแนนครบทั้งสองประเด็น หากนักศึกษาตอบว่าพันตำรวจโทม่วงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเพราะเป็นท้องที่ที่ “จับ” จะถือว่าเหตุผลผิด เพราะกรณีนี้เป็นเรื่อง “พบ” ก่อน “จับ” ท้องที่ที่ “พบ” เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ฎีกาที่ ๖๒๕/๒๕๕๒ จำเลยกระทำความผิดหลายกรรมซึ่งกระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน โดยความผิดตามฟ้องข้อ (ก) (ข) และ (ค) กระทำในท้องที่สถานีตำรวจภูธรรตำบลบ้านเสด็จ ส่วนความผิดตามฟ้องข้อ (ง) และ (จ) กระทำลงในท้องที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปาง พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๕) ร้อยตำรวจเอก บ. พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรรตำบลบ้านเสด็จจึงมีอำนาจสอบสวน ส่วนที่ จ. ได้ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปาง และเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปางจับกุมจำเลยเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๕ นั้น เป็นเรื่องของการร้องทุกข์และจับกุมจำเลยที่ได้กระทำซ้ำเราผู้เสียหายเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๔๕ โดยเหตุเกิดที่หมู่บ้าน ก. ตำบลพระบาท อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ดังนั้น แม้จะมีการจับกุมจำเลยได้ในท้องที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปางก่อน แต่ก็เป็นการจับกุมจำเลยสำหรับการกระทำความผิดอาญาคนละกรรมกับคดีนี้ กรณีจึงถือไม่ได้ว่าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปางเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙ วรรคสอง (ก) เมื่อมีการจับกุมจำเลยในท้องที่สถานีตำรวจภูธรรตำบลบ้านเสด็จเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ร้อยตำรวจเอก บ. พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรรตำบลบ้านเสด็จจึงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ การสอบสวนเป็นไปโดยชอบและพนักงานอัยการโจทก์มีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต คำพิพากษานี้ไม่ปรากฏว่า “พบ” การกระทำผิดก่อน “จับ” ข้อเท็จจริงปรากฏเพียงการ “จับ” ศาลฎีกาจึงวินิจฉัยว่าท้องที่ที่ “จับ” เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่ในคำถามข้อเท็จจริงชัดเจนว่า “พบ” การกระทำผิดก่อน “จับ” จึงต้องถือว่าท้องที่ที่ “พบ” การกระทำผิดก่อนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

คำถาม นายจิมลักทรัพย์นายแดงนักศึกษาไทยที่ประเทศสิงคโปร์แล้วหลบหนีไป ต่อมาอีกหนึ่งสัปดาห์นายแดงมาเยี่ยมครอบครัวที่จังหวัดภูเก็ต ส่วนนายจิมมาเที่ยวที่จังหวัดภูเก็ต และกำลังจะขึ้นเครื่องบินจากจังหวัดภูเก็ตกลับประเทศสิงคโปร์ นายแดงซึ่งกำลังจะเดินทางไป

ประเทศสิงคโปร์ เพื่อศึกษาต่อเป็นเวลานาน เห็นนายจิมแล้วจำได้ว่าเป็นคนร้ายที่ลักทรัพย์ตน จึงแจ้งตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ตรวจตราอยู่ในสนามบินภูเก็ตพร้อมเล่าเหตุการณ์วันที่ถูกลักทรัพย์ให้ ดาบตำรวจดำฟัง ดาบตำรวจดำเกรงว่านายจิมจะออกนอกประเทศไปเสียก่อน จึงเข้าจับกุม นายจิมโดยไม่มีหมาย แต่ได้แจ้งข้อกล่าวหาและแจ้งสิทธิตามกฎหมาย แล้วส่งพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรเมืองภูเก็ตดำเนินการทันที พันตำรวจโทเขียวพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร เมืองภูเก็ตสอบคำให้การนายแดงไว้ทันทีเนื่องจากนายแดงต้องเดินทางไปต่างประเทศ หัวหน้า พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองภูเก็ตมีหนังสือแจ้งการกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ไปตามขั้นตอนจนถึงอัยการสูงสุด อัยการสูงสุดมอบหมายให้พันตำรวจโทเขียว เป็นพนักงาน สอบสวนผู้รับผิดชอบ เมื่อพันตำรวจโทเขียวสอบสวนเสร็จแล้วเห็นควรส่งฟ้องนายจิม พันตำรวจโทเขียว จึงความเห็นควรส่งฟ้องไปยังอัยการจังหวัดภูเก็ตพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวน

ให้วินิจฉัยว่า ๑. การจับของดาบตำรวจดำชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๒. การที่พันตำรวจโทเขียวสอบคำให้การนายแดงชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๓. การที่อัยการสูงสุดมอบหมายให้พันตำรวจโทเขียวเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๔. อัยการจังหวัดภูเก็ตจะมีคำสั่งอย่างไรต่อไป

คำตอบ ๑. แม้การจับจะต้องมีหมายจับหรือคำสั่งศาลสำหรับการนั้นตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง แต่การที่นายแดงเห็นนายจิมแล้ว จำได้ว่าเป็นคนร้ายที่ลักทรัพย์ตนแล้วหลบหนีไป จึงแจ้งตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสนามบินภูเก็ต พร้อมเล่าเหตุการณ์วันที่ถูกลักทรัพย์ให้ดาบตำรวจดำฟัง ถือว่าเป็นกรณีที่มีหลักฐานตามสมควร ว่านายจิมน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี อันเป็นเหตุ ที่จะออกหมายจับนายจิมได้ตามมาตรา ๖๖ (๒) ขณะนั้นนายจิมกำลังจะขึ้นเครื่องบินจาก จังหวัดภูเก็ตกลับประเทศสิงคโปร์ จึงเป็นกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออก หมายจับนายจิมได้ ดาบตำรวจดำจึงมีอำนาจจับนายจิมโดยไม่มีหมายจับได้ตามมาตรา ๗๘ (๓) **การจับของดาบตำรวจดำจึงชอบด้วยกฎหมาย**

๒. นายจิมลักทรัพย์นายแดงที่ประเทศสิงคโปร์ เป็นความผิดซึ่งมิโทษตามกฎหมาย ไทยได้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงาน สอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานอัยการหรือพนักงาน สอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง

เมื่อดาบตำรวจดำจับนายจิมส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองภูเก็ต พันตำรวจโทเขียว พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองภูเก็ต สอบคำให้การของนายแดงในฐานะผู้เสียหาย แม้พันตำรวจโทเขียวจะยังไม่เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่ในกรณีจำเป็นพนักงาน สอบสวนซึ่งผู้ต้องหาถูกจับในเขตอำนาจมีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการ สูงสุดหรือผู้รักษาการแทนตามมาตรา ๒๐ วรรคห้า (๑) เนื่องจากนายแดงต้องเดินทางไป ต่างประเทศ การที่พันตำรวจโทเขียวสอบคำให้การนายแดงจึงชอบด้วยกฎหมาย

๓. จากที่กล่าวมาแล้วว่าคดีนี้เป็นความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลง
นอกราชอาณาจักร ให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ
หรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบ
ทำการสอบสวนแทนก็ได้ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง การที่อัยการสูงสุดมอบหมายให้
พันตำรวจโทเขียวเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจึงชอบด้วยกฎหมาย

๔. พันตำรวจโทเขียวสอบสวนเสร็จแล้วเห็นควรส่งฟ้องนายจิม พันตำรวจโทเขียว
จึงทำความเข้าใจควรส่งฟ้องส่งไปยังอัยการจังหวัดภูเก็ตพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวน นั้น
ตามมาตรา ๒๐ วรรคหก เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการ
สอบสวน แล้วแต่กรณี เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้วให้ทำความเข้าใจควรส่งฟ้องหรือควร
สั่งไม่ฟ้อง ส่งพร้อมสำนวนไปยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษการแทน อัยการจังหวัดภูเก็ต
จึงต้องส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษการแทนพิจารณาสั่งคดีต่อไป

ข้อสังเกต ตามมาตรา ๒๐ เดิม อัยการสูงสุดจะมอบหมายหน้าที่ในการเป็นพนักงาน
สอบสวนผู้รับผิดชอบให้แก่พนักงานสอบสวนเท่านั้น ไม่อาจมอบหมายหน้าที่นี้ให้แก่พนักงาน
อัยการ แต่อัยการสูงสุดไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน ไม่สามารถให้โทษแก่
พนักงานสอบสวนได้โดยตรง ซึ่งอาจจะเกิดข้อขัดข้องหรือความล่าช้าในการสอบสวน เมื่อมี
การแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงได้แก้ไขในประเด็นนี้ให้อัยการสูงสุดสามารถมอบหมาย
หน้าที่นั้นให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทน
ก็ได้ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง และในกรณีที่อัยการสูงสุดมอบหมายให้พนักงานสอบสวน
คนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน อัยการสูงสุดจะมอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดทำการ
สอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้ตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง โดยให้พนักงานอัยการที่ได้รับ
มอบหมายให้เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือให้ทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน
มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน บรรดาอำนาจและหน้าที่ประการอื่น
ที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการตามมาตรา ๒๐ วรรคสาม
ในกรณีที่พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติ
ตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานตาม
มาตรา ๒๐ วรรคสี่

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์

บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม โจทก์ฟ้องคดีต่อศาลแขวงพระนครเหนือว่า จำเลยที่ ๑ กู้ยืมเงินโจทก์ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ในเขตศาลแขวงดุสิต จำเลยที่ ๑ ลงลายมือชื่อสลักหลังเช็คซึ่งมีจำเลยที่ ๒ ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท มอบให้โจทก์เพื่อชำระหนี้เงินกู้ เมื่อเช็คถึงกำหนดโจทก์นำเช็สดังกล่าวไปเรียกเก็บเงิน แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินในเขตศาลแขวงพระนครเหนือ ขอให้จำเลยที่ ๑ ชำระเงินตามสัญญากู้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท และจำเลยทั้งสองชำระเงินตามเช็ค ๕๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย

ให้วินิจฉัยว่า กรณีที่จำเลยทั้งสองมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงพระนครเหนือ จะรับคดีนี้ไว้พิจารณาได้หรือไม่

คำตอบ การฟ้องเรียกหนี้เหนือบุคคลต้องฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ (๑) คำว่า มูลคดี หมายถึงต้นเหตุอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้เกิดอำนาจฟ้อง ความรับผิดชอบของจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายเช็ค และจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้สลักหลัง เกิดขึ้นเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ดังนั้น สถานที่ที่เช็คพิพาทถูกปฏิเสธการจ่ายเงินย่อมเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดด้วย เมื่อธนาคารตามเช็คที่ถูกปฏิเสธการจ่ายเงินตั้งอยู่ในเขตศาลแขวงพระนครเหนือ ย่อมถือได้ว่า มูลคดีตัวเงินนี้เกิดขึ้นในเขตศาลแขวงพระนครเหนือ (ฎีกาที่ ๕๔๗๗/๒๕๕๐)

ส่วนมูลหนี้กู้ยืมเงินนั้น แม้จำเลยที่ ๑ ทำสัญญากู้ยืมเงินจากโจทก์ในเขตศาลแขวงดุสิตซึ่งถือว่า มูลหนี้กู้ยืมเงินเกิดในเขตศาลแขวงดุสิตก็ตาม แต่ในคดีนี้มูลคดีอาจเกิดขึ้นได้หลายแห่งได้ (ฎีกาที่ ๖๕๐๘/๒๕๔๗) สถานที่ที่เช็คพิพาทถูกปฏิเสธการจ่ายเงินอยู่ในเขตศาลแขวงพระนครเหนือ สถานที่ดังกล่าวย่อมเป็นสถานที่ที่จำเลยที่ ๑ ผิดนัดและผิดสัญญาในการชำระหนี้กู้ยืมเงินด้วย จึงต้องถือว่า มูลคดีกู้ยืมเงินเกิดขึ้นในเขตศาลแขวงพระนครเหนือด้วย

คดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองโดยมีมูลคดีตัวเงินและมูลคดีกู้ยืมเงินซึ่งเป็นคดีที่มีข้อหาหลายข้อหา หากจำเลยที่ ๒ ชำระหนี้ในมูลคดีตัวเงิน ก็จะทำให้จำเลยที่ ๑ ชำระหนี้ในมูลคดีกู้ยืมเงินน้อยลง เพราะหนี้กู้ยืมเงินระงับลงบางส่วน มูลคดีตัวเงินและมูลคดีกู้ยืมเงิน จึงมีมูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน เมื่อโจทก์เสนอคำฟ้องจำเลยที่ ๑ ในมูลหนี้กู้ยืมเงินและเสนอคำฟ้องจำเลยทั้งสองในมูลหนี้ตัวเงิน ศาลแขวงพระนครเหนือจึงรับคดีนี้ไว้พิจารณาได้ (เทียบฎีกาที่ ๗๙๑๗/๒๕๔๙)

ฎีกาที่ ๕๔๗๗/๒๕๕๐ ฎ.๑๘๔๘ ความรับผิดชอบของจำเลยซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายเช็คเกิดขึ้นเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ดังนั้น สถานที่ที่เช็คพิพาทถูกปฏิเสธการจ่ายเงินย่อมเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดด้วย เมื่อธนาคารตามเช็คที่ถูกปฏิเสธการจ่ายเงินตั้งอยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้น ย่อมถือได้ว่ามูลคดีนี้เกิดขึ้นในเขตศาลชั้นต้น โจทก์จึงเสนอคำฟ้องต่อศาลชั้นต้นได้

ฎีกาที่ ๖๕๐๘/๒๕๔๗ ฎ.๒๓๐๘ มูลคดีในส่วนรับและใช้บัตรเครดิตเกิดที่จังหวัดเชียงใหม่ แต่ในคดีหนึ่งมูลคดีอาจเกิดขึ้นได้หลายแห่งได้ เมื่อหนังสือรับสภาพหนี้ทำที่สำนักงานใหญ่ของธนาคารโจทก์ แม้ไม่ทำให้หนี้เดิมระงับ แต่หนังสือรับสภาพหนี้ก็เป็นนิติกรรมอย่างหนึ่งที่บังคับได้ ทั้งโจทก์ฟ้องโดยอาศัยหนังสือรับสภาพหนี้ สถานที่ทำหนังสือรับสภาพหนี้จึงเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดอีกแห่งหนึ่ง โจทก์ฟ้องต่อศาลชั้นต้นซึ่งสถานที่ทำหนังสือรับสภาพหนี้อยู่ในเขต จึงชอบด้วย ป.วิ.พ. มาตรา ๔ (๑)

ข้อสังเกต ฎีกานี้เป็นบรรทัดฐานได้เฉพาะข้อวินิจฉัยที่ว่ามูลคดีเกิดที่ใด ส่วนเสนอคำฟ้องศาลใด โจทก์เป็นผู้ประกอบธุรกิจจึงถูกจำกัดให้เสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้เพียงแห่งเดียว ตาม พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๗

ฎีกาที่ ๗๙๑๗/๒๕๔๙ ฎ.๒๔๘๒ โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ สลักหลังเป็นอาวัลเช็คที่จำเลยที่ ๒ ลงลายมือชื่อส่งจ่ายชำระหนี้แก่จำเลยที่ ๑ แล้วส่งมอบให้แก่โจทก์เพื่อชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินบางส่วน ต่อมาธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน มูลหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินจึงหาได้ระงับไปไม่ โจทก์ในฐานะผู้ให้กู้ยืมเงินย่อมมีอำนาจฟ้องบังคับให้จำเลยที่ ๑ รับผิดชอบชำระหนี้เงินกู้แก่โจทก์และโจทก์ในฐานะผู้ทรงเช็คย่อมมีอำนาจฟ้องบังคับให้จำเลยที่ ๑ รับผิดชอบตามเนื้อความที่ปรากฏในเช็คในฐานะเป็นผู้สลักหลังและให้จำเลยที่ ๒ รับผิดชอบในฐานะผู้ส่งจ่ายด้วย การที่โจทก์ใช้สิทธิฟ้องบังคับให้จำเลยที่ ๑ ชำระเงินตามสัญญากู้ยืมเงินแก่โจทก์ หาได้ทำให้จำเลยที่ ๒ หลุดพ้นจากมูลหนี้ตามเช็คไปด้วยไม่ โจทก์จึงมีสิทธิที่จะฟ้องบังคับให้จำเลยที่ ๒ รับผิดชอบชำระหนี้ตามเช็คแก่โจทก์

คำฟ้องโจทก์บรรยายชัดแจ้งว่าโจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาท จำเลยที่ ๑ เป็นผู้สลักหลัง ส่วนจำเลยที่ ๒ เป็นผู้ส่งจ่าย เมื่อเช็คดังกล่าวถูกระงับการจ่ายเงิน จำเลยทั้งสองย่อมต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามเนื้อความที่ปรากฏในเช็คพร้อมดอกเบี้ย โจทก์มีอำนาจฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสองร่วมกันรับผิดชอบชำระหนี้ตามเช็คพร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์ได้ การที่โจทก์เสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นเฉพาะมูลหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินที่จำเลยที่ ๑ นำเช็คดังกล่าวไปชำระหนี้แก่โจทก์หาได้ทำให้จำเลยที่ ๒ หลุดพ้นจากการที่จักต้องรับผิดชอบหนี้ในมูลหนี้ตามเช็คไปด้วยไม่

หมายเหตุ (โดยศาสตราจารย์ไพโรจน์ วายุภาพ) จำเลยที่ ๑ กู้ยืมเงินไปจากโจทก์จำนวน ๔๒๐,๐๐๐ บาท จำเลยที่ ๑ ต้องรับผิดชอบชำระหนี้จำนวนดังกล่าวตามสัญญากู้ยืมเงินแก่โจทก์ จำเลยที่ ๑ นำเช็คที่จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ส่งจ่ายจำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท มาสลักหลังชำระหนี้แก่โจทก์ตามสัญญากู้ยืมเงินบางส่วนอันเป็นการชำระหนี้ด้วยอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๒๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งหนี้จะระงับก็ต่อเมื่อได้มีการใช้เงินตามเช็คแล้วตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสาม แต่เช็คก็เป็นสัญญาที่ก่อให้เกิดหนี้ผูกพันตามเช็คนั้นด้วย จำเลยที่ ๒ แม้จะมีใช้ผู้กู้ยืมเงินจากโจทก์ ก็ต้องรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท แก่โจทก์ด้วย โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องเรียกเงินตามสัญญากู้ยืมเงินจากจำเลยที่ ๑

จำนวน ๔๒๐,๐๐๐ บาท ทั้งโจทก์นำข้อหาทั้งสองมาฟ้องรวมเป็นคดีเดียวกันโดยเสียค่าขึ้นศาลจำนวนเดียวได้เพราะมูลคดีเกี่ยวข้องกัน มิได้ฟ้องข้อหากู้ยืมเงินเพียงข้อหาเดียว ศาลจึงต้องตัดสินตามข้อหาในคำฟ้องทั้งสองข้อหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒ วรรคหนึ่ง การที่ศาลพิพากษาให้จำเลยที่ ๒ ชำระหนี้ตามเช็คจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท แก่โจทก์จึงชอบแล้ว

คำถาม ในคดีแรกนายดำเป็นเจ้าของที่ดินตามคำพิพากษาของนายแดงลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ต้องชำระเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย ในคดีหลังนายม่วงเป็นเจ้าของที่ดินตามคำพิพากษาของนายแดง ลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ต้องชำระเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย นายแดงลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ชำระหนี้ตามคำพิพากษาทั้งสองคดี เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินการตามขั้นตอนจนศาลออกหมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์ลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษาทั้งสองคดีแล้ว นายดำขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดบ้านของนายแดงซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิที่นายแดงอาศัยอยู่ และนายม่วงขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิที่นายแดงครอบครองทำไร่ข้าวโพดจำนวน ๒๐ ไร่ ใกล้บ้านนายแดง

ให้วินิจฉัยว่า เจ้าพนักงานจะมีคำสั่งยึดทรัพย์ตามคำขอของนายดำและนายม่วงได้หรือไม่

คำตอบ กรณีที่นายดำขอให้ยึดบ้านบนที่ดินไม่มีเอกสารสิทธินั้น แม้ที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งบ้านพิพาทไม่มีเอกสารสิทธิ เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่ดินรกร้างว่างเปล่าซึ่งราษฎรที่เข้ายึดถือครอบครองอยู่ไม่มีสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นทรัพย์สินที่โอนกันไม่ได้และไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๓๐๑ (๕) และนายแดงปลูกสร้างบ้านอยู่บนที่ดินอันเป็นทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีก็ตาม แต่นายแดงเป็นเจ้าของบ้าน ย่อมมีสิทธิยึดถือและใช้สอยบ้านสามารถยกการครอบครองไต่ถามราษฎรด้วยกันได้ มีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับบ้านโดยมิชอบ รวมทั้งมีสิทธิจำหน่ายบ้านในสถานะเดียวกับเจ้าของ เพียงแต่ไม่สามารถยกการครอบครองดังกล่าวขึ้นอ้างต่อผู้รับโอนเท่านั้น เมื่อนายแดงเป็นเจ้าของบ้าน บ้านดังกล่าวจึงเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่โอนกันได้จึงไม่ใช่ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๓๐๑ (๕) เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องมีคำสั่งให้ยึดบ้านของนายแดงตามคำขอของนายดำ (ฎีกาที่ ๓๖๗/๒๕๖๔)

ส่วนที่ดินที่นายแดงทำไร่ข้าวโพดนั้น สิทธิครอบครองที่ดินมีเปล่าซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิ แม้จะถือว่าเป็นทรัพย์สินอันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ และสามารถโอนไปซึ่งการครอบครองนั้นได้โดยการส่งมอบการครอบครอง แต่การโอนไปซึ่งการครอบครองที่สามารถกระทำดังกล่าวเป็นการโอนในลักษณะของสิทธิส่วนบุคคลให้ยื่นกันได้ระหว่างผู้โอนกับผู้รับโอนเท่านั้น ไม่สามารถทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนการได้มาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายได้ การที่นายม่วงร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดสิทธิครอบครองที่ดินซึ่งไม่มี

เอกสารสิทธิมาขายทอดตลาด ที่ดินมีเพียงสิทธิครอบครองไม่สามารถโอนกันได้ตามกฎหมาย ต้องถือว่าที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ เป็นทรัพย์สินที่โอนกันให้บริบูรณ์ตามกฎหมายไม่ได้ ย่อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๓๐๑ (๕) เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องยกคำร้องของนายม่วงที่ขอให้ยึดที่ดินของนายดำ

ข้อสังเกต คำตอบข้อนี้จะมีหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบคำตอบ แต่จะไม่ระบุชื่อกฎหมายและเลขมาตราในคำตอบ เพราะคำถามข้อนี้เป็นคำถามตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง การตอบจึงใส่ชื่อกฎหมายและเลขมาตราที่ต้องการทดสอบซึ่งจะใช้เป็นแนวทางการเขียนตอบข้อสอบที่ไม่ต้องเสียเวลาในการเขียนชื่อกฎหมายมากเกินไป

ฎีกาที่ ๓๖๗/๒๕๖๘ แม้ที่ดินซึ่งเป็นที่ดินตั้งบ้านพิพาทไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่ดินรกร้างว่างเปล่าตาม ป.พ.พ. ๑๓๐๔ (๑) ซึ่งราษฎรที่เข้ายึดถือครอบครองอยู่ไม่มีสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นทรัพย์สินที่โอนกันไม่ได้ตามมาตรา ๑๓๐๕ และไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๓๐๑ (๕) และจำเลยปลูกสร้างบ้านพิพาทอยู่บนที่ดินอันเป็นทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีก็ตาม แต่จำเลยเป็นเจ้าของบ้านพิพาท จึงย่อมมีสิทธิยึดถือและใช้สอยบ้านพิพาทสามารถยกการครอบครองใช้ยันราษฎรด้วยกันได้ มีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับบ้านพิพาทโดยมิชอบ รวมทั้งมีสิทธิจำหน่ายบ้านพิพาทในสถานะเดียวกับเจ้าของ เพียงแต่ไม่สามารถยกการครอบครองดังกล่าวขึ้นอ้างต่อผู้รู้เท่านั้น ดังนั้น บ้านพิพาทจึงเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ไม่มีเหตุที่จะถอนการยึดบ้านพิพาท

ฎีกาที่ ๙๐๐/๒๕๖๘ สิทธิครอบครองที่ดินมือเปล่าซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิแม้จะถือว่าเป็นทรัพย์สินอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ และสามารถโอนไปซึ่งการครอบครองนั้นได้โดยการส่งมอบการครอบครอง แต่การโอนไปซึ่งการครอบครองที่สามารถกระทำดังกล่าวเป็นการโอนในลักษณะของสิทธิส่วนบุคคลใช้ยืนยันกันได้ระหว่างผู้โอนกับผู้รับโอนเท่านั้น ไม่สามารถทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนการได้มาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีผลบริบูรณ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๒๙๙ ได้ กรณีนี้เป็นเรื่องที่โจทก์ร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดสิทธิครอบครองที่ดินมือเปล่าซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิมาขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้โจทก์ เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานบังคับคดีโอนสิทธิครอบครองที่ดินดังกล่าวให้แก่ผู้ซื้อได้ตามกฎหมาย ทั้งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใดแสดงให้เห็นว่าที่ดินที่จำเลยมีเพียงสิทธิครอบครองนั้นสามารถโอนกันได้ตามกฎหมาย ในชั้นนี้จึงต้องถือว่าที่ดินมือเปล่าซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิเป็นทรัพย์สินที่โอนกันให้บริบูรณ์ไม่ได้ตามกฎหมาย ย่อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๓๐๑ (๕) โจทก์จึงไม่มีสิทธิร้องขอให้ยึดสิทธิครอบครองที่ดินดังกล่าวมาขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้โจทก์

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์
บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม นายหนึ่งถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมส่งสถานีตำรวจนครบาลดุสิตดำเนินคดีข้อหาเมียเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลดุสิตควบคุมตัวนายหนึ่งไปขอฝากขังที่ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้อนุญาตให้ฝากขังตามขอและอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนายหนึ่งโดยมีประกัน ต่อมาสถานีตำรวจนครบาลดุสิตส่งสำนวนการสอบสวนและเสนอความเห็นควรสั่งฟ้องนายหนึ่งต่อพนักงานอัยการ พนักงานอัยการเห็นว่าคดีอยู่ในเขตและอำนาจศาลอาญา จึงฟ้องนายหนึ่งเป็นจำเลยต่อศาลอาญาภายในระยะเวลาที่ศาลอาญากรุงเทพใต้อนุญาตให้ฝากขังโดยบรรยายมาในคำฟ้องด้วยว่าจำเลยต้องขังอยู่ตามหมายของศาลอาญากรุงเทพใต้ขอให้ศาลเบิกตัวจำเลยมาพิจารณา ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า คดีนี้ไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญากรุงเทพใต้

ให้วินิจฉัยว่า หากศาลอาญาเห็นว่าคดีไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง ศาลอาญาจะมีคำสั่งต่อไปอย่างไร

คำตอบ ในคดีอาญาซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรศาลจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๒ (๒) เมื่อศาลเห็นว่าคดีไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง คดีนี้จึงไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้องและศาลต้องพิจารณาต่อไปว่าจะประทับฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่

ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้อง ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาลและดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๖๕ เมื่อศาลเห็นว่าคดีไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง พนักงานอัยการก็ต้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาลในวันยื่นฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ ด้วย แต่กรณีนี้ที่พนักงานสอบสวนได้ขอฝากขังและศาลอนุญาตให้พนักงานสอบสวนฝากขังจำเลยไว้ต่อศาล แม้ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวมิได้ขังจำเลยไว้ก็ตาม แต่ก็ถือว่าตัวจำเลยอยู่ในอำนาจศาลที่จะเรียกจำเลยมาศาลได้ตามสัญญาประกันและเงื่อนไขในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้ฝากขังจำเลยพนักงานอัยการจึงไม่ต้องคุมตัวจำเลยมาศาลในวันยื่นฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ เพราะถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว

คดีนี้แม้พนักงานสอบสวนฝากขังจำเลยต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ซึ่งเป็นศาลที่ไม่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ก็ตาม แต่เมื่อศาลอาญากรุงเทพใต้อนุญาตให้พนักงานสอบสวนฝากขังจำเลยได้และอนุญาตให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราว ก็ต้องถือว่าจำเลยถูกขังโดยหมายของศาลตามมาตรา ๘๗ และอยู่ในอำนาจศาลที่จะเรียกตัวจำเลยจากนายประกันได้ แม้ตามมาตรา ๑๔๒ วรรคสาม ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงาน

อัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหาจะถูกขังอยู่แล้ว แสดงว่าถ้ามีการฝากขังต่อศาลไว้ก่อนแล้วในตอนเสนอความเห็นสั่งฟ้อง พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๔๑ วรรคสี่ ที่ให้พนักงานอัยการมีหน้าที่จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวจำเลยมา เพราะไม่ใช่กรณีที่จับตัวจำเลยไม่ได้ โจทก์จึงไม่จำเป็นต้องส่งตัวจำเลยมาพร้อมกับฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง ศาลอาญาจึงต้องมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปตามมาตรา ๑๖๒ วรรคท้าย

ฎีกาที่ ๒๗๔๗/๒๕๕๑ ฎ.ส.ล.๕ น.๖๖ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม บัญญัติว่า "ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหาจะถูกขังอยู่แล้ว" แสดงว่าถ้ามีการฝากขังต่อศาลไว้ก่อนแล้วในตอนเสนอความเห็นสั่งฟ้อง พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ คดีนี้แม้ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนฝากขังจำเลยต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ซึ่งเป็นศาลที่ไม่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ก็ตาม แต่เมื่อศาลอาญากรุงเทพใต้อนุญาตให้พนักงานสอบสวนฝากขังจำเลยได้และอนุญาตให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวก็ต้องถือว่าจำเลยถูกขังโดยหมายของศาลตามบทบัญญัติในมาตรา ๘๗ และอยู่ในอำนาจศาลที่จะเรียกตัวจำเลยจากนายประกันได้ กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๔๑ วรรคสี่ ที่บัญญัติให้พนักงานอัยการมีหน้าที่จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวจำเลยมา เพราะไม่ใช่กรณีที่จับตัวจำเลยไม่ได้ โจทก์จึงไม่จำเป็นต้องส่งตัวจำเลยมาพร้อมกับฟ้อง

ข้อสังเกต ฎีกานี้มิได้วินิจฉัยมาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง แต่ถ้านำฎีกานี้มาออกข้อสอบนักศึกษาต้องตอบมาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง ด้วย และต้องตอบเหตุผลและหลักกฎหมายตามฎีกานี้ด้วย คำถามและคำตอบข้อนี้ หากใครไม่เคยว่าความในศาลมาก่อนอาจตอบได้ไม่ครบทุกประเด็น เพราะเป็นขั้นตอนในการทำงานซึ่งเป็นการใช้กฎหมายแนวปฏิบัติซึ่งเป็นตัวอย่างให้เห็นว่าถ้ามีฎีกา นักศึกษาต้องตอบทั้งหลักกฎหมายและฎีกา

ทางปฏิบัติศาลในกรุงเทพมหานครสามารถเบิกตัวผู้ต้องขังที่ถูกขังตามหมายศาลทุกศาลในกรุงเทพมหานครได้ เมื่อศาลในกรุงเทพมหานครศาลใดศาลหนึ่งออกหมายขังผู้ต้องขัง ศาลในกรุงเทพมหานครทุกศาลจะออกหมายเบิกตัวผู้ต้องขังมาศาลได้ ศาลฎีกาจึงตีความว่าผู้ต้องขังอยู่ในอำนาจศาลทุกศาลในกรุงเทพมหานคร ในกรณีปล่อยชั่วคราวถือว่าตัวอยู่ในอำนาจศาล จึงตีความอย่างเดียวกัน

แต่ถ้าขังตามหมายขังของศาลอาญากรุงเทพใต้ แล้วฟ้องที่ศาลจังหวัดนครสวรรค์ ศาลจังหวัดนครสวรรค์ไม่สามารถออกหมายเบิกตัวผู้ต้องขังตามหมายศาลอาญากรุงเทพใต้มาศาลจังหวัดนครสวรรค์ได้ เป็นหน้าที่โจทก์ต้องนำตัวจำเลยมาศาลจังหวัดนครสวรรค์เพื่อฟ้องคดี ถ้าฟ้องที่ศาลจังหวัดนครสวรรค์โดยไม่มีตัวจำเลย ศาลจังหวัดนครสวรรค์ก็จะไม่ประทับฟ้องตามมาตรา ๑๖๕ ทางแก้ก็คือพนักงานอัยการ

จะสั่งให้พนักงานสอบสวนทำหนังสืออายัดตัวผู้ต้องขังไปยังศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าถ้าดำเนินคดีเสร็จแล้วขอให้ส่งตัวให้พนักงานสอบสวนเพื่อส่งให้อัยการจังหวัดนครสวรรค์เพื่อฟ้องคดีต่อไป

คำถาม โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันลักทรัพย์ ขอให้ศาลลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕ ศาลประทับฟ้อง ก่อนเริ่มพิจารณาศาลสอบแล้วจำเลยทั้งสองไม่ต้องการทนายความ จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ โจทก์จำเลยไม่ติดใจสืบพยาน คดีเสร็จการพิจารณา ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยทั้งสองมีความผิดตามฟ้อง ลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสองคนละ ๑ ปี จำเลยที่ ๑ อุทธรณ์ขอให้รื้อการลงโทษ ส่วนจำเลยที่ ๒ ไม่อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ตรวจสำนวนแล้ว ตามฟ้องโจทก์ปรากฏแต่เพียงลายมือชื่อผู้เรียงและผู้พิมพ์เท่านั้น ไม่ปรากฏลายมือชื่อโจทก์

ให้วินิจฉัยว่าศาลอุทธรณ์จะพิพากษาคดีอย่างไร

คำตอบ ตามฟ้องโจทก์ปรากฏแต่เพียงลายมือชื่อผู้เรียงและผู้พิมพ์เท่านั้น ไม่ปรากฏลายมือชื่อโจทก์ จึงถือเป็นฟ้องที่ไม่มีลายมือชื่อโจทก์ ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ (๗) หากศาลชั้นต้นตรวจพบข้อผิดพลาดดังกล่าวก็จะใช้อำนาจตาม มาตรา ๑๖๑ สั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้องได้ แต่คดีนี้ศาลชั้นต้นสั่งประทับฟ้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาจนคดีขึ้นมาสู่ศาลอุทธรณ์แล้ว เมื่อฟ้องไม่ปรากฏลายมือชื่อโจทก์ อันเป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้อง จึงเป็นข้อผิดพลาดเล็กน้อยที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และการสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องไม่ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดไว้ เช่นนี้ศาลชั้นต้นชอบที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องโดยให้โจทก์ลงลายมือชื่อในคำฟ้องให้ถูกต้องได้ เมื่อศาลชั้นต้นมิได้กระทำให้ถูกต้อง กรณีนี้ศาลอุทธรณ์เห็นเป็นการจำเป็น เนื่องจากศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา ก็ให้พิพากษาสั่งให้ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาและพิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่ตามรูปคดีตามมาตรา ๒๐๘ (๒)

แม้จำเลยที่ ๑ อุทธรณ์ขอให้รื้อการลงโทษ ส่วนจำเลยที่ ๒ ไม่อุทธรณ์ แต่ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลอุทธรณ์มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตามมาตรา ๑๙๕ วรรคสอง

ศาลอุทธรณ์ต้องพิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องโดยให้โจทก์ลงลายมือชื่อให้ถูกต้อง แล้วพิจารณาพิพากษาคดีนี้ต่อไปตามรูปคดี (ฎีกาที่ ๒๙๘/๒๕๖๗)

ข้อสังเกต คำถามข้อนี้หากแปลงข้อเท็จจริงเล็กน้อย โดยถามว่าเมื่อศาลชั้นต้นตรวจฟ้องแล้วพบว่าโจทก์มิได้ลงชื่อในฟ้อง ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งอย่างไร ก็ต้องตอบว่าเมื่อศาลชั้นต้นตรวจพบข้อผิดพลาดดังกล่าว ศาลชั้นต้นสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องโดยให้โจทก์ลงลายมือชื่อให้ถูกต้อง แล้วพิจารณาพิพากษาคดีนี้ต่อไปตามรูปคดีตามมาตรา ๑๖๑ ส่วนอื่นที่ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ก็ไม่ต้องตอบ แต่คำถามข้อนี้ถามในชั้นอุทธรณ์ จึงต้องตอบมาตามที่วินิจฉัยมาทั้งหมด และให้ดูให้ดีว่าคำถามข้อนี้ต่างจากในหนังสือถามตอบที่อาจารย์เคยแต่งไว้เพราะฎีกาที่ ๒๙๘/๒๕๖๗ กลับหลักตามฎีกาที่ ๕๙๑๘/๒๕๔๙

ฎีกาที่ ๒๙๘/๒๕๖๗ โจทก์ไม่ได้ลงลายมือชื่อในฟ้อง เป็นฟ้องที่ไม่ชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๗) ซึ่งมาตรา ๑๖๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือ ยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้อง ดังนั้น เมื่อฟ้องโจทก์ไม่ปรากฏลายมือชื่อโจทก์อันเป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้อง จึงเป็น ข้อผิดพลาดเล็กน้อยที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ โดยเฉพาะศาลชั้นต้นยังไม่ได้วินิจฉัยเนื้อหาแห่งคดี และการ สั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องดังกล่าวไม่ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดไว้ เช่นนี้ศาลชั้นต้นชอบที่จะสั่งให้โจทก์แก้ ฟ้องโดยให้โจทก์ลงลายมือชื่อในคำฟ้องให้ถูกต้องได้ ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบ เรียบร้อย ศ.ฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตามมาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ และ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงฯ มาตรา ๔

ขอให้สังเกตว่าฎีกาที่ ๒๙๘/๒๕๖๗ ได้พิพากษากลับหลักตามฎีกาที่ ๕๙๑๘/๒๕๔๙ ที่วินิจฉัยว่า ฟ้องที่ไม่มีลายมือชื่อโจทก์ ไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๕๘ (๗) หากศาลชั้นต้นสั่งประทับฟ้องและดำเนินกระบวนการ พิพากษาจนคดีขึ้นมาสู่ศาลอุทธรณ์แล้ว การที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องหรือไม่ประทับฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๑ วรรคหนึ่ง ย่อมล่วงเลยเวลาที่จะปฏิบัติได้ ศาลอุทธรณ์ย่อมไม่มีวิธีปฏิบัติเป็นอย่างอื่น นอกจากต้องพิพากษายกฟ้องโจทก์

กรณีให้ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา โจทก์จะต้องเป็นผู้ลงลายมือชื่อโจทก์ในฟ้องตามมาตรา ๑๕๘ (๗) หมายโจทก์จะลงชื่อแทนไม่ได้ เพราะกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต้องการให้ผู้เสียหายลง ลายมือชื่อในฟ้องเองโดยหมายโจทก์จะลงลายมือชื่อเป็นผู้เรียงและผู้พิมพ์เท่านั้น เพราะถ้าเป็นการฟ้อง เท็จ โจทก์จะอ้างไม่ได้ว่านายโจทก์เป็นผู้ฟ้องเท็จโจทก์ไม่เกี่ยว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง อัยการพิเศษฝ่ายหรืออัยการจังหวัดจะเป็นผู้ลงลายมือชื่อ โจทก์ พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนจะเป็นผู้ลงลายมือชื่อผู้เรียง เจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ลงชื่อผู้พิมพ์ การที่ ต้องลงชื่อกันหลายคนก็เป็นเรื่องธรรมดาที่อาจหลงลืมผิดพลาดได้ฎีกาที่ ๒๙๘/๒๕๖๗ ตัดสินเป็นบรรทัดฐานใหม่ ว่าศาลสูงต้องพิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องโดยให้โจทก์ลง ลายมือชื่อให้ถูกต้อง แล้วพิจารณาพิพากษาคดีนี้ต่อไปตามรูปคดี ก็จะทำให้คดีได้รับการพิจารณาตาม เนื้อหาที่แท้จริง ไม่ใช่แพ้งทางเทคนิค

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์
บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม โจทก์ฟ้องว่าโจทก์เป็นเจ้าของเงินกู้ของจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๑ ยกที่ดินให้จำเลยที่ ๒ โดยเสนออันเป็นการฉ้อฉลโจทก์ ขอให้เพิกถอนนิติกรรมการให้ระหว่างจำเลยทั้งสอง จำเลยทั้งสองให้การต่อสู้คดี ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษายกฟ้อง โจทก์ยื่นอุทธรณ์สำหรับจำเลยทั้งสองภายในกำหนดเมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในอุทธรณ์เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ว่า "รับอุทธรณ์ของโจทก์ ให้โจทก์นำส่งสำเนาอุทธรณ์แก่จำเลยทั้งสองภายใน ๑๕ วัน มิฉะนั้นถือว่าทิ้งอุทธรณ์" และในอุทธรณ์ดังกล่าวมีข้อความประทับว่า "ถ้าศาลไม่อาจสั่งได้ในวันนี้ ผู้ยื่นจะมาติดตามเพื่อทราบคำสั่งทุก ๆ ๗ วัน มิฉะนั้นถือว่าทราบคำสั่งแล้ว" โดยทนายโจทก์ลงลายมือชื่อไว้ได้ข้อความดังกล่าว ทนายโจทก์เสียค่าใช้จ่ายในการนำส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ให้แก่จำเลยทั้งสองแล้ว ต่อมาเจ้าหน้าที่ศาลผู้ส่งหมายรายงานต่อศาลชั้นต้นว่าส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ให้แก่จำเลยที่ ๑ ได้ แต่ส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ให้แก่จำเลยที่ ๒ ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลชั้นต้นไม่ได้ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่ารอโจทก์แถลง จำเลยที่ ๑ ยื่นคำแก้อุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย ต่อมาเจ้าหน้าที่ศาลรายงานต่อศาลชั้นต้นว่าโจทก์มิได้แถลงต่อศาลว่าจะดำเนินการอย่างไรรวมระยะเวลา ๖ เดือนสำหรับจำเลยที่ ๒ และจำเลยที่ ๑ ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว ศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งให้รวบรวมถ้อยคำสำคัญสำนวนส่งศาลอุทธรณ์

ก. ศาลอุทธรณ์จะมีคำสั่งจำหน่ายคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๒ ได้หรือไม่

ข. หากศาลอุทธรณ์จำหน่ายคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๒ ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาคดีนี้อย่างไร

คำตอบ โจทก์ยื่นอุทธรณ์วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔ แม้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในอุทธรณ์เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ว่า "รับอุทธรณ์ของโจทก์ ให้โจทก์นำส่งสำเนาอุทธรณ์แก่จำเลยทั้งสองภายใน ๑๕ วัน มิฉะนั้นถือว่าทิ้งอุทธรณ์" แต่ในอุทธรณ์ดังกล่าวมีข้อความประทับว่า "ถ้าศาลไม่อาจสั่งได้ในวันนี้ ผู้ยื่นจะมาติดตามเพื่อทราบคำสั่งทุก ๆ ๗ วัน มิฉะนั้นถือว่าทราบคำสั่งแล้ว" โดยทนายโจทก์ลงลายมือชื่อไว้ได้ข้อความดังกล่าว จึงต้องถือว่าโจทก์ได้ทราบคำสั่งให้โจทก์นำส่งสำเนาอุทธรณ์แล้วเมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๔ โดยศาลชั้นต้นไม่ต้องแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้โจทก์ทราบอีก

เมื่อศาลสั่งให้โจทก์นำส่ง ก็เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ให้แก่จำเลยที่ ๒ ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลชั้นต้นด้วยตนเอง แม้โจทก์จะเสียค่าใช้จ่ายในการนำส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ไว้แล้ว ก็ไม่ทำให้โจทก์หมดหน้าที่ที่จะต้องจัดการนำส่งตามคำสั่งศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๗๓ วรรคสอง เมื่อเจ้าหน้าที่ศาลผู้ส่งหมายรายงานต่อศาลชั้นต้นว่าส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ให้แก่จำเลยที่ ๒ ไม่ได้ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่ารอโจทก์แถลง เมื่อโจทก์ไม่นำส่งเองแต่ให้เจ้าหน้าที่ศาลไปนำส่งตามลำพังเช่นนี้ ต้องถือว่าเป็นความผิดของโจทก์ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลจะอ้างว่าไม่ทราบผลการส่งหมายไม่ได้ ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นสั่งว่า รอโจทก์แถลง โดยไม่กำหนดเวลาให้โจทก์แถลง และไม่ได้แจ้งคำสั่งให้โจทก์ทราบอีก ก็ถือว่าศาลชั้นต้นดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยชอบแล้ว การที่โจทก์มิได้แถลงต่อศาลชั้นต้นว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งจนถึงวันที่เจ้าหน้าที่ศาลรายงานต่อศาลชั้นต้นว่าโจทก์มิได้แถลงต่อศาลว่าดำเนินการอย่างไร รวมระยะเวลา ๒ เดือน จึงเป็นการเพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนดตาม มาตรา ๑๗๔ (๒) ประกอบมาตรา ๒๔๖ เป็นกรณีที่โจทก์ทิ้งฟ้องอุทธรณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจำเลยที่ ๒ ศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจจำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ ๒ ได้ตามมาตรา ๑๓๒ (๑) (ฎีกาที่ ๑๘๖๙/๒๕๕๐)

ข. การฟ้องเพิกถอนการฉ้อฉลนั้น โจทก์จะต้องฟ้องคู่กรณีทั้งสองฝ่ายที่ทำนิติกรรมดังกล่าว ศาลจึงจะบังคับตามคำขอของโจทก์ได้ เพราะผลของคำพิพากษาไม่อาจบังคับแก่บุคคลนอกคดีได้ การที่โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสอง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์สำหรับจำเลยทั้งสองแล้วศาลอุทธรณ์สั่งจำหน่ายคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๒ ออกเสียจากสารบบความของศาลอุทธรณ์ มีผลให้จำเลยที่ ๒ พ้นจากการที่ต้องถูกบังคับตามคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ไม่อาจพิจารณาพิพากษาตามคำขอของโจทก์ตามมาตรา ๑๔๒ ประกอบมาตรา ๒๔๖ เพราะจะมีผลกระทบไปถึงจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นบุคคลนอกคดีได้ ศาลอุทธรณ์จึงต้องพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ยกฟ้องโจทก์ (ฎีกาที่ ๒๗๓๘/๒๕๕๐)

ฎีกาที่ ๑๘๖๙/๒๕๕๐ จำเลยที่ ๑ ยื่นอุทธรณ์เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ว่า "รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๑ ให้จำเลยที่ ๑ นำส่งสำเนาอุทธรณ์แก่โจทก์ และผู้ซื้อทรัพย์สินภายใน ๑๕ วัน มิฉะนั้นถือว่าทิ้งอุทธรณ์" และในอุทธรณ์ดังกล่าวมีข้อความประทับว่า "ถ้าศาลไม่อาจสั่งได้ในวันนี้ ผู้ยื่นจะมาติดตามเพื่อทราบคำสั่งทุก ๆ ๗ วัน มิฉะนั้นถือว่าทราบคำสั่งแล้ว" โดยทนายจำเลยที่ ๑ ลงลายมือชื่อไว้ได้ข้อความดังกล่าว ต้องถือว่าจำเลยที่ ๑ ได้ทราบคำสั่งแล้วตั้งแต่วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๗ และเป็นหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ที่จะต้องนำส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ให้แก่ผู้ซื้อทรัพย์สินซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลชั้นต้นด้วยด้วยตนเอง แม้จำเลยที่ ๑ จะเสียค่าใช้จ่ายในการนำส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ไว้แล้ว ก็ไม่ทำให้จำเลยที่ ๑ หมดหน้าที่ที่จะต้องจัดการนำส่งตามคำสั่งศาลชั้นต้น เมื่อเจ้าหน้าที่ศาลผู้ส่งหมายรายงานต่อศาลชั้นต้นว่าส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ให้แก่ผู้ซื้อทรัพย์สินไม่ได้ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่ารอจำเลยที่ ๑ แถลง เมื่อจำเลยที่ ๑ ไม่นำส่งเอง แต่ให้เจ้าหน้าที่ศาลไปนำส่งตามลำพังเช่นนี้ ต้องถือว่าเป็นความผิดของจำเลยที่ ๑ ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล จะอ้างว่าไม่ทราบผลการส่งหมายไม่ได้ ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นสั่งว่า รอจำเลยที่ ๑ แถลง โดยไม่กำหนดเวลาให้จำเลยที่ ๑ แถลง และไม่ได้แจ้งคำสั่งให้จำเลยที่ ๑ ทราบอีก ก็ถือว่าศาลชั้นต้นดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยชอบแล้ว การที่จำเลยที่ ๑ ไม่ได้แถลงต่อศาลชั้นต้นว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งจนถึงวันที่เจ้าหน้าที่ศาลรายงานต่อศาลชั้นต้นว่าจำเลยที่ ๑ มิได้แถลงต่อศาลว่าดำเนินการอย่างไร รวมระยะเวลาเกือบ ๒ เดือน จึงเป็นการเพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนดตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๗๔ (๒) ประกอบมาตรา ๒๔๖ เป็นการทิ้งฟ้องอุทธรณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ซื้อทรัพย์สิน ศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจจำหน่ายคดีได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๓๒ (๑) ส่วนการส่งหมายนัด

และสำเนาอุทธรณ์ให้โจทก์นั้น เป็นการส่งหมายข้ามเขต ซึ่งศาลแพ่งกรุงเทพใต้เป็นผู้ส่ง เมื่อส่งไม่ได้ และ ศาลชั้นต้นมิได้แจ้งผลการส่งหมายดังกล่าวให้จำเลยที่ ๑ ทราบ จำเลยที่ ๑ ก็ย่อมไม่ทราบถึงผลการ ส่งหมายดังกล่าว การที่จำเลยที่ ๑ มิได้ยื่นคำแถลงให้ดำเนินการต่อไป จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๑ เพิกเฉย ไม่ดำเนินคดีภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนดอันเป็นการทิ้งฟ้องตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๗๔ (๒)

ข้อสังเกต คดีนี้จำเลยที่ ๑ ได้แย้ง ๒ ประเด็นว่า

๑. ศาลชั้นต้นไม่ได้ส่งอุทธรณ์ในวันที่ยื่นอุทธรณ์ จำเลยที่ ๑ ยังไม่ทราบคำสั่งศาลให้จำเลยที่ ๑ นำส่งหมาย จำเลยที่ ๑ ยังไม่มีหน้าที่พาเจ้าหน้าที่ศาลไปส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ ซึ่งศาลฎีกา ก็วินิจฉัยไว้แล้วว่า แม้ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งในวันยื่นอุทธรณ์ แต่ก็สั่งให้จำเลยที่ ๑ มารับทราบคำสั่ง ศาลทุก ๗ วัน จึงถือว่าจำเลยที่ ๑ ทราบคำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้จำเลยที่ ๑ นำส่งหมายนัดและสำเนาอุทธรณ์ แล้ว

๒. จำเลยที่ ๑ ต่อสู้ว่า ศาลชั้นต้นสั่งเพียงว่า "รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๑ ให้จำเลยที่ ๑ นำส่งสำเนา อุทธรณ์แก่โจทก์ และผู้ซื้อทรัพย์สินภายใน ๑๕ วัน มิฉะนั้นถือว่าทิ้งอุทธรณ์" จำเลยที่ ๑ ก็ปฏิบัติตามคำสั่ง แล้วคือชำระเงินค่านำส่งหมายแล้ว ซึ่งปกติแล้วการส่งหมายในเขตอำนาจศาล การที่ศาลสั่งให้คู่ความ นำส่งหมาย ในทางปฏิบัติศาลไม่ต้องการให้คู่ความพาเจ้าหน้าที่ศาลไปส่งหมาย ศาลเพียงแต่ต้องการให้ คู่ความมาติดตามผลการส่งหมายเอง โดยศาลไม่ต้องแจ้งผลการส่งหมาย เพราะถ้าศาลไม่สั่งให้คู่ความ นำส่งหมาย เมื่อส่งหมายไม่ได้ศาลต้องแจ้งผลการส่งหมายให้คู่ความทราบ จึงจะถือว่าคู่ความทราบผลการ ส่งหมาย หากสั่งให้นำส่งก็ถือว่าคู่ความทราบผลการส่งหมายโดยศาลไม่ต้องแจ้ง คดีนี้เมื่อศาลชั้นต้นสั่งให้ จำเลยที่ ๑ นำส่ง เมื่อจำเลยที่ ๑ ไม่นำส่งก็ถือว่าจำเลยที่ ๑ ทราบผลการส่งหมายแล้วว่าส่งหมายไม่ได้ แต่ จำเลยที่ ๑ ก็ได้แย้งอีกว่า ก็ในเมื่อเจ้าหน้าที่ศาลไปส่งหมายแล้ว ก็ถือว่าจำเลยที่ ๑ ปฏิบัติตามคำสั่งศาล แล้ว เพราะศาลไม่ได้สั่งให้จำเลยที่ ๑ แถลงต่อศาล ซึ่งในคดีอื่น ๆ ศาลมักจะสั่งว่า "รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๑ ให้จำเลยที่ ๑ นำส่งสำเนาอุทธรณ์แก่โจทก์ และผู้ซื้อทรัพย์สินภายใน ๑๕ วัน หากส่งไม่ได้ให้แถลงภายใน ๑๕ วัน มิฉะนั้นถือว่าทิ้งอุทธรณ์" หากมีข้อความที่ชัดเจนได้ไว้ ก็ถือว่าจำเลยที่ ๑ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล อันเป็นการทิ้งฟ้องอุทธรณ์ได้อย่างไม่มีปัญหา คดีนี้แม้ศาลชั้นต้นมิได้สั่งว่า หากส่งไม่ได้ให้จำเลยที่ ๑ แถลงภายใน ๑๕ วัน ดังคดีอื่น ๆ ศาลฎีกาก็ถือว่าจำเลยที่ ๑ ทิ้งฟ้องอุทธรณ์แล้ว

กรณีการทิ้งฟ้องเพราะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามมาตรา ๑๗๔ (๒) ศาลมีอำนาจจำหน่ายคดีได้ ตามมาตรา ๑๓๒ (๑) แต่ไม่ใช่บทบัญญัติเด็ดขาดว่าศาลจะต้องจำหน่ายคดีเสมอไป เพียงแต่ให้ศาลใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงเหตุผลอันสมควรและยุติธรรม (ฎีกาที่ ๓๘๖๘-๓๘๖๙/ ๒๕๖๓) กรณีที่ศาลเห็นยังไม่สมควรจำหน่ายคดี เช่น ฎีกาที่ ๑๒๔/๒๕๖๒ ในชั้นที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งคำร้อง ขออนุญาตฎีกาและฎีกาของโจทก์ มิได้กำหนดให้โจทก์นำส่งสำเนาคำร้องและสำเนาฎีกาให้แก่จำเลยทั้งสอง เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์ฎีกาแม้ศาลชั้นต้นระบุในรายงานกระบวนการพิจารณาในวันนัดฟัง คำสั่งศาลฎีกาดังกล่าวซึ่งทนายโจทก์มาศาลว่า ...หมายแจ้งจำเลยทั้งสองแก่ฎีกา ให้โจทก์นำส่ง ไม่มีผู้รับ

โดยชอบให้ปิดหมายได้ แต่ศาลชั้นต้นก็ได้กำหนดเวลาให้โจทก์ในการนำส่งหรือวางค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายในการส่งหมายนัดแจ้งจำเลยทั้งสองให้แก่ฎีกาว่าให้โจทก์ดำเนินการภายในเวลาเท่าใด ซึ่งหากโจทก์เพิกเฉยไม่ปฏิบัติก็จะเป็นเหตุให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจจำหน่ายฎีกาของโจทก์ได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๗๔ (๒) ประกอบมาตรา ๒๔๖ และมาตรา ๒๕๒ การที่เจ้าหน้าที่ศาลรายงานว่า นายโจทก์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล และเจ้าหน้าที่เคยโทรศัพท์แจ้งให้มาดำเนินการส่งหมายแล้ว แต่โจทก์หรือทนายโจทก์ไม่ได้มาดำเนินการนั้น ก็ไม่ปรากฏรายละเอียดในการติดต่อโทรศัพท์ว่าทนายโจทก์แจ้งแก่เจ้าหน้าที่ศาลว่าอย่างไร เหตุใดจึงไม่ดำเนินการตามคำสั่งศาล เนื่องจากในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องและคำบังคับ โจทก์ก็เพียงแต่วางค่าธรรมเนียมในการส่งเท่านั้น ทนายโจทก์อาจเข้าใจว่าได้วางค่าธรรมเนียมในการส่งไว้ตั้งแต่วันยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมฎีกาแล้ว จึงไม่ดำเนินการนำเจ้าหน้าที่ไปส่งหมายนัดให้แก่จำเลยทั้งสองและไม่วางเงินค่าธรรมเนียมในการส่งตามคำสั่งศาลชั้นต้นอีก ตามพฤติการณ์จะถือว่าโจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินคดีอันเป็นการทิ้งฟ้องตามมาตรา ๑๗๔ (๒) หาได้ไม่ จึงยังไม่สมควรจำหน่ายฎีกาของโจทก์ด้วยเหตุทิ้งฟ้อง อาจารย์ขอให้พิจารณาว่าการขออนุญาตให้ฎีกาเป็นกฎหมายที่ใช้ใหม่ในขณะนั้น ศาลฎีกาจึงใช้ดุลพินิจไม่จำหน่ายคดี การส่งหมายคดีนี้มี ๒ ช่วง ช่วงแรกส่งช่วงยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา เมื่อศาลฎีกาอนุญาตแล้ว ถ้าอีกฝ่ายไม่มาฟังคำสั่งศาลฎีกาที่ศาลชั้นต้นอ่าน ศาลชั้นต้นก็จะสั่งให้ผู้ฎีกานำส่งหมายแจ้งให้อีกฝ่ายแก่ฎีกาซึ่งกรณีนี้จะเป็นการสั่งให้ส่งหมายแจ้งครั้งที่ ๒ ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่าผู้ฎีกาอาจเข้าใจผิดว่าชำระค่าส่งหมายช่วงแรกไปแล้ว ไม่ต้องนำส่งครั้งที่ ๒ อีก

กรณีการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลมาตรา ๑๗๔ (๒) ที่ศาลมีดุลพินิจจะสั่งจำหน่ายคดีตามมาตรา ๑๓๒ (๑), ๑๗๔ (๒) ได้ ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลแล้วคดีไม่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลแล้วคดียังดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ศาลจะสั่งจำหน่ายคดีไม่ได้ เช่น คดีร้องขอจัดการมรดก ประเด็นแห่งคดีคือมีเหตุขัดข้องในการจัดการมรดกและผู้ร้องสมควรเป็นผู้จัดการมรดกหรือไม่ ถ้าศาลสั่งให้ผู้ร้องฟ้องคดีแบ่งมรดกเพื่อคดีจะได้จบไปในคราวเดียว ผู้ร้องไม่ฟ้องคดีแบ่งมรดกตามคำสั่งศาล ศาลจะจำหน่ายคดีไม่ได้ เพราะไม่เกี่ยวกับประเด็นในการตั้งผู้จัดการมรดกและคดีจัดการมรดกก็ยังสามารดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้แม้ผู้ร้องจะไม่ฟ้องคดีแบ่งมรดก

ฎีกาที่ ๒๗๓๘/๒๕๕๐ การเพิกถอนการขอออลนั้นโจทก์จะต้องฟ้องคู่กรณีทั้งสองฝ่ายที่ทำนิติกรรมดังกล่าว ศาลจึงจะบังคับตามคำขอของโจทก์ได้ เพราะผลของคำพิพากษาไม่อาจบังคับแก่บุคคลนอกคดีได้ การที่โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองแล้วศาลอุทธรณ์สั่งจำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ ๑ ออกเสียจากสารบบความของศาลอุทธรณ์มีผลให้จำเลยที่ ๑ พ้นจากการที่ต้องถูกบังคับตามคำพิพากษา ศาลฎีกาไม่อาจพิจารณาพิพากษาตามคำขอของโจทก์ เพราะจะมีผลกระทบไปถึงจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นบุคคลนอกคดีได้ และปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกายกขึ้นวินิจฉัยเองได้

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์
บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม นายเอกเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาขอให้ลงโทษนายโทข้อหาพยายามฆ่า ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องโดยไต่สวนพยานได้ ๓ ปากแล้วนายเอกขอเลื่อนคดี ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้เลื่อนคดีและมีคำสั่งงดไต่สวนแล้วพิพากษายกฟ้อง นายเอกอุทธรณ์ หาก

ก. ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป

ข. ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ศาลชั้นต้นประทับฟ้องไว้พิจารณาและพิพากษาต่อไป

ให้วินิจฉัยว่า นายโทจะฎีกาคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ในสองกรณีดังกล่าวได้หรือไม่

คำตอบ ก. คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ในชั้นนี้นายโทจึงไม่มีฐานะเป็นคู่ความ เป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ การที่ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้เลื่อนคดีมีคำสั่งงดไต่สวนแล้วพิพากษายกฟ้อง แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป เป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ นายโทจึงไม่มีสิทธิฎีกา เพราะนายโทไม่มีฐานะเป็นคู่ความ (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท. ๑๘๐๘/๒๕๕๑)

ข. ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ศาลชั้นต้นประทับฟ้องไว้พิจารณา และพิพากษาต่อไป เป็นคำสั่งที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาดตามมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง นายโทจึงไม่มีสิทธิฎีกา (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๖๖๙/๒๕๑๗)

ข้อสังเกต คำถามข้อนี้หากนักศึกษาไม่แม่นและเดาว่าน่าจะฎีกาได้เรื่องหนึ่งและฎีกาไม่ได้เรื่องหนึ่ง ก็จะต้องหลุมพรางที่วางไว้ ขอให้สังเกตให้ดีว่าเหตุผลในการต้องห้ามของสองกรณีนี้ต่างกัน คือ คำตอบแรกต้องห้ามเพราะไม่มีฐานะจำเลย แต่คำตอบหลังต้องห้ามเพราะคำสั่งมีมูลย่อมเด็ดขาด หากไม่นำมาเปรียบเทียบให้เห็นในคำถามข้อเดียวกันนักศึกษาก็ไม่เคยไปว่าความอาจมองไม่เห็นความแตกต่าง

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท. ๑๘๐๘/๒๕๕๑ ฎ.๒๕๐๘ คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ซึ่งตามป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสามตอนท้ายบัญญัติว่า ก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น ในชั้นนี้จำเลยจึงไม่มีฐานะเป็นคู่ความ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งงดไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้อง แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป เป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ จำเลยย่อมไม่มีสิทธิฎีกา

คำสั่งคำร้องที่ ๖๖๙/๒๕๑๗ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ให้ศาลชั้นต้นประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณานั้น ถือว่าเป็นคำสั่งที่ให้คดีมีมูล ย่อมเด็ดขาดจำเลยต้องห้ามมิให้ฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๗๐

ข้อสังเกต ตามคำถามที่นำคำสั่งคำร้องนี้มาถามตั้งคำถามว่าจำเลยจะฎีกาได้หรือไม่ เพื่อตัดปัญหาว่า หากคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา หากศาลฎีกาเห็นว่าการกระทำของจำเลยตามกฎหมายได้สวนมูลฟ้องไม่เป็นความผิดแล้ว ศาลฎีกามีอำนาจพิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่งได้ ตามฎีกาที่ ๘๕๘/๒๕๖๗ ที่วินิจฉัยว่า แม้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๐ บัญญัติว่า คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลยอมเด็ดขาด ซึ่งหมายถึงคู่ความไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาได้แย้งคำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้มูลได้ แต่เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ หากศาลอุทธรณ์เห็นว่าการกระทำของจำเลยตามกฎหมายได้สวนมูลฟ้องไม่เป็นความผิดแล้ว ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่งได้

คดีนี้ ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้วให้ประทับฟ้องเฉพาะข้อหารับของโจร เมื่อศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงตามอุทธรณ์โจทก์ในส่วนความผิดข้อหาลักทรัพย์กับข้อหาปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงรับฟังไม่ได้ว่าผู้ตายและจำเลยร่วมกันลักโจนคดีที่คดีทั้งสี่แปลง และรับฟังไม่ได้ว่ามีการลักสมุดเช็คตามฟ้องเกิดขึ้น ซึ่งโจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยร่วมหรือสนับสนุนผู้ตายลักทรัพย์ในวัตถุแห่งการกระทำเดียวกัน ศาลอุทธรณ์จึงมีอำนาจวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายในส่วนความผิดข้อหารับของโจรว่าที่จำเลยครอบครองโจนคดีที่ดินและสมุดเช็คดังกล่าวต่อมาย่อมไม่เป็นความผิด เพราะความผิดข้อหารับของโจรตามฟ้องต้องเกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว ปัญหาข้อนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยที่ศาลอุทธรณ์ขอเทียบขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคสอง ไม่เป็นการขัดต่อมาตรา ๑๗๐ และไม่เป็นการวินิจฉัยนอกประเด็นดังที่โจทก์อุทธรณ์ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์จึงชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกานี้จะวินิจฉัยตรงข้ามกับฎีกาที่ ๔๐๙๖/๒๕๖๒ ที่วินิจฉัยว่า คำสั่งที่ให้คดีมีมูล ย่อมเด็ดขาดจำเลยต้องห้ามมิให้ฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๗๐ ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจทบทวนแล้วยกฟ้อง ซึ่งออกข้อสอบเนติสมัยที่ ๗๖ ข้อ ๔ ถ้าออกข้อสอบเนติ อัยการ หรือผู้พิพากษา นักศึกษาต้องตอบตามฎีกาที่ ๘๕๘/๒๕๖๗ ที่ตัดสินล่าสุด

คำถาม โจทก์ทั้งสองฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองฐานหมิ่นประมาท ศาลนัดไต่สวนมูลฟ้องวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๘ เวลา ๙ นาฬิกา โจทก์ทั้งสองทราบนัดแล้ว เจ้าหน้าที่ศาลส่งหมายนัดไต่สวนมูลฟ้องและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยที่ ๑ ได้โดยชอบแล้ว แต่ส่งหมายนัดไต่สวนมูลฟ้องและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยที่ ๒ โดยวิธีปิดหมายเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ เมื่อถึงวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยทั้งสองตั้งทนายความเข้ามาในคดี แต่โจทก์ทั้งสองไม่มาศาล ศาลรอจนถึงเวลา ๙.๔๕ นาฬิกา แล้วเห็นว่าโจทก์ทั้งสองจงใจไม่มาศาลในวันไต่สวนมูลฟ้อง จึงพิพากษายกฟ้อง

ก. โจทก์ที่ ๑ ยื่นอุทธรณ์ข้อกฎหมายว่า เจ้าหน้าที่ศาลส่งหมายนัดไต่สวนมูลฟ้องและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยที่ ๒ โดยวิธีปิดหมายเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ การปิดหมายยังไม่มีผลในวันไต่สวน

มูลฟ้อง แม้โจทก์ที่ ๑ มาศาลก็ไม่อาจไต่สวนมูลฟ้องได้ ศาลต้องเลื่อนการไต่สวนมูลฟ้องออกไป ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นนัดไต่สวนมูลฟ้องคดีของโจทก์ต่อไป ให้วินิจฉัยว่าอุทธรณ์ของโจทก์ที่ ๑ ฟังขึ้นหรือไม่

ข. ต่อมาวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๔ โจทก์ที่ ๒ ยื่นคำร้องอ้างว่า โจทก์ที่ ๒ มาศาลแล้ว แต่โจทก์ที่ ๒ ยังติดการดำเนินคดีอาญาอื่น ซึ่งศาลได้นัดพิจารณาไว้ในวันเวลาเดียวกันก่อน เสร็จแล้วจึงจะมาดำเนินคดีนี้ต่อไป ขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนคำพิพากษาดังกล่าว ให้วินิจฉัยว่า ศาลชั้นต้นจะส่งคำร้องของโจทก์ที่ ๒ อย่างไร

คำตอบ ก. เมื่อโจทก์ที่ ๑ ทราบนัดไต่สวนมูลฟ้องแล้ว โจทก์ที่ ๑ มีหน้าที่จะต้องมาศาลตามกำหนดนัด การที่โจทก์ที่ ๑ ไม่มาศาล แม้การส่งหมายนัดและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยที่ ๒ ยังไม่มีผลใช้ได้ตามกฎหมาย ก็หาทำให้โจทก์ที่ ๑ หมดหน้าที่ที่จะต้องมาศาลตามกำหนดนัดไม่ นอกจากนี้อำนาจทั้งสองได้ตั้งทนายความเข้ามาในคดี กรณีเช่นนี้โจทก์ที่ ๑ ย่อมทราบดีว่าศาลอาจไต่สวนมูลฟ้องคดีโจทก์ที่ ๑ ไปได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม เมื่อโจทก์ที่ ๑ ไม่มาศาลตามกำหนดนัด ศาลต้องยกฟ้องโจทก์ที่ ๑ ตามมาตรา ๑๖๖ อุทธรณ์ของโจทก์ที่ ๑ ฟังไม่ขึ้น (ฎีกาที่ ๒๐๘๕/๒๕๔๗)

ข. การที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง เพราะเห็นว่าโจทก์ที่ ๒ จงใจไม่มาศาลในวันไต่สวนมูลฟ้องนั้น เป็นการยกฟ้องเพราะโจทก์ที่ ๒ ไม่มาตามกำหนดนัดตามมาตรา ๑๖๖ วรรคหนึ่ง ดังนั้น เมื่อศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ โจทก์ที่ ๒ มายื่นคำร้องเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๔ ขอให้ศาลเพิกถอนคำพิพากษาดังกล่าว มีผลเท่ากับเป็นการขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ หลังจากศาลพิพากษายกฟ้องเพียง ๗ วันยังไม่เกิน ๑๕ วัน นับแต่วันศาลพิพากษายกฟ้อง ทั้งคำร้องของโจทก์ที่ ๒ ก็ได้แสดงเหตุยืนยันว่าโจทก์ที่ ๒ ได้มาศาลตามกำหนดนัดแล้ว เพียงแต่โจทก์ที่ ๒ ยังติดการดำเนินคดีอาญาอื่น ซึ่งศาลได้นัดพิจารณาไว้ในวันเวลาเดียวกันก่อน เสร็จแล้วจึงจะมาดำเนินคดีนี้ต่อไป ซึ่งหากเป็นความจริงตามคำร้องก็นับว่ามีเหตุสมควรที่โจทก์ที่ ๒ ไม่ได้มาดำเนินคดีนี้ตามกำหนดนัดตามมาตรา ๑๖๖ วรรคสอง ศาลขอที่จะมีคำสั่งรับคำร้องของโจทก์ที่ ๒ และนัดไต่สวนแล้วจึงจะพิจารณาสั่งตามรูปคดีต่อไป (ฎีกาที่ ๔๓๖๖/๒๕๔๗, ที่ ๔๖๒๕/๒๕๔๕)

ฎีกาที่ ๒๐๘๕/๒๕๔๗ ฎ.๔๓๖ ศาลนัดไต่สวนมูลฟ้องวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๙ เวลา ๙ นาฬิกา โจทก์ทราบนัดโดยชอบแล้ว มีหน้าที่จะต้องมาศาลตามกำหนดนัด แต่โจทก์ที่ ๑ ไม่มาศาล ถึงแม้การส่งหมายนัดและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ โดยวิธีปิดหมายยังไม่มีผลใช้ได้ตามกฎหมาย ก็หาทำให้โจทก์หมดหน้าที่ที่จะต้องมาศาลตามกำหนดนัดไม่ ทั้งจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๕ และที่ ๖ ได้ตั้งทนายความเข้ามาในคดี แสดงว่า จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ได้รับหมายนัดและสำเนาคำฟ้องแล้ว กรณี

เช่นนี้ ทนายโจทก์ยอมทราบดีว่าศาลอาจไต่สวนมูลฟ้องคดีโจทก์ไปได้ตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม เมื่อโจทก์ที่ ๑ ไม่มาศาล ศาลต้องยกฟ้องเฉพาะโจทก์ที่ ๑

หมายเหตุ (โดยท่านอาจารย์สมชัย ทีฆาอุตมมาร) ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๖ วรรคหนึ่ง ที่ว่าถ้าโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ให้ศาลยกฟ้องเสีย แสดงว่ากฎหมายประสงค์ให้เป็นหน้าที่โจทก์ที่จะต้องมาศาลตามกำหนดไต่สวนมูลฟ้อง แม้ก่อนหน้านี้ มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๕๔/๒๕๓๐ (ประชุมใหญ่) ได้อธิบายว่า กรณีตามมาตรา ๑๖๖, ๑๘๑ เป็นเรื่องระหว่างโจทก์กับศาลหาได้เกี่ยวข้องกับจำเลย เมื่อโจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาศาลก็ชอบที่จะพิพากษายกฟ้องไปได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าจำเลยจะมาศาลในวันนั้นด้วยหรือไม่ และจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้วหรือไม่ แต่ในคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ ไม่มีประเด็นว่าจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลโดยชอบแล้วหรือไม่ ส่วนคำพิพากษาฎีกาที่หมายเหตุนี้ปรากฏว่า แม้จำเลยบางคนยังมีได้รับหมายนัดไต่สวนมูลฟ้องโดยชอบ โจทก์ก็ยังมีหน้าที่ที่ต้องมาศาลตามนัดด้วย คำพิพากษาฎีกาที่หมายเหตุนี้จึงเป็นการย้ำเจตนารมณ์ของมาตรา ๑๖๖ ตามที่ศาลฎีกาได้กล่าวไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๕๔/๒๕๓๐

โจทก์เป็นผู้นำคดีมาฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในทางอาญา โจทก์จึงมีหน้าที่ที่จะต้องมาศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องหรือนัดสืบพยานทุกครั้ง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเร่งรัดการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว มิให้มีการประวิงคดี มาตรา ๑๖๖ จึงได้กำหนดมาตรการดังกล่าวเพื่อบังคับให้โจทก์ปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด

ฎีกาที่ ๔๓๖๖/๒๕๔๗ การที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์เพราะเห็นว่าโจทก์จงใจไม่มาศาลในวันนัดสืบพยานโจทก์นั้น เป็นการยกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๖ วรรคแรก ประกอบด้วยมาตรา ๑๘๑ ดังนั้นเมื่อข้อเท็จจริงในสำนวนความปรากฏว่า ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ โจทก์มายื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนคำพิพากษาดังกล่าว ซึ่งมีผลเท่ากับเป็นการขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องเพียง ๗ วัน ยังไม่เกิน ๑๕ วัน นับแต่วันศาลชั้นต้น พิพากษายกฟ้อง ทั้งคำร้องของโจทก์ก็ได้แสดงเหตุยืนยันว่าโจทก์ได้มาศาลตามกำหนดนัดแล้ว เพียงแต่โจทก์ยังติดการดำเนินคดีอาญาอื่น ซึ่งศาลได้นัดพิจารณาไว้ในวันเวลาเดียวกันก่อน เสร็จแล้วจึงจะมาดำเนินคดีนี้ต่อไป ซึ่งหากเป็นความจริงตามคำร้องก็นับว่ามีเหตุสมควรที่โจทก์ไม่ได้มาดำเนินคดีนี้ตามกำหนดนัด ศาลชอบที่จะไต่สวนคำร้องของโจทก์เสียก่อน จึงจะวินิจฉัยได้ว่าที่โจทก์ไม่มาดำเนินคดีนี้ตามกำหนดนัดมีเหตุสมควรหรือไม่ การที่ศาลล่างทั้งสองด่วนวินิจฉัยสั่งยกคำร้องของโจทก์โดยไม่ไต่สวนให้ได้ความจริงเสียก่อน จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๖ วรรคสอง ประกอบด้วยมาตรา ๑๘๑

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์
บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม คดีก่อนจำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๒๓๔ ตกเป็นของจำเลย โดยการครอบครองปรบักษ์ ศาลรับคำร้องขอไว้พิจารณาโดยศาลชั้นต้นได้ประกาศวันนัดกับส่งหมายแจ้งวันนัดให้โจทก์ทราบโดยส่งไปยังภูมิลำเนาของโจทก์ตามที่โจทก์มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเพื่อให้โจทก์คัดค้านแล้ว วันนัดไต่สวนโจทก์ไม่มาศาลในวันนัดไต่สวน ศาลพิจารณาคำร้องแล้วมีคำสั่งให้จำเลยได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรบักษ์ ต่อมาโจทก์ฟ้องคดีนี้อ้างว่าจำเลยยึดถือที่ดินแทนโจทก์ ขอให้ศาลมีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งศาลที่ให้ที่ดินตกเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยโดยการครอบครองปรบักษ์ และให้โจทก์ได้กลับคืนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๒๓๔ ต่อไป กับให้จำเลยดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยจำเลยเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย หากจำเลยไม่ดำเนินการให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา หากท่านเป็นผู้พิพากษาจะสั่งคำฟ้องคดีนี้อย่างไร

คำตอบ คดีก่อนจำเลยกล่าวอ้างการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทที่มีชื่อโจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรบักษ์และศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ตามที่ร้องขอ มิใช่เป็นคดีที่เมื่อมีข้อโต้แย้งสิทธิเกิดขึ้นระหว่างโจทก์และจำเลย จึงไม่มีกรณีที่จะให้ถือว่าโจทก์ได้รับหมายเรียกให้ยื่นคำให้การแล้วมิได้ยื่นคำให้การภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือตามคำสั่งศาล อันจะให้ถือว่าโจทก์ขาดนัดยื่นคำให้การและทำให้เกิดกระบวนการพิจารณาโดยขาดนัด ซึ่งจะมีผลให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลผูกพันโจทก์ในกระบวนการพิจารณาที่พิพากษาหรือมีคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง แต่คดีก่อนเป็นเรื่องของจำเลยฝ่ายเดียวที่ประสงค์จะให้สิทธิทางศาลและเริ่มคดีด้วยการยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นเป็นคดีที่ไม่มีข้อพิพาทตามมาตรา ๑๘๘ แม้ก่อนการไต่สวนคำร้องขอ ศาลชั้นต้นได้ประกาศวันนัดกับส่งหมายแจ้งวันนัดให้โจทก์ทราบโดยส่งไปยังภูมิลำเนาของโจทก์ตามที่โจทก์มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน อันเป็นการส่งหมายโดยชอบเพื่อให้โจทก์มีโอกาสคัดค้านแล้วก็ตาม แต่เมื่อโจทก์มิได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีโดยตรงหรือโดยอ้อมไม่ว่าด้วยเหตุผลใด จะให้ถือว่าโจทก์เป็นคู่ความและการดำเนินคดีเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยคดีอันมีข้อพิพาทตามมาตรา ๑๘๘ (๔) ย่อมไม่ได้ คำสั่งของศาลชั้นต้นจึงไม่ผูกพันโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกคดีตาม มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง ทั้งการที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยโดยการครอบครองปรบักษ์ เมื่อโจทก์มีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทอยู่ก่อนจำเลยยื่นคำร้องขอครอบครองปรบักษ์ โจทก์ย่อมมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนโดยกล่าวอ้างว่าจำเลยเพียงครอบครองที่ดินไว้แทนโจทก์และฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ได้ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ศาลชั้นต้นต้องมีคำสั่งรับคำฟ้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ฎีกาที่ ๑๒๘๒/๒๕๖๘ คดีที่จำเลยกล่าวอ้างการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทที่มีชื่อโจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรบักษ์และศาลชั้นต้นมีคำสั่งบังคับให้ตามที่ขอ มิใช่เป็นคดีที่เมื่อมี

ข้อโต้แย้งสิทธิเกิดขึ้นระหว่างโจทก์และจำเลย จึงไม่มีกรณีที่จะให้ถือว่าโจทก์ได้รับหมายเรียกให้ยื่นคำให้การแล้วมิได้ยื่นคำให้การภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือตามคำสั่งศาล อันจะให้ถือว่าโจทก์ขาดนัดยื่นคำให้การและทำให้เกิดกระบวนการพิจารณาโดยขาดนัด ซึ่งจะมีผลให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลผูกพันโจทก์ในกระบวนการพิจารณาที่พิพากษาหรือมีคำสั่งตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง แต่คดีดังกล่าวเป็นเรื่องของจำเลยฝ่ายเดียวที่ประสงค์จะใช้สิทธิทางศาลและเริ่มคดีด้วยการยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นเป็นคดีที่ไม่มีข้อพิพาทตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๘ แม้ก่อนการไต่สวนคำร้องขอ ศาลชั้นต้นได้ประกาศวันนัดกับส่งหมายแจ้งวันนัดให้โจทก์ทราบโดยส่งไปยังภูมิลำเนาของโจทก์ตามที่โจทก์มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน อันเป็นการส่งหมายโดยชอบเพื่อให้โจทก์มีโอกาสคัดค้านแล้วก็ตาม แต่เมื่อโจทก์มิได้เข้ามาเกี่ยวข้องในคดีโดยตรงหรือโดยอ้อมไม่ว่าด้วยเหตุผลใด จะให้ถือว่าโจทก์เป็นคู่ความและการดำเนินคดีเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยคดีอันมีข้อพิพาทตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๘ (๔) ย่อมไม่ได้ คำสั่งของศาลชั้นต้นจึงไม่ผูกพันโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง ทั้งการที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยโดยการครอบครองปรปักษ์หาได้เป็นเหตุผลที่แสดงว่าโจทก์ได้สละกรรมสิทธิ์ในที่ดินตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งแล้วไม่ เมื่อโจทก์มีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทอยู่ก่อนจำเลยยื่นคำร้องขอครอบครองปรปักษ์ โจทก์ย่อมมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนโดยกล่าวอ้างว่าจำเลยเพียงครอบครองที่ดินไว้แทนโจทก์และฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๓๖ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต คดีนี้มีการมาฟ้องขอเพิกถอนคำพิพากษาคดีก่อนโดยอาศัยคำพิพากษาคดีนี้ นักศึกษาก็ต้องตอบหลักกฎหมายตามฎีกานี้ และวินิจฉัยว่าโจทก์มีอำนาจฟ้อง แต่ถ้าโจทก์คดีนี้ไปยื่นคำร้องในคดีก่อน ศาลในคดีก่อนจะต้องรับคำร้องไว้พิจารณา เพราะถือว่าเป็นการร้องสอดชั้นบังคับคดีตามฎีกาที่ ๘๖๑๓/๒๕๔๔ แม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่า ก่อนไต่สวนคำร้องขอครอบครองปรปักษ์ที่ดินของผู้ร้อง ศาลชั้นต้นได้สั่งให้ผู้ร่อนำส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้คัดค้านเพื่อให้มีโอกาสคัดค้านแล้วก็ตาม แต่เมื่อผู้คัดค้านมิได้ร้องคัดค้านเข้ามาในคดีก่อนที่ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งแสดงกรรมสิทธิ์ ก็ต้องถือว่าผู้คัดค้านเป็นบุคคลภายนอกคดีมีสิทธิพิสูจน์ในชั้นนี้ได้ว่าผู้คัดค้านมีสิทธิในที่ดินพิพาทดีกว่าผู้ร้อง และคำสั่งศาลชั้นต้นที่แสดงกรรมสิทธิ์ไม่ผูกพันผู้คัดค้านตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๕ (๒) เพราะผู้คัดค้านเป็นผู้มีชื่อถือกรรมสิทธิ์ผู้คัดค้านจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งและถูกโต้แย้งสิทธิ และชอบที่จะร้องขอเข้ามาเป็นคู่ความในชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๕๗ (๑) ศาลชั้นต้นจึงชอบที่จะไต่สวนคำร้องและคำคัดค้านของผู้คัดค้านเพื่อวินิจฉัยถึงข้อโต้แย้งสิทธิของผู้คัดค้านให้ตามรูปคดี

คำถาม นายหนึ่งเป็นผู้ร้องยื่นคำร้องขอว่า นายสองยกที่ดิน ๑ ไร่ด้านทิศเหนือซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินโฉนดเลขที่ ๑ เนื้อที่ ๑๐ ไร่ ของนายสองให้แก่ผู้ร้อง ผู้ร้องครอบครองปรปักษ์ที่ดินครบ ๑๐ ปี ขอให้ศาลมีคำสั่งแสดงว่าที่ดิน ๑ ไร่ เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้อง นายสามผู้คัดค้านยื่นคำร้องคัดค้านว่า นายสองยกที่ดินให้ผู้ร้องครอบครองเนื้อที่ ๑ ไร่ ให้แก่ผู้คัดค้าน ผู้คัดค้านครอบครองปรปักษ์ที่ดินครบ ๑๐ ปี ขอให้ยกคำร้องขอของผู้ร้อง ศาลนัดชี้สองสถานวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๙ ผู้คัดค้านยื่นคำร้องขอแก้ไขคำคัดค้านและฟ้องแย้งวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๙ ว่านายสองยกที่ดินทั้งแปลงเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ให้แก่ผู้คัดค้าน ผู้คัดค้านครอบครองปรปักษ์ที่ดินทั้ง ๑๐ ไร่ครบ ๑๐ ปี ขอให้ยกคำร้องขอของผู้ร้องและมีคำสั่งแสดงว่าที่ดิน ๑๐ ไร่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้คัดค้าน

ให้วินิจฉัยว่า ๑. ผู้คัดค้านยื่นคำร้องขอแก้ไขคำคัดค้านภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

๒. ผู้คัดค้านยื่นฟ้องแย้งมาในคำร้องขอแก้ไขคำคัดค้านได้หรือไม่

๓. ฟ้องแย้งเกี่ยวกับฟ้องเดิมหรือไม่

คำตอบ ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ๑ ไร่ ผู้คัดค้านยื่นคำร้องคัดค้านและคำร้องขอแก้ไขคำคัดค้านและฟ้องแย้งขอแสดงสิทธิในที่ดินตามโฉนด เป็นกรณีที่บุคคลอื่นใดนอกจากคู่ความที่ได้ยื่นฟ้องคดีอันไม่มีข้อพิพาท ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีโดยตรง ให้ถือว่าบุคคลเช่นว่ามานี้เป็นคู่ความ และให้ดำเนินคดีไปตามกฎหมายอย่างคดีมีข้อพิพาทตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘๘ (๔) ดังนั้น คำร้องขอของผู้ร้องถือเสมือนเป็นคำฟ้อง คำร้องคัดค้านของผู้คัดค้านถือเสมือนเป็นคำให้การ คำร้องขอแก้ไขคำคัดค้าน เสมือนเป็นคำร้องขอแก้ไขคำให้การ (ฎีกาที่ ๑๘๓๓๐/๒๕๕๕) คำร้องขอแก้ไขคำให้การนั้น ให้ยื่นต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือหากเป็นกรณีที่ไม่มีกรณีสองสถาน ก็ให้ยื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ตามมาตรา ๑๘๐ ผู้คัดค้านยื่นคำร้องขอแก้ไขคำคัดค้านวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๙ ก่อนวันที่ศาลนัดชี้สองสถานในวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๙ ผู้คัดค้านได้ยื่นคำร้องขอแก้ไขคำคัดค้านก่อนวันชี้สองสถาน ผู้คัดค้านจึงยื่นคำร้องขอแก้ไขคำคัดค้านภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว (ฎีกาที่ ๓๖๔๒/๒๕๕๕)

ตามมาตรา ๑ (๔) คำให้การหมายความว่า กระบวนพิจารณาใด ๆ ซึ่งคู่ความฝ่ายหนึ่งยกข้อต่อสู้เป็นข้อแก้คำฟ้องตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ คำร้องขอแก้ไขคำคัดค้านถือเสมือนเป็นคำร้องขอแก้ไขคำให้การตามมาตรา ๑๗๙ (๓) จึงเป็นคำให้การตามมาตรา ๑ (๔) ดังกล่าว ผู้คัดค้านจึงฟ้องแย้งมาในคำร้องขอแก้ไขคำคัดค้านซึ่งถือว่าเป็นคำให้การได้ตามมาตรา ๑๗๗ วรรคสาม (เทียบฎีกาที่ ๖๒๙/๒๕๒๔ ประชุมใหญ่)

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ๑ ไร่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินตามโฉนด ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านพร้อมฟ้องแย้งขอแสดงสิทธิในที่ดินตามโฉนด ๑๐ ไร่ตามมาตรา ๑๗๗ วรรคสาม นั้น เฉพาะฟ้องแย้งที่ผู้คัดค้านขอให้แสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ผู้ร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ ๑ ไร่ เกี่ยวข้องกับคำร้องขอเดิมพอที่จะรวมการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินเข้าด้วยกันได้ แต่การที่ผู้คัดค้านร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินเนื้อที่เกินกว่าที่ผู้ร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ จึงต้องถือว่าฟ้องแย้งในส่วนที่ขอแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินตามโฉนดส่วนที่เกินจากคำร้องขออีก ๙ ไร่ ไม่เกี่ยวกับคำร้องขอเดิมตามมาตรา ๑๗๗ วรรคสาม เพราะผู้ร้องมิได้โต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินส่วนดังกล่าว (ฎีกาที่ ๑๘๒๓๐/๒๕๕๕)

ฎีกาที่ ๓๖๔๒/๒๕๕๕ การยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การนั้น ป.วิ.พ. มาตรา ๑๘๐ บัญญัติให้ยื่นต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือหากเป็นกรณีที่ไม่มีกรณีสองสถาน ก็ให้ยื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน จำเลยยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๓ ก่อนวันที่ศาลชั้นต้นนัดชี้สองสถานในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๓ ถือว่าจำเลยได้ยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การก่อนวันชี้สองสถาน จึงชอบด้วยมาตรา ๑๘๐ ส่วนคำร้องขอให้หมายเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นจำเลยร่วมนั้น จำเลยยื่นในวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๓ พร้อมกับคำร้องขอแก้ไขคำให้การ ถือได้ว่าเป็นการยื่นพร้อมกับคำให้การ ชอบด้วยมาตรา ๕๗ (๓)

ฎีกาที่ ๑๘๒๓๐/๒๕๕๕ ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินโฉนดตรวจของ ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านพร้อมฟ้องแย้งขอแสดงสิทธิในที่ดินโฉนดตรวจของทั้งแปลง จึงเป็นคดีมีข้อพิพาทตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๘๘ (๔) และมีทุนทรัพย์ คำคัดค้านของผู้คัดค้านถือเสมือนเป็นคำให้การและคำคัดค้านในส่วนที่ร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินโฉนดตรวจของทั้งแปลง ถือเสมือนเป็นฟ้องแย้งตามมาตรา ๑๗๗ วรรคสาม การที่ผู้คัดค้านร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงเดียวกันแต่เนื้อที่เกินกว่าที่ผู้ร้องขอ จึงต้องถือว่าคำคัดค้านในส่วนที่ขอแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดตรวจของส่วนที่เกินจากคำร้องขอไม่เกี่ยวกับคำร้องขอเดิมตามมาตรา ๑๗๗ วรรคสาม เพราะผู้ร้องมิได้โต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินส่วนดังกล่าว ชอบที่ศาลชั้นต้นจะสั่งไม่รับตามมาตรา ๑๗๗ วรรคสี่ คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ให้รับคำคัดค้านในส่วนที่ฟ้องแย้งขอแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินส่วนที่เกินจากคำร้องขอ เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติตามมาตรา ๒๔๓ (๒) ซึ่งเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามมาตรา ๑๔๒ (๕) ประกอบมาตรา ๒๔๖ และมาตรา ๒๔๗ แม้ผู้ร้องมิได้คัดค้าน ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยแก้ไขเสียให้ถูกต้อง

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์

บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม โจทย์ฟ้องว่า จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกกระทำผิดหน้าที่ด้วยการเบิกถอนเงินจากบัญชีเงินฝากที่เปิดไว้ในนามผู้จัดการมรดก ข้อ ๑.๑ จำนวน ๒,๐๐๐,๐๐๐ และข้อ ๑.๒ จำนวน ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท โอนเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจำเลยโดยทุจริต ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑, ๓๕๓, ๓๕๔ จากการไต่สวนมูลฟ้องของโจทย์ข้อ ๑.๑ ได้ความว่าเงินจำนวน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาทนั้น จำเลยเบิกถอนจากบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจำเลย โอนเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจำเลยอีกบัญชีหนึ่ง คือมิได้ถอนเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากบัญชีเงินฝากที่เปิดในนามผู้จัดการมรดกดังที่โจทย์บรรยายไว้ในฟ้อง แต่จำเลยถอนเงิน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท ที่เปิดไว้ในนามผู้จัดการมรดกโอนเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจำเลย ศาลเลื่อนคดีไปไต่สวนนัดต่อไปอีก ๕ เดือน วันนัดไต่สวนโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ฟ้อง ข้อ ๑.๑ ว่า จำเลยถอนเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท และ ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท ที่เปิดไว้ในนามผู้จัดการมรดกโอนเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจำเลย

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะส่งคำร้องขอแก้ฟ้องของโจทก์อย่างไร

คำตอบ การที่โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ฟ้องตามข้อ ๑.๑ จากจำนวนเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็น ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท และ ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้น ฟ้องโจทก์เดิม ข้อ ๑.๑ กล่าวหาว่าจำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกกระทำผิดหน้าที่ด้วยการเบิกถอนเงินจากบัญชีเงินฝากที่เปิดไว้ในนามผู้จัดการมรดกเพียงรายการเดียว ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท โอนเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจำเลยโดยทุจริต แต่จากการไต่สวนมูลฟ้องของโจทก์ได้ความว่าเงินจำนวนดังกล่าวนั้น จำเลยเบิกถอนจากบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจำเลยโอนเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจำเลยอีกบัญชีหนึ่ง มิได้ถอนเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากบัญชีเงินฝากที่เปิดในนามผู้จัดการมรดกดังที่โจทก์บรรยายไว้ในฟ้องแต่ประการใด การที่โจทก์แก้ฟ้องโดยเพิ่มเติมจำนวนเงินที่จำเลยถอนออกอีก ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท ก็เพื่อให้ตรงกับข้อนำสืบของโจทก์ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องว่าเป็นการถอนจากบัญชีเงินฝากที่เปิดไว้ในนามผู้จัดการมรดกโอนเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจำเลยนั่นเอง การแก้ฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๓ เมื่อมีเหตุอันควร โจทก์มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะอนุญาตก็ได้ และมาตรา ๑๖๔ คำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ถ้าจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ห้ามมิให้ศาลอนุญาต แต่การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องก็ตี การเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมิได้กล่าวไว้ก็ดี ไม่ว่าจะทำเช่นนี้ในระยะใดระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้น มิให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มิได้กล่าวไว้นั้น คำร้องขอแก้ฟ้องของโจทก์ที่เพิ่มการถอนเงิน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท เข้ามาอีกรายการหนึ่ง ย่อมถือไม่ได้ว่าเป็นการแก้ไขเล็กน้อยที่เกิดจากการพิมพ์จำนวนเงินผิดพลาดตกหล่น แต่ถือว่าเป็นข้อกล่าวหาใหม่อีกข้อกล่าวหาหนึ่ง โจทก์จึงต้องฟ้องหรือแก้ฟ้อง ความผิดเกี่ยวกับเงิน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท อันเป็นความผิดต่อส่วนตัวภายในกำหนดอายุความ ๓

เดือน แต่โจทก์เพิ่งมาขอแก้ฟ้องหลังจากทราบการกระทำที่อ้างว่าเป็นความผิด ๔ เดือน จึงเกินกว่า ๓ เดือน คดีโจทก์เกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยในเงิน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท จึงขาดอายุความเป็นเหตุให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๖) ไม่มีเหตุอันสมควรที่ศาลจะอนุญาตให้แก้ฟ้องศาลต้องยกคำร้องขอแก้ฟ้องของโจทก์

ข้อสังเกต คำถามข้อนี้เปลี่ยนข้อเท็จจริงในฎีกาเล็กน้อยซึ่งคำตอบก็จะตรงตามฎีกาและกฎหมาย

ฎีกาที่ ๑๕๕๓/๒๕๖๘ ฟ้องโจทก์ทั้งสองเดิมบรรยายว่า จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกกระทำความผิดหน้าที่ด้วยการเบิกถอนเงิน จากบัญชีเงินฝากที่เปิดไว้ในนามผู้จัดการมรดกเพียงรายการเดียว ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท โอนเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจำเลยโดยทุจริต แต่จากการไต่สวนมูลฟ้องได้ความว่า เงินจำนวนดังกล่าวจำเลยเบิกถอนจากบัญชีเงินฝากส่วนตัวธนาคาร ก. ชื่อบัญชี ม. โอนเข้าบัญชีส่วนตัวของจำเลยอีกบัญชีหนึ่ง มิได้ถอนเงินจากบัญชีเงินฝากในนามผู้จัดการมรดกดังที่บรรยายฟ้อง การที่โจทก์ทั้งสองแก้ฟ้องโดยเพิ่มเติมจำนวนที่จำเลยถอนอีก ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพิ่มเติมเข้ามาอีกรายการหนึ่ง ย่อมถือไม่ได้ว่าเป็นการแก้ไขเล็กน้อยที่เกิดจากการพิมพ์จำนวนเงินผิดพลาดตกหล่นและถือว่าเป็นข้อกล่าวหาใหม่อีกข้อกล่าวหาหนึ่งอันเป็นความผิดต่อส่วนตัว ที่โจทก์ทั้งสองต้องฟ้องหรือแก้ฟ้องเมื่อรู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว แต่เพิ่งมาขอแก้ฟ้องเกินกว่า ๓ เดือน ตาม ป.อ. มาตรา ๙๖ คดีโจทก์ทั้งสองเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยในเงิน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท จึงขาดอายุความเป็นเหตุให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๖)

คำถาม เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๐ ดาบตำรวจแดงขับชีรฉัตรยานยนต์ตรวจท้องที่ผ่านมา พบกองไม้กระยาเลยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงกองอยู่ที่หน้าบ้านของนายดำ เมื่อสอบถามนายดำ นายดำรับว่าตนมีไม้กระยาเลยที่ยังไม่ได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจริง (โทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๐ ปี) ดาบตำรวจแดงจึงแจ้งข้อกล่าวหาและแจ้งสิทธิแล้วทำการจับกุมนายดำ โดยให้นายดำลงลายมือชื่อในบันทึกการจับกุม พร้อมทั้งยึดไม้ดังกล่าวเป็นของกลางส่งพนักงานสอบสวน ในชั้นสอบสวนนายดำให้การปฏิเสธ พนักงานสอบสวนไม่อาจฟ้องนายดำได้ทันภายใน ๔๘ ชั่วโมง พนักงานสอบสวนจึงไปยื่นคำร้องขอฝากขังนายดำต่อศาลเป็นเวลา ๑๒ วัน โดยในคำร้องดังกล่าวระบุวัน เวลา ที่ดาบตำรวจแดงพบไม้ของกลางและจับกุมนายดำดังกล่าวข้างต้น พร้อมทั้งแนบคำให้การของนายดำในชั้นสอบสวน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ศาลอ่านคำร้องให้นายดำฟังแล้ว นายดำไม่คัดค้านคำร้องขอฝากขัง ศาลอนุญาตให้ฝากขัง นายดำยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ศาลอนุญาตให้ปล่อยนายดำชั่วคราว ต่อมาพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนายดำเป็นจำเลยต่อศาล ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติป่าไม้ โดยบรรยายฟ้องและมีคำขอส่วนอื่นมาครบถ้วนตามกฎหมาย แต่ไม่มีวันที่หรือเวลาที่อ้างว่านายดำกระทำความผิด โดยตอนท้ายของคำฟ้องโจทก์ได้บรรยายว่า พนักงานสอบสวนได้ยื่นคำร้องขอฝากขังจำเลยไว้ต่อศาลนี้แล้ว เจ้าหน้าที่ศาลได้นำสำนวนฝากขังดังกล่าวไปติดอยู่ด้านหน้า

สำนวนคดีตามคำฟ้อง ศาลได้สอบถามนายคำเรื่องทนายความแล้ว นายคำแถลงว่าไม่ต้องการทนายความ ศาลจึงอ่านและอธิบายฟ้องให้นายคำฟัง นายคำให้การรับสารภาพ ศาลจึงบันทึกคำให้การของนายคำไว้

ให้วินิจฉัยว่าศาลจะพิพากษาลงโทษนายคำตามฟ้องได้หรือไม่

คำตอบ ตามตำรวจแดงพบกองไม้กระยาเลยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงกองอยู่ที่หน้าบ้านของนายคำ เมื่อสอบถามนายคำ นายคำรับว่าตนมีไม้กระยาเลยที่ยังไม่ได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจริง การกระทำของนายคำไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า เพราะไม่ใช่ความผิดที่เห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีความเสี่ยงเลยว่าได้กระทำผิดมาแล้วสด ๆ ไม่เข้าข่ายยกเว้นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือเข้าหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๐ วรรคสอง (๑) (๒) ดังนั้น ตามตำรวจแดงไม่มีอำนาจที่จะจับนายคำโดยไม่มีหมายจับได้ การจับจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ ๒๕๓๕/๒๕๕๐)

แม้การจับของเจ้าพนักงานตำรวจจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็เป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก และเป็นคนละขั้นตอนกับการสอบสวน ไม่มีผลกระทบไปถึงการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการโจทก์ เมื่อไม่ปรากฏว่าการสอบสวนชอบไม่ชอบ ต้องถือว่ามีการสอบสวนโดยชอบแล้ว พนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๔๙๓/๒๕๕๐)

ในคดีนี้มีโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ แต่คดีนี้จำเลยแถลงว่าไม่ต้องการทนายความศาลจึงไม่ตั้งทนายความให้ ถือว่าการพิจารณาของศาลชอบด้วยมาตรา ๑๗๓ วรรคสองแล้ว

ตามมาตรา ๑๕๘ (๕) บัญญัติให้ฟ้องต้องมีการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ พอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี แม้คำฟ้องของคดีนี้โจทก์มิได้ระบุถึงวันที่หรือเวลาที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิด แต่ในตอนท้ายของคำฟ้องโจทก์ได้บรรยายว่า พนักงานสอบสวนได้ยื่นคำร้องขอฝากขังจำเลยไว้ต่อศาลนี้แล้ว เจ้าหน้าที่ศาลได้นำสำนวนฝากขังดังกล่าวซึ่งมีคำให้การของนายคำในชั้นสอบสวนที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ไปติดอยู่ด้านหน้าสำนวนคดีตามคำฟ้อง ซึ่งพออนุมานได้ว่าคำร้องขอฝากขังเป็นส่วนประกอบของคำฟ้อง เมื่ออ่านรวมกันจำเลยเข้าใจข้อหาแล้ว ฟ้องโจทก์จึงชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ ๔๔๔/๒๕๕๐)

คดีนี้มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๐ ปี ไม่ใช่คดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ในชั้นพิจารณาเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพศาลจะพิพากษาลงโทษนายคำจำเลยโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ตามมาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง

ฎีกาที่ ๒๕๓๕/๒๕๕๐ บ. พบกองไม้กระยาเลยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขายอันเป็นไม้ผิดกฎหมายวางกองอยู่ข้างบ้าน ว. และ ว. รับว่ามีไม้หวงห้ามยังไม่ได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดย

ไม่ได้รับอนุญาตจริง การกระทำของ ว. ไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า เพราะไม่ใช่ความผิดที่เห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ ไม่เข้าข้อยกเว้นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้าย ป.วิ.อ. หรือเข้าหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๐ วรรคสอง (๑) (๒) ดังนั้น บ. ไม่มีอำนาจที่จะจับ ว. โดยไม่มีหมายจับได้ การที่ ว. ตาม บ. มาที่หน่วยคุ้มครองป่า จึงไม่ใช่เป็นการถูกจับตัวมา แม้ในเวลาต่อมาจำเลยจะขับรถยนต์มาที่หน่วยคุ้มครองป่าและรับ ว. ขึ้นรถยนต์ของจำเลยขับออกจากหน่วยคุ้มครองป่าไป บ. ติดตามจำเลยไปจนทันและเกิดเหตุกระทบกระทั่งกันขึ้นระหว่างจำเลยและ บ. ยังไม่เป็นการที่จำเลยต่อสู้หรือขัดขวาง บ. ซึ่งเป็นเจ้าพนักงาน

ข้อสังเกต ฎีกานี้ประเด็นคือการจับไม่ชอบ ทำให้ไม่ผิดฐานต่อสู้ขัดขวาง แต่สามารถนำมาออกข้อสอบในประเด็นอื่นได้ ในประเด็นการจับไม่ชอบอาจมีข้อโต้แย้งได้บ้าง เพราะอาจมีผู้เถียงได้ว่า เมื่อผู้ถูกจับยอมรับแล้วว่าเป็นไม่ผิดกฎหมาย ทำไมไม่เป็นความผิดซึ่งหน้า แต่อาจารย์เห็นด้วยกับฎีกานี้ เพราะความผิดซึ่งหน้าต้องเป็นการเห็นการกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ คือ เห็นเขากระทำความผิดจากสิ่งที่เห็น เช่น ใช้มีดแทงคนอื่น หรือลักทรัพย์ ไม่มีอะไรน่าสงสัย แต่ความผิดฐานมีไม้ที่ไม่ชอบ เห็นครอบครองไม้แล้วยังไม่รู้ว่าจะกระทำความผิดหรือไม่ ถึงต้องถามและทราบว่าเป็นไม้ที่ไม่ชอบ จึงไม่ใช่ความผิดที่พบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ ฎีกานี้รู้สึกว่าจะมีตัดสินแตกต่างจากนี้ลองไปหาฎีกาเก่า ๆ ดู แต่คำตอบข้อนี้เมื่อศาลฎีกาตัดสินไว้แล้วก็คงยุติตามนี้

ฎีกาที่ ๑๔๙๓/๒๕๕๐ การตรวจค้นและการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก และเป็นคนละขั้นตอนกับการสอบสวน ไม่มีผลกระทบไปถึงการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจในการฟ้องคดีของโจทก์ ทั้งนามีผลทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานตำรวจที่ชอบเป็นไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วยไม่ การวินิจฉัยฎีกาของจำเลยที่ ๑ ไม่ทำให้ผลแห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป ฎีกาของจำเลยที่ ๑ จึงไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๔๙ วรรคหนึ่ง (เดิม) (ปัจจุบันคือ ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง, ๒๕๒) ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕

ข้อสังเกต ฎีกานี้จำเลยอ้างว่าการตรวจค้นและจับไม่ชอบ ทำให้การสอบสวนเสียไป ปัญหาที่ว่า การตรวจค้นและจับชอบหรือไม่ จึงไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย เพราะการตรวจค้นและจับจะชอบหรือไม่ หากการสอบสวนชอบ การสอบสวนก็ไม่เสียไป

แต่ถ้าจำเลยอ้างว่าการตรวจค้นและจับไม่ชอบ พยานที่โจทก์นำสืบและศาลฟังลงโทษจำเลย ได้มาจากการตรวจค้นและจับที่ไม่ชอบ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาโดยไม่ชอบ ต้องห้ามไม่ให้ศาลรับฟัง การตรวจค้นและจับชอบหรือไม่ อาจจะเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย เพราะเป็นข้อห้ามรับฟังพยานหลักฐานตามมาตรา ๒๒๖/๑

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์
บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม โจทก์ฟ้องว่าจำเลยซื้อสินค้าจากโจทก์ตามสัญญา ๒ ฉบับ หากจำเลยผิดสัญญาซื้อขาย โจทก์มีสิทธิเรียกร้องค่าปรับตามรายสัญญา ต่อมาจำเลยผิดสัญญา ขอให้บังคับจำเลยชำระค่าปรับสัญญาละ ๔๐,๐๐๐ บาท รวมสองฉบับเป็นเงิน ๘๐,๐๐๐ บาท จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ โจทก์ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้มีคำพิพากษาให้ตนชนะคดีโดยขาดนัด ศาลสืบพยานโจทก์ไปฝ่ายเดียวโดยโจทก์เข้าเบิกความเป็นพยานต่อศาล ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาให้จำเลยชำระเงิน ๘๐,๐๐๐ บาทแก่โจทก์ จำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น ดังนี้

ก. คำเบิกความของโจทก์มีพิรุณ ฟังไม่ได้ว่าจำเลยผิดสัญญา

ข. ฟ้องโจทก์เคลือบคลุม

ค. สัญญาซื้อขายและการกำหนดเบี้ยปรับเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

จำเลยบรรยายฟ้องอุทธรณ์แจ้งชัดแล้วในทุกประเด็น โดยขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้อง และจำเลยชำระค่าฤชาธรรมเนียมครบถ้วนแล้ว

ให้วินิจฉัยว่า ศาลชั้นต้นจะสั่งอุทธรณ์ของจำเลยอย่างไร

คำตอบ ก. โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระค่าปรับเพราะผิดสัญญาซื้อขายรวม ๒ ฉบับ หากจำเลยผิดสัญญาซื้อขาย โจทก์มีสิทธิเรียกร้องค่าปรับตามรายสัญญา แม้โจทก์ฟ้องบังคับตามสัญญาซื้อขายรวมกันมาทั้งสองฉบับ แต่การกำหนดค่าปรับก็ต้องพิจารณาภายในวงเงินตามสัญญาซื้อขายแต่ละฉบับ จำนวนทุนทรัพย์แห่งคดีจึงต้องคำนวณแยกตามสัญญาซื้อขายเป็นรายสัญญา ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาให้จำเลยชำระเงิน ๒ สัญญารวม ๘๐,๐๐๐ บาท ทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ในแต่ละสัญญาไม่เกินห้าหมื่นบาท จึงต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง (ฎีกาที่ ๑๐๖๗/๒๕๕๒) ที่จำเลยอุทธรณ์ว่าคำเบิกความของโจทก์มีพิรุณ ฟังไม่ได้ว่าจำเลยผิดสัญญา เป็นดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เป็นอุทธรณ์ข้อเท็จจริง เมื่อมีทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ในแต่ละสัญญาไม่เกินห้าหมื่นบาท จึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง (ฎีกาที่ ๑๒๐๓/๒๕๔๙)

ข. ปัญหาว่าฟ้องโจทก์เคลือบคลุมหรือไม่ เป็นปัญหาข้อกฎหมาย เพราะเป็นการปรับบทกฎหมาย แต่ในคดีแพ่งมิใช่ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย จำเลยต้องยกขึ้นต่อสู้เป็นประเด็นไว้ในคำให้การ ทั้งจะต้องให้การโดยแจ้งชัดด้วยว่าฟ้องเคลือบคลุมอย่างไร มิฉะนั้นจะไม่เป็นประเด็นที่ศาลจะต้องวินิจฉัยถึง เมื่อจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ จึงไม่มีประเด็นเรื่องฟ้องเคลือบคลุมในศาลชั้นต้น การที่จำเลยยกขึ้นเป็นประเด็นในชั้นอุทธรณ์ จึงเป็นข้อที่ไม่มีได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง (ฎีกาที่ ๖๓๘๒/๒๕๕๐)

ค. ปัญหาว่าสัญญาซื้อขายและการกำหนดเบี้ยปรับเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ แม้
อุทธรณ์ข้อนี้จะมีได้เป็นข้อที่ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น แต่ปัญหาว่าเป็นข้อ
สัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ เป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน คู่ความที่
เกี่ยวข้องย่อมมีสิทธิที่จะยกขึ้นอ้างซึ่งปัญหาเช่นนั้นได้ จำเลยจึงอุทธรณ์ในปัญหานี้ได้ตาม
มาตรา ๒๒๕ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๖๐๘๗/๒๕๕๐)

ศาลชั้นต้นจึงต้องสั่งไม่รับอุทธรณ์ ข้อ ก. และ ข. แต่รับอุทธรณ์ ข้อ ค. ของจำเลย

ฎีกาที่ ๑๐๖๗/๒๕๕๒ โจทก์ฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบค่าปรับเพราะผิดสัญญาซื้อขายรวม ๔ ฉบับ
หากจำเลยผิดสัญญาซื้อขาย โจทก์มีสิทธิเรียกร้องค่าปรับตามรายสัญญา แม้โจทก์ฟ้องบังคับตามสัญญา
ซื้อขายรวมกันมาทั้งสี่ฉบับ การกำหนดค่าปรับก็ต้องพิจารณาภายในวงเงินตามสัญญาซื้อขายแต่ละ
ฉบับ จำนวนทุนทรัพย์แห่งคดีจึงต้องคำนวณแยกตามสัญญาซื้อขายนั้นเป็นรายสัญญา เมื่อมีทุน
ทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกาในแต่ละสัญญาไม่เกินสองแสนบาท จึงต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริงตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๔ วรรคหนึ่ง (ฎีกานี้เป็นชั้นฎีกาซึ่งตามกฎหมายใหม่ต้องขอ
อนุญาตฎีกา อาจารย์จึงปรับข้อเท็จจริงตามคำถามเป็นชั้นอุทธรณ์ และขอให้ข้อสังเกตว่าฎีกานี้ทุนทรัพย์ที่
พิพาทในชั้นอุทธรณ์เหมือนกับการฟ้องเรียกค่าเช่า แม้จะฟ้องเรียกค่าเช่ารวมกันมาหลายวง ก็ต้องแยก
คำนวณตามจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันตามข้อหาของเช่าแต่ละวง (ฎีกาที่ ๘๖๓๙/๒๕๕๑) แต่ถ้าเป็น
กรณีโจทก์คนเดียวฟ้องจำเลยคนเดียวตามสัญญาเช่าหรือเช่าหลายฉบับ ต้องเอาจำนวนเงินตามสัญญาเช่า
หรือเช่าทุกฉบับที่ฟ้องในคดีนั้นมารวมกันเพื่อคิดจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์ (ฎีกาที่ ๒๗๒๖/
๒๕๒๘ ประชุมใหญ่))

ฎีกาที่ ๑๒๐๓/๒๕๕๔ จำเลยฎีกาว่าคำเบิกความของโจทก์มีพิรุธฟังไม่ได้ว่าจำเลยผิดสัญญา
เป็นฎีกาข้อเท็จจริง จึงต้องห้ามมิให้ฎีกา

ฎีกาที่ ๖๓๘๒/๒๕๕๐ ปัญหาว่าฟ้องโจทก์เคลือบคลุมหรือไม่ แม้เป็นปัญหาข้อกฎหมาย แต่
ในคดีแพ่งมิใช่ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย จำเลยต้องยกขึ้นต่อสู้เป็นประเด็นไว้
ในคำให้การ ทั้งจะต้องให้การโดยแจ้งชัดด้วยว่าฟ้องเคลือบคลุมอย่างไร มิฉะนั้นจะไม่เป็นประเด็นที่ศาล
จะต้องวินิจฉัยถึงปัญหาข้อเท็จจริง เรื่องการมอบอำนาจให้บอกกล่าวขับไล่จำเลยก็เช่นเดียวกัน เมื่อจำเลย
ขาดนัดยื่นคำให้การ จึงไม่มีประเด็นทั้งสองเรื่องดังกล่าวในศาลชั้นต้น การที่จำเลยยกขึ้นเป็นประเด็นในชั้น
อุทธรณ์ จึงเป็นข้อที่ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วในศาลชั้นต้น ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา
๒๒๕ วรรคหนึ่ง

ฎีกาที่ ๖๐๘๗/๒๕๕๐ ปัญหาว่าข้อตกลงเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ แม้อุทธรณ์ข้อนี้
จะมีได้เป็นข้อที่ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลแรงงานกลาง แต่เป็นปัญหาตาม พ.ร.บ. ว่าด้วย
ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมฯ อันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำถาม โจทก์ฟ้องว่าจำเลยชักรถยนต์โดยประมาทชนโจทก์ได้รับความเสียหาย ขอให้บังคับจำเลยชำระค่าเสียหาย ๔๐๐,๐๐๐ บาท โจทก์ชำระค่าฤชาธรรมเนียมและค่าส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่เจ้าพนักงานศาลแล้ว เจ้าหน้าที่ศาลแบบใบเสร็จค่าขึ้นศาลไว้ในสำนวน แต่ล้มเลิกใบเสร็จค่าส่งหมายแบบไว้ในสำนวน หลังจากยื่นฟ้อง ๒๐ วัน เจ้าหน้าที่ศาลตรวจสำนวนแล้วไม่พบใบเสร็จค่าส่งหมายในสำนวน จึงทำรายงานเสนอศาลว่า โจทก์ไม่ชำระค่านำหมาย ศาลพิจารณาแล้วจึงมีคำสั่งว่าโจทก์ทั้งฟ้องให้จำหน่ายคดีจากสารบบความ วันรุ่งขึ้นโจทก์มาตรวจสำนวนจึงทราบว่าศาลมีคำสั่งให้จำหน่ายคดี โจทก์จึงนำใบเสร็จรับเงินค่าส่งหมายมาแสดงและเจ้าหน้าที่ศาลตรวจสอบพบว่าการชำระเงินตามต้นข้อใบเสร็จแต่ใบเสร็จสูญหายไป ศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งจำหน่ายคดี และให้ยกคดีขึ้นพิจารณาต่อไป ก่อนส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลย โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องขอเพิ่มทุนทรัพย์อีก ๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยอ้างว่าเป็นการรักษาพยาบาลที่เกิดขึ้นหลังจากยื่นฟ้องไปแล้ว ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง ให้ยกคำร้อง ต่อมาจำเลยได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องแล้วจึงแต่งตั้งทนายความและตรวจสำนวนแล้ว

ก. โจทก์อุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับคำสั่งศาลชั้นต้นนั้นเป็นอนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง

ข. จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้เพิกถอนคำสั่งจำหน่ายคดี ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับคำสั่งศาลชั้นต้น เป็นไม่เพิกถอนคำสั่งจำหน่ายคดี

ให้วินิจฉัยว่า ศาลชั้นต้นจะส่งอุทธรณ์ของโจทก์และจำเลยอย่างไร

คำตอบ ก. คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องเป็นการตั้งประเด็นระหว่างคู่ความ จึงเป็นคำคู่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๕) เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องเข้ามาและศาลมีคำสั่งให้ยกคำร้องตามมาตรา ๑๘๐ คำสั่งนี้จึงมีผลเป็นการสั่งไม่รับคำคู่ความตามมาตรา ๑๘ ซึ่งทำให้ประเด็นที่โจทก์ตั้งขึ้นโดยคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องเสร็จไป โจทก์จึงอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ตามมาตรา ๒๒๘ (๓) คำสั่งของศาลที่สั่งยกคำร้องจึงไม่ใช่คำสั่งระหว่างพิจารณา (ฎีกาที่ ๑๔๘๘/๒๕๒๙) ศาลชั้นต้นจึงต้องส่งรับอุทธรณ์ของโจทก์แล้วดำเนินการต่อไป

ข. คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความตามมาตรา ๑๓๒ (๑) ทำให้คดีเสร็จไปจากศาล เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีแล้ว คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งใหม่ให้เพิกถอนคำสั่งจำหน่ายคดี จึงไม่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาอันจะต้องห้ามตามมาตรา ๒๒๖ (๑) (ฎีกาที่ ๙๙๘๐/๒๕๕๑) ศาลชั้นต้นจึงต้องส่งรับอุทธรณ์ของจำเลยแล้วดำเนินการต่อไป

ข้อสังเกต คำถามข้อนี้อยู่ในเรื่องอุทธรณ์ฎีกา นักศึกษาน่าจะพอเดาได้ว่าเป็นเรื่องคำสั่งระหว่างพิจารณา แต่ถ้าให้นักศึกษาไปหลงคิดว่าเป็นเรื่องแก้ไขคำฟ้องหรือคำสั่งจำหน่ายคดี ก็จะหลงทางไป การดู

ขอบเขตของข้อสอบว่าข้อใดเป็นเรื่องอะไร ก็เป็นเทคนิคหนึ่งที่จะพอเดาข้อสอบได้ ถ้านักศึกษายังคิดไม่ออกว่าคำถาม ถามเรื่องอะไร

ฎีกาที่ ๑๔๘๘/๒๕๒๙ คำร้องขอแก้ไขฟ้อง คำร้องขอแก้ไขคำให้การแก้ฟ้องแย้งเป็นการตั้งประเด็นระหว่างคู่ความ จึงเป็นคำคู่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๕) เมื่อคู่ความยื่นคำร้องเข้ามาและศาลมีคำสั่งให้ยกคำร้องตามมาตรา ๑๔๐ คำสั่งนี้จึงมีผลเป็นการสั่งไม่รับคำคู่ความตามมาตรา ๑๔ ซึ่งทำให้ประเด็นที่โจทก์ตั้งขึ้นโดยคำร้องแก้ไขคำฟ้องและคำร้องแก้ไขคำให้การแก้ฟ้องแย้งเสร็จไป โจทก์อุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ตามมาตรา ๒๒๘ (๓) คำสั่งของศาลที่สั่งยกคำร้องจึงไม่ใช่คำสั่งระหว่างพิจารณา

การขอแก้ไขคำฟ้อง โจทก์ย่อมจะขอแก้ไขได้แม้เป็นการเพิ่มเติมข้อเท็จจริงหรือสละข้อเท็จจริงเพื่อให้ข้อหาที่ตั้งไว้เดิมบริบูรณ์ แต่ยังคงให้จำเลยรับผิดชอบตามเดิม ส่วนการขอแก้ไขคำให้การแก้ฟ้องแย้งแม้จะเป็นการยกข้อต่อสู้ขึ้นใหม่ย่อมกระทำได้ตามมาตรา ๑๗๙ (๒) (๓)

ฎีกาที่ ๗๙๘๐/๒๕๕๑ คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๒ (๑) ทำให้คดีเสร็จไปจากศาล เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีแล้ว คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งใหม่ให้เพิกถอนคำสั่งจำหน่ายคดี จึงไม่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๒๖ (๑)

ศาลชั้นต้นได้สั่งจำหน่ายคดีโดยเห็นว่าโจทก์ทิ้งฟ้องไปแล้วแต่เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องแสดงเหตุอันสมควร ศาลชั้นต้นก็ชอบที่จะทำการไต่สวนคำร้องของโจทก์เพื่อทราบข้อเท็จจริงและหากเห็นว่ามีภาระทำหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาไปโดยผิดหลงและเป็นกรณีที่มีได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในข้อที่มุ่งหมายจะยังให้การเป็นไปด้วยความยุติธรรม ศาลชั้นต้นก็ย่อมมีอำนาจเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบดังกล่าวโดยสั่งเพิกถอนคำสั่งที่ว่าโจทก์ทิ้งฟ้องและให้จำหน่ายคดีจากสารบบความนั้นเสียได้ตามมาตรา ๒๒๗

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์
บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ร่วมกันใช้อาวุธปืนยิงที่ศีรษะนายโทโดยมีเจตนาฆ่า จนนายโทถึงแก่ความตาย จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ผ่านนายโทเพราะได้รับจ้างมาจากจำเลยที่ ๓ ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙, ๘๓, ๘๔, ๒๔๙ ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยที่ ๑ ใช้ปืนยิงนายเอกโดยมีเจตนาฆ่า แต่กระสุนไม่ถูกนายเอก กระสุนปืนพลาดไปถูกนายโทจนนายโทถึงแก่ความตาย จำเลยที่ ๒ เป็นเพียงผู้สนับสนุน โดยจำเลยที่ ๓ เป็นผู้ร่วมลงมือกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑

ให้วินิจฉัยว่า หากฟ้องขอด้วยกฎหมายและจำเลยทั้งสามมิได้หลงต่อสู้ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสามได้หรือไม่เพียงใด

คำตอบ โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ ใช้ปืนยิงที่ศีรษะนายโทโดยมีเจตนาฆ่า จนนายโทถึงแก่ความตาย แม้ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยที่ ๑ ใช้ปืนยิงนายเอกโดยมีเจตนาฆ่า แต่กระสุนไม่ถูกนายเอก กระสุนปืนพลาดไปถูกนายโทจนนายโทถึงแก่ความตาย ก็ไม่ถือว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องในข้อสาระสำคัญอันจะเป็นเหตุให้ศาลต้องพิพากษายกฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๗๔๐/๒๕๕๕) เมื่อจำเลยที่ ๑ มิได้หลงต่อสู้ ศาลจึงพิพากษาลงโทษจำเลยที่ ๑ ตามที่พิจารณาได้ความได้

โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยที่ ๒ เป็นตัวการร่วมกับจำเลยที่ ๑ กระทำความผิด แต่ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยที่ ๒ เป็นเพียงผู้สนับสนุนจำเลยที่ ๑ กระทำความผิด ก็ไม่ถือว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องในข้อสาระสำคัญอันจะเป็นเหตุให้ศาลต้องพิพากษายกฟ้องตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๒๕๕๖/๒๕๕๕) เมื่อจำเลยที่ ๒ มิได้หลงต่อสู้ ศาลจึงพิพากษาว่าจำเลยที่ ๒ เป็นผู้สนับสนุนผู้กระทำความผิดแล้วลงโทษตามที่พิจารณาได้ความได้

แม้โจทก์จะบรรยายฟ้องว่าจำเลยที่ ๓ เป็นผู้ใช้ แต่ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยที่ ๓ เป็นผู้ร่วมลงมือกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ก็ไม่ถือว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องในข้อสาระสำคัญอันจะเป็นเหตุให้ศาลต้องพิพากษายกฟ้องตามมาตรา ๑๙๒ วรรคสอง (เทียบฎีกาที่ ๕๐๖๘/๒๕๕๕) เมื่อจำเลยที่ ๓ มิได้หลงต่อสู้ ศาลจึงพิพากษาว่าจำเลยที่ ๓ เป็นตัวการผู้ร่วมกระทำความผิดแล้วลงโทษตามที่พิจารณาได้ความได้

ฎีกาที่ ๗๔๐/๒๕๕๕ จำเลยใช้มีดดาบฟันไปที่ศีรษะของ พ. แต่ พ. หลบทัน คมมีดจึงพลาดไปถูกที่ข้อศอกขวาของผู้เสียหาย จึงต้องถือว่าจำเลยมีเจตนาใช้มีดฟันที่ศีรษะของผู้เสียหายตามนัยแห่ง ป.อ. มาตรา ๖๐ การที่จำเลยใช้มีดดาบความยาวรวมด้ามประมาณ ๒๖ นิ้ว ฟันไปที่ศีรษะของ พ. อันเป็นอวัยวะส่วนสำคัญของร่างกาย แต่จำเลยฟันพลาดไปถูกข้อศอกขวาของผู้เสียหายจนกระดูกแตกได้รับอันตรายสาหัส แสดงว่าจำเลยใช้มีดดาบฟันอย่างรุนแรงโดยมีเจตนาจะฆ่า พ. เมื่อผู้เสียหายซึ่งถูกกระทำโดยพลาดไม่ถึงแก่ความตาย จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น และการที่จำเลยใช้มีดดาบฟัน พ. โดยมีเจตนาฆ่า แต่คมมีดพลาดไปถูกผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยดังกล่าวเป็นการกระทำโดยพลาดตาม ป.อ. มาตรา ๖๐ ก็ไม่ถือว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องในอันจะเป็นเหตุให้ศาลต้องพิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง

ข้อสังเกต ฎีกานี้โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำโดยเจตนาต่อผู้เสียหาย ทางพิจารณาได้ความว่าเป็นการกระทำโดยพลาดแล้วผลเกิดกับผู้เสียหาย แม้โจทก์ไม่ได้บรรยายฟ้องว่าเป็นการกระทำโดยพลาดตาม ป.อ. มาตรา ๖๐ ก็ไม่ถือว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องในอันจะเป็นเหตุให้ศาลต้องพิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง เพราะข้อเท็จจริงตามฟ้องและทางพิจารณาไม่แตกต่างกันคือผู้เสียหายได้รับผลร้ายจากการกระทำ แต่ถ้าโจทก์กล่าวในฟ้องว่าจำเลยกระทำจนเกิดผลต่อผู้เสียหาย แต่ทางพิจารณาผลไม่ได้เกิดแก่ผู้เสียหาย แต่ผลร้ายเกิดแก่ พ. ซึ่งไม่ได้กล่าวไว้ในฟ้อง จึงเป็นข้อแตกต่างในข้อสาระสำคัญ ซึ่งศาลต้องยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๙๒๔๔/๒๕๕๓)

ฎีกาที่ ๒๕๕๖/๒๕๕๕ การที่คนร้ายที่ใช้อาวุธปืนยังมีเหตุบาดเจ็บกับผู้ตายทั้งสองมาก่อน และเข้าใจว่าผู้ตายทั้งสองเป็นคนกิริตรถจักรยานยนต์จึงเกิดความโกรธแค้น แล้วได้เล่าเรื่องให้จำเลยทราบอันเป็นเหตุส่วนตัวระหว่างคนร้ายที่ใช้อาวุธปืนยังกับผู้ตายทั้งสอง เป็นการกระทำโดยลำพังของคนร้าย มิใช่จำเลยเป็นผู้กระตุ้นอันถือได้ว่าเป็นตัวการอย่างไรก็ตาม การที่จำเลยพูดให้คนร้ายใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายทั้งสอง แม้จำเลยไม่ได้มีส่วนร่วมเป็นตัวการใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายทั้งสอง แต่ก็ถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการพยุยงส่งเสริมให้คนร้ายใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายทั้งสองให้ถึงตาย การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนตาม ป.อ. มาตรา ๒๔๔ ประกอบมาตรา ๘๖ ซึ่งศาลฎีกามีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดดังกล่าว ตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง

ฎีกาที่ ๕๐๖๘/๒๕๕๕ แม้โจทก์จะขอให้ลงโทษจำเลยฐานเป็นผู้ใช้ แต่ทางพิจารณาได้

ความว่า จำเลยกับพวกเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง ข้อแตกต่างดังกล่าวก็มีใช่เป็นข้อสาระสำคัญ เมื่อจำเลยเพียงแต่โต้เถียงว่าจำเลยไม่เกี่ยวข้องกับเมทแอมเฟตามีน จำเลยจึงมิได้หลงข้อต่อสู้ ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง

ข้อสังเกต การฟ้องว่าเป็นผู้ใช้ทางพิจารณาว่าเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง ข้อแตกต่างดังกล่าวก็มีใช่เป็นข้อสาระสำคัญ เมื่อจำเลยมิได้หลงข้อต่อสู้ ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความได้ ฎีกานี้ต้องแยกความแตกต่างให้ได้กับฎีกาที่ฟ้องว่าเป็นตัวการทางพิจารณาได้ความว่าเป็นผู้ใช้ ศาลฎีกาเห็นว่า เป็นข้อแตกต่างกันในสาระสำคัญ ลงโทษฐานเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดไม่ได้ แต่ลงโทษฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดได้ (๔๒๗๓/๒๕๕๕)

คำถาม โจทก์ฟ้องว่า จำเลยใช้มีดแทงผู้เสียหายโดยเจตนาฆ่า แต่ผู้เสียหายไม่ถึงแก่ความตาย ได้รับบาดเจ็บโดยมีบาดแผลตามสำเนารายงานการชันสูตรบาดแผลทำยฟ้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘, ๘๐ และขอให้รับมีดของกลาง จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลพิจารณาแล้วได้ความว่า จำเลยคว้ามมีดของผู้เสียหายมาแทงผู้เสียหาย โดยจำเลยไม่มีโอกาสเลือกแทง แต่แทงไปตามโอกาสที่จะอำนวยความสะดวกและไม่ได้ใช้กำลังแทงรุนแรงนัก และไม่ได้แทงซ้ำทั้งที่กระทำได้ จึงไม่มีเจตนาฆ่า แต่การแทงของจำเลยดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส กล่าวคือ ป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนา จนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวันตามคำเบิกความของผู้เสียหาย และรายงานการชันสูตรบาดแผลทำยฟ้อง ซึ่งได้ระบุความเห็นของแพทย์ว่ารักษาประมาณ ๔๕ วันหาย

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๗ และคืนมีดของกลางให้แก่ผู้เสียหายได้หรือไม่

คำตอบ แม้โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดฐานพยายามฆ่า โดยมีได้บรรยายฟ้องว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวันก็ตาม แต่ตามคำฟ้องก็กล่าวว่าผู้เสียหายมีบาดแผลตามสำเนารายงานการชันสูตรบาดแผลทำยฟ้อง ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของฟ้องได้ระบุความเห็นว่ารักษาประมาณ ๔๕ วันหาย และทางพิจารณาข้อเท็จจริงที่โจทก์นำสืบได้ความว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส กล่าวคือ ป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนา จนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน เมื่อข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสม ทั้งการ

กระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นรวมการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๗ ด้วยและเป็นความผิดได้ในตัวเอง ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษจำเลยใน ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสตามที่พิจารณาได้ความได้ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคท้าย (ฎีกาที่ ๗๑๓๕/๒๕๔๗ ประชุมใหญ่)

ส่วนมีดของกลาง แม้จะเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดและโจทก์ขอให้ริบ แต่มีด ของกลางเป็นของผู้เสียหายซึ่งไม่รู้เห็นเป็นใจกับการกระทำความผิด ไม่อาจริบได้ ศาลมี อำนาจสั่งคืนมีดของกลางแก่ผู้เสียหายได้ ไม่เป็นการพิพากษาเกินคำขอตามมาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง (ฎีกาที่ ๒๕๕๗/๒๕๒๒) .

ฎีกาที่ ๗๑๓๕/๒๕๔๗ แม้โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดฐานพยายามฆ่า โดยมีได้บรรยายฟ้องว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนา จน ประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่าสี่สิบวันก็ตาม แต่ตามคำฟ้องก็กล่าวหาว่าผู้เสียหายมี บาดแผลตามลำเนารายงานการชันสูตรบาดแผลท้ายฟ้อง ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของฟ้องได้ระบุ ความเห็นว่าราชาประมาณ ๔๕ วันหาย และทางพิจารณาข้อเท็จจริงที่โจทก์นำสืบได้ความว่า ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส เมื่อข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสม ทั้งการกระทำความผิด ฐานพยายามฆ่าผู้อื่น รวมการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๗ ด้วย และเป็นความผิดได้ในตัวเอง ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานทำร้าย ร่างกายผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคท้าย

ฎีกาที่ ๒๕๕๗/๒๕๒๒ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๖ (๙) ให้มีคำวินิจฉัยของศาลในเรื่องของกลางเท่านั้นไม่มี บทบัญญัติเป็นข้อจำกัดว่าหากศาลเห็นว่ายังไม่สมควรริบของกลางจะสั่งได้แต่เพียงว่าไม่ริบ ของกลางอย่างเดียวอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางเป็นของจำเลยและไม่ใช่ของที่มีไว้ โดยผิดกฎหมาย เมื่อโจทก์ขอให้ริบ ศาลเห็นว่าไม่สมควรริบก็ย่อมมีอำนาจสั่งให้คืนจำเลยได้ ถึงแม้จะสั่งแต่เพียงว่าไม่ริบของกลางก็คงมีผลว่าจะต้องคืนของกลางให้แก่จำเลยผู้เป็นเจ้าของ เช่นกัน กรณีเช่นนี้หาใช่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเกินคำขอตั้งโจทก์ฎีกาไม่

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์
บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมของนายเอกผู้ตาย ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่า พินัยกรรมที่ผู้ร้องอ้างเป็นพินัยกรรมปลอม ผู้ร้องมิใช่ทายาทโดยธรรมหรือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์มรดกของผู้ตาย ไม่สมควรเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ส่วนผู้คัดค้านเป็นบิดาของผู้ตาย เป็นทายาทมีส่วนได้เสียและไม่นับบุคคลต้องห้ามตามกฎหมาย ขอให้ยกคำร้องขอของผู้ร้อง และมีคำสั่งตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้ว มีคำสั่งตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ให้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ให้ยกคำร้องขอของผู้ร้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ ผู้ร้องอุทธรณ์และยื่นคำร้องเพื่อขอคุ้มครองประโยชน์ของผู้ร้องชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ โดยขอให้ศาลสั่งอายัดที่ดินหรือระงับการจดทะเบียนสิทธิหรือนิติกรรมที่ดินมรดกในระหว่างรอการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ พร้อมกับยื่นคำร้องว่ากรณีมีเหตุฉุกเฉินโดยอ้างว่า ผู้คัดค้านกำลังจะโอนทรัพย์มรดก และยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับไว้ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์

ให้วินิจฉัยว่าผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องขอในเหตุฉุกเฉิน คำร้องเพื่อขอคุ้มครองประโยชน์ของผู้ร้องชั่วคราว และคำร้องขอทุเลาการบังคับ หรือไม่

คำตอบ ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินเมื่อโจทก์ยื่นคำขอตามมาตรา ๒๕๔ โจทก์จะยื่นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งก็ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๖ จากบทกฎหมายดังกล่าวการจะขอในเหตุฉุกเฉินได้เฉพาะการยึด อายัด หรือมีคำสั่งตามมาตรา ๒๕๔ เท่านั้น ส่วนการขอคุ้มครองประโยชน์ตามมาตรา ๒๖๔ จะขอในเหตุฉุกเฉินตามมาตรา ๒๖๖ ไม่ได้ (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท. ๑๙๓๐/๒๕๕๑)

การร้องขอเพื่อให้ศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษามาตรา ๒๖๔ นั้น จะต้องเป็นการขอให้คุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอเพื่อให้ทรัพย์สิน สิทธิ หรือประโยชน์ อย่างหนึ่งอย่างใดที่พิพาทกันในคดีได้รับการคุ้มครองไว้จนกว่าศาลจะได้พิพากษา แต่คดีนี้เป็นเรื่องขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งผู้จัดการมรดกซึ่งมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยชี้ขาดแต่เพียงว่าผู้ร้องหรือผู้คัดค้านสมควรเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย มิได้พิพาทกันเกี่ยวกับทรัพย์มรดกหรือสิทธิเรียกร้องเอาทรัพย์มรดกของผู้ตาย ประโยชน์ของผู้ร้องอยู่ที่การจะได้เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายหรือไม่เท่านั้น ไม่ได้อยู่ที่การจะได้รับทรัพย์มรดกหรือส่วนแบ่งในทรัพย์มรดกของผู้ตาย การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอคุ้มครองประโยชน์ชั่วคราวในระหว่างการ

พิจารณาของศาลอุทธรณ์เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอายัดที่ดิน หรือระงับการจดทะเบียนสิทธิหรือนิติกรรมในที่ดินมรดก จึงไม่อยู่ในกำหนดวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษา (ฎีกาที่ ๑๑๒๕/๒๕๕๑)

คู่ความที่ยื่นอุทธรณ์อาจยื่นคำขอต่อศาลอุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์ทุเลการบังคับไว้ตาม มาตรา ๒๓๑ จะต้องเป็นกรณีที่ผู้อุทธรณ์อาจถูกบังคับคดีตามคำพิพากษา หากไม่มีการบังคับตามคำพิพากษา ก็ไม่อาจยื่นคำร้องขอทุเลการบังคับได้ คดีนี้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ให้ยกคำร้องขอของผู้ร้อง ดังนี้ ผู้ร้องมิได้ถูกบังคับคดี ไม่มีเหตุที่จะขอทุเลการบังคับ (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๗๐๒/๒๕๒๙)

ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอในเหตุฉุกเฉิน ไม่มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อขอคุ้มครองประโยชน์ และไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอทุเลการบังคับ

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท. ๑๙๓๐/๒๕๕๑ การขอคุ้มครองประโยชน์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๔ จะขอในเหตุฉุกเฉินตามมาตรา ๒๖๖ ไม่ได้

ฎีกาที่ ๑๑๒๕/๒๕๕๑ การร้องขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษามาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๖๔ นั้น จะต้องเป็นการขอให้คุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอ เพื่อให้ทรัพย์สิน สิทธิ หรือประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดที่พิพาทกันในคดีได้รับการคุ้มครองไว้จนกว่าศาลจะได้พิพากษา แต่คดีนี้เป็นเรื่องขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งผู้จัดการมรดกซึ่งมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยชี้ขาดแต่เพียงว่าผู้ร้องหรือผู้คัดค้านสมควรเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย มิได้พิพาทกันเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดกหรือสิทธิเรียกร้องเอาทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ประโยชน์ของผู้ร้องอยู่ที่การจะได้เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายหรือไม่เท่านั้น ไม่ได้อยู่ที่การจะได้รับทรัพย์สินมรดกหรือส่วนแบ่งในทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอคุ้มครองประโยชน์ชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอายัดที่ดิน หรือระงับการจดทะเบียนสิทธิหรือนิติกรรมในที่ดินมรดกแปลงที่ผู้ร้องได้ร้องขอตั้งกล่าวนั้น จึงไม่อยู่ในกำหนดวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษามาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมา

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๗๐๒/๒๕๒๙ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์มีคำสั่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ให้ยกคำร้องของผู้คัดค้าน ดังนี้ ผู้คัดค้านมิได้ถูกบังคับคดี ไม่มีเหตุที่จะขอทุเลการบังคับ ทั้งไม่เป็นกรณีที่ขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณา หรือบังคับตามคำพิพากษาด้วย

คำถาม โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยรื้อรั้วสังกะสี รื้ออิฐบุล็อก และสิ่งกีดขวางทางเข้าออกในที่ดินออกจากที่ดิน โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งให้จำเลยรื้อรั้วสังกะสีและรื้ออิฐบุล็อกรวมทั้งสิ่งกีดขวางทางเข้าออกในที่ดินออกชั่วคราว และห้ามมิให้กระทำการใด ๆ อันเป็นการกีดขวางทางเข้าออกในที่ดินพิพากษากว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น จำเลยยื่นคำร้องขอให้ยกเลิกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในเหตุฉุกเฉินนั้น หาก

ก. ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งแก้ไขคำสั่งเดิม จำเลยอุทธรณ์ขอให้ยกเลิกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวที่แก้ไขดังกล่าว ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกคำร้องของโจทก์ โจทก์ยื่นฎีกาภายในกำหนด ศาลชั้นต้นจะสั่งฎีกาของโจทก์อย่างไร

ข. ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งยกคำร้อง จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยฎีกา ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา ปรากฏว่าศาลชั้นต้นพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี ศาลฎีกาจะพิพากษาคดีนี้อย่างไร

คำตอบ ก. โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาต่อศาลชั้นต้นในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งให้จำเลยรื้อรั้วสังกะสีและรื้ออิฐบุล็อกรวมทั้งสิ่งกีดขวางทางเข้าออกในที่ดินออกชั่วคราว และห้ามมิให้กระทำการใด ๆ อันเป็นการกีดขวางทางเข้าออกในที่ดินพิพากษากว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น การที่จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอให้ยกเลิกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในเหตุฉุกเฉินนั้น ถ้าศาลมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งเดิมตามคำขอ คำสั่งเช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด ตามมาตรา ๒๖๗ วรรคสอง เมื่อศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งแก้ไขคำสั่งเดิม จำเลยอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกคำร้องของโจทก์ อันมีผลเป็นการยกเลิกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในเหตุฉุกเฉินของศาลชั้นต้น คำสั่งของศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นที่สุด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๗ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๒๔๖๖/๒๕๕๐) โจทก์จะฎีกาต่อไปไม่ได้ ศาลชั้นต้นต้องสั่งไม่รับฎีกาของโจทก์

ข. ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งยกคำร้อง จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยฎีกา ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา ปรากฏว่าศาลชั้นต้นพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี คำสั่งของศาลชั้นต้นเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาจึงมีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามมาตรา ๒๖๐ (๒)

มิใช่คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ศาลจะมีคำสั่งเพิกถอนได้ ตามมาตรา ๒๖๗ (ฎีกาที่ ๙๔๒๑/๒๕๕๑) **ศาลฎีกาจะพิพากษายืน**

ฎีกาที่ ๒๘๖๖/๒๕๕๐ โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาคือศาลชั้นต้นในเหตุถูกเงิน ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งอนุญาต จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอให้ยกเลิกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในเหตุถูกเงินนั้น ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งแก้ไขคำสั่งเดิม จำเลยอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกคำร้อง อันมีผลเป็นการยกเลิกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในเหตุถูกเงินของศาลชั้นต้น คำสั่งของศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นที่สุดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๗ วรรคสอง

ฎีกาที่ ๗๔๒๑/๒๕๕๑ โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสองร่วมกันหรือร่วมทั้งหรือร่วมทั้งสิ่งกีดขวางทางเข้าออกในที่ดิน โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในกรณีมีเหตุถูกเงิน ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำเลยทั้งสองหรือร่วมทั้งหรือร่วมทั้งสิ่งกีดขวางทางเข้าออกในที่ดินออกชั่วคราว และห้ามมิให้กระทำการใด ๆ อันเป็นการกีดขวางทางเข้าออกในที่ดินพิพาทจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น จำเลยที่ ๑ ยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาดังกล่าว ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง จำเลยที่ ๑ อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยที่ ๑ ฎีกา ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา ปรากฏว่าศาลชั้นต้นพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี คำสั่งของศาลชั้นต้นเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาจึงมีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๐ (๒) มิใช่คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ศาลจะมีคำสั่งเพิกถอนได้ตามมาตรา ๒๖๗

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์
บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม โจทย์ฟ้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑, ๒๖๔, ๒๖๘, ๒๗๗ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม จำคุก ๒๕ ปี กระทงหนึ่ง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔, ๒๖๘ เมื่อจำเลยมีความผิดตาม มาตรา ๒๖๘ เป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๒๖๔ จึงลงโทษตามมาตรา ๒๖๘ เพียงมาตราเดียว จำคุก ๒ ปี อีกกระทงหนึ่ง รวมจำคุก ๒๗ ปี จำเลยอุทธรณ์ ขอให้ยกฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๗ วรรคหนึ่ง จำคุก ๒ ปี นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น

ก. โจทย์ฎีกาว่า พยานหลักฐานโจทก์ฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม ขอให้ลงโทษจำเลยตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

ข. จำเลยฎีกาว่า พยานหลักฐานโจทก์ฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานปลอมและฐานใช้เอกสารปลอม ขอให้ยกฟ้อง โดยยื่นคำร้องให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ยกคำร้องขออนุญาตฎีกาข้อเท็จจริง

ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาของโจทก์ข้อ ก. แต่สั่งไม่รับฎีกาของจำเลยข้อ ข. เพราะต้องห้ามฎีกาข้อเท็จจริง โดยศาลได้ส่งเฉพาะสำเนาฎีกาของโจทก์ให้จำเลยแล้ว จำเลยไม่แก้ฎีกาภายในกำหนด ศาลชั้นต้นมีหนังสือส่งสำนวนให้ศาลฎีกาวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ในข้อ ก.

ให้วินิจฉัยว่า ศาลฎีกาจะพิพากษาคดีนี้อย่างไร

คำตอบ ก. ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม จำคุก ๒๕ ปี จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดตามมาตรา ๒๗๗ วรรคหนึ่ง จำคุก ๒ ปี เป็นการที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้วรรคของความผิดในบทมาตราเดียวกัน ไม่ถือเป็นการแก้บทความผิด แม้ศาลอุทธรณ์จะแก้โทษด้วยก็เป็นการแก้ไขเล็กน้อย จึงเป็นคดีที่ศาลอุทธรณ์แก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง โจทย์ฎีกาว่า พยานหลักฐานโจทก์ฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม ฎีกาของโจทก์จึง

เป็นการโต้เถียงดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลอุทธรณ์อันเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามมิให้ฎีกาตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าว (ฎีกาที่ ๖๐๙๘/๒๕๖๔)

ข. กรณีศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยในปัญหาข้อเท็จจริง จำเลยอาจฎีกาเป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นต่อศาลฎีกาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๔ เมื่อศาลชั้นต้นมีได้แจ้งคำสั่งไม่รับฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงให้จำเลยทราบ จึงเป็นกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบ แต่ความผิดฐานปลอมและฐานใช้เอกสารปลอม ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นให้จำคุก ๒ ปี จึงเป็นคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่าง และให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง จำเลยฎีกาในข้อที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับว่า พยานหลักฐานโจทก์ฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานปลอมและฐานใช้เอกสารปลอม ขอให้ยกฟ้อง เป็นการโต้เถียงดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลอุทธรณ์อันเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามฎีกาตามบทบัญญัติดังกล่าว ที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยในปัญหาข้อเท็จจริงชอบแล้ว และเมื่อฎีกาของจำเลยในข้อนี้ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามที่วินิจฉัยมา ประกอบกับผู้พิพากษาศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ไม่ได้อนุญาตให้จำเลยฎีกาแล้ว แม้ศาลชั้นต้นจะมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา แต่ก็ไม่เป็นการจำเป็นที่ศาลฎีกาจะดำเนินการตามมาตรา ๒๐๘ (๒) สั่งให้ส่งสำนวนคืนศาลชั้นต้นเพื่อแจ้งคำสั่งไม่รับฎีกาใหม่ตามรูปคดีในข้อดังกล่าวให้จำเลยทราบแต่อย่างใด (ฎีกาที่ ๓๓๙๙/๒๕๖๘)

คดีนี้ศาลฎีกาจะพิพากษายกฎีกา

ฎีกาที่ ๖๐๙๘/๒๕๖๔ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม จำคุก ๒๕ ปี จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคหนึ่ง จำคุก ๒ ปี เป็นการที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้วรรคของความผิดในบทมาตราดียวกัน ไม่ถือเป็นการแก้บทความผิด แม้ศาลอุทธรณ์จะแก้ไขด้วยก็เป็นการแก้ไขเล็กน้อย และคงให้ลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี จึงต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง เมื่อศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าพยานหลักฐานโจทก์ยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำชำเราผู้เสียหายโดยใช้อาวุธมีดขู่บังคับขณะกระทำชำเราเท่ากับศาลอุทธรณ์ฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยไม่มีอาวุธมีดในขณะที่กระทำชำเราผู้เสียหาย โจทก์ฎีกาว่า ขณะ

กระทำชำเราผู้เสียหาย จำเลยถืออาวุธมีดอยู่ในมือย่อมทำให้ผู้เสียหายเกิดความกลัว ฎีกาของ
โจทก์จึงเป็นการโต้เถียงดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลอุทธรณ์อันเป็นฎีกาใน
ปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามมิให้ฎีกาตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าว

ฎีกาที่ ๓๓๙๙/๒๕๖๘ คดีนี้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยในปัญหาข้อเท็จจริง
ซึ่งจำเลยอาจฎีกาเป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นต่อศาลฎีกาได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา
๒๒๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙
มาตรา ๔ และ พ.ร.บ.ให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด
พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๓ ได้ความว่าศาลชั้นต้นมิได้แจ้งคำสั่งไม่รับฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงให้
จำเลยทราบ จึงเป็นกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบ แต่คดีนี้ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ พิพากษายืนตาม
ศาลชั้นต้นและยังคงให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี จึงต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหา
ข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณา
ความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๐ มาตรา ๔ และ พ.ร.บ.ให้นำวิธีพิจารณาความอาญาใน
ศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๐ มาตรา ๓ จำเลยฎีกาในข้อที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่
รับว่า จำเลยไม่ได้กระทำความผิดฐานร่วมกันปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมนั้นเป็นการ
โต้เถียงดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลอุทธรณ์ภาค ๑ อันเป็นฎีกาในปัญหา
ข้อเท็จจริง ต้องห้ามฎีกาตามบทบัญญัติดังกล่าว ที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยในปัญหา
ข้อเท็จจริงชอบแล้ว และเมื่อฎีกาของจำเลยในข้อนี้ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามที่
วินิจฉัยมา ประกอบกับผู้พิพากษาศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ไม่อนุญาตให้จำเลยฎีกา
แล้ว จึงไม่เป็นการจำเป็นที่ศาลฎีกาจะสั่งให้ส่งสำนวนคืนศาลชั้นต้นเพื่อแจ้งคำสั่งไม่รับฎีกาใน
ข้อดังกล่าวให้จำเลยทราบแต่อย่างใด

ข้อสังเกต คดีที่ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบ ปกติแล้วศาลสูงจะยก
คำพิพากษาศาลชั้นต้นและย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ถูกต้องเพื่อให้
เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณี แต่ก็มีกรณีที่ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบแต่
ศาลสูงไม่ย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ให้ถูกต้อง เพราะถ้าสั่งให้ศาล
ชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ให้ถูกต้องแล้ว ผลของคดีก็จะไม่เปลี่ยนแปลงหรือไม่เสีย
ความยุติธรรม ก็ไม่มีความจำเป็นที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะสั่งให้ศาลชั้นต้นดำเนิน
กระบวนการพิจารณาใหม่ให้ถูกต้อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐๘ (๒)

ก็เปิดโอกาสให้ศาลสูงใช้ดุลพินิจได้ว่าสมควรจะสั่งให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่หรือไม่โดยมาตรา ๒๐๘ (๒) ใช้คำว่า “ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นเป็นการจำเป็น เนื่องจากศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา ก็ให้พิพากษาสั่งให้ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาและพิพากษาใหม่ตามรูปคดี การที่กฎหมายใช้คำว่า “ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นเป็นการจำเป็น” ก็เป็นการให้ดุลพินิจศาลอุทธรณ์ (หรือศาลฎีกา) พิจารณาว่าจำเป็นจะต้องย้อนสำนวนหรือไม่ อย่างเช่นคดีนี้ ศาลฎีกาเห็นว่า การที่ศาลชั้นต้นมิได้แจ้งคำสั่งไม่รับฎีกาให้จำเลยทราบทั้งเป็นกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบ ไม่จำเป็นต้องย้อนสำนวน เพราะหากศาลชั้นต้นแจ้งคำสั่งไม่รับฎีกาให้จำเลยทราบ จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกา ศาลฎีกาก็จะมีคำสั่งยกคำร้อง เพราะเป็นฎีกาที่ต้องห้ามฎีกาข้อเท็จจริง ศาลฎีกาก็ไม่วินิจฉัยฎีกาของจำเลยในข้อนี้เหมือนเดิม จึงไม่ย้อนสำนวน หรือในตัวอย่างอื่น เช่น ในคดีที่มีโทษจำคุก ในวันสอบคำให้การ ศาลต้องถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีต้องถามจำเลยว่าการทนายหรือไม่ ถ้าในวันสอบคำให้การศาลถามว่าจำเลยมีทนายหรือไม่ แต่จำเลยก็ให้การปฏิเสธ และถึงวันตรวจพยานหลักฐานและวันสืบพยานจำเลยก็แต่งทนายเข้ามาดำเนินคดี กรณีเช่นนี้ศาลสูงก็เห็นว่าไม่จำเป็นต้องย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบแล้วจะเสียความยุติธรรมจำเป็นต้องย้อนสำนวน เช่น คดีมีโทษจำคุก กฎหมายให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี ศาลต้องถามจำเลยว่าการทนายหรือไม่ หากศาลไม่ถามเรื่องทนายและจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกโดยไม่รอการลงโทษ กรณีนี้ศาลสูงจะย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้น ดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ให้ถูกต้อง เมื่อถามจำเลยเรื่องทนายความแล้วจำเลยอาจจะแต่งทนายมาสู้คดี หรือหาเหตุในการบรรเทาโทษจำเลยเสนอต่อศาลประกอบการพิจารณาได้

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์

บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

คำถาม โจทย์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระเงินพร้อมดอกเบี้ยและบังคับจำนอง ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาตามยอมโดยจำเลยยอมรับว่าเป็นหนี้โจทย์ตามฟ้อง ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของต้นเงิน ๙๐๐,๐๐๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ โดยผ่อนชำระหนี้ให้แก่โจทย์เป็นรายเดือนทุกเดือนภายในวันสิ้นเดือน เดือนละไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท เริ่มงวดแรกในวันสิ้นเดือนมิถุนายน ๒๕๕๘ เป็นต้นไป ทั้งนี้ จำเลยจะต้องชำระหนี้ให้โจทย์เสร็จสิ้นภายในเวลา ๓ ปี นับแต่วันทำสัญญาประนีประนอมยอมความ หากผิดนัดงวดใดงวดหนึ่งถือว่าผิดนัดทั้งหมดยอมให้โจทย์บังคับคดีได้ทันที ศาลออกคำบังคับตามสัญญายอม คดีถึงที่สุดแล้ว แต่จำเลยไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาดังตั้งงวดแรก โจทย์ขอออกหมายบังคับคดี ศาลชั้นต้นออกหมายบังคับคดี ต่อมาวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๘ โจทย์ยื่นคำร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดินทรัพย์สินจำนองของจำเลยออกขายทอดตลาดชำระหนี้โจทย์

ให้วินิจฉัยว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีจะบังคับคดีนี้อย่างไร

คำตอบ ก. ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาตามยอมโดยจำเลยยอมรับว่าเป็นหนี้โจทย์ตามฟ้อง พร้อมดอกเบี้ย โดยผ่อนชำระหนี้เป็นรายเดือนทุกเดือนภายในวันสิ้นเดือน เริ่มงวดแรกในวันสิ้นเดือนมิถุนายน ๒๕๕๘ เป็นต้นไป ศาลออกคำบังคับและคดีถึงที่สุดแล้ว จำเลยไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาดังตั้งงวดแรก โจทย์ขอออกหมายบังคับคดี ศาลชั้นต้นออกหมายบังคับคดี การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง เจ้านี้ตามคำพิพากษาจะต้องร้องขอให้บังคับคดีภายในสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้าคำพิพากษากำหนดให้ชำระหนี้เป็นงวดหรือเป็นรายเดือน ให้นับระยะเวลาสิบปีตั้งแต่วันที่หนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอาจบังคับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๗๔ ต่อมาวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๘ โจทย์ยื่นคำร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดินทรัพย์สินจำนองของจำเลยออกขายทอดตลาด แม้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความจะมีหนี้อีก ๙๐๐,๐๐๐ บาท ยังไม่ถึงกำหนดในวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘ แต่เมื่อจำเลยผิดนัดชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความตั้งแต่งวดแรกวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ต้องถือว่าผิดนัดทั้งหมด โจทย์มีสิทธิบังคับคดีจากจำเลยได้ทั้งหมดทันที ดังนี้ การร้องขอให้บังคับคดีโดยการยึดทรัพย์สินจำนองชำระหนี้จำนวนทั้งหมด จึงต้องกระทำภายในสิบปีนับแต่วันที่จำเลยผิดนัดชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว โจทย์ยื่นคำ

ขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ดำเนินการบังคับคดียึดทรัพย์สินจำนวนของจำเลยล่วงหน้า
ระยะเวลาสิบปีนับแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นวันที่ถือว่าผิดนัดทั้งหมดแล้ว การ
ยื่นคำร้องเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔ จึงเป็นการยื่นคำร้องขอให้ขายทอดตลาด
หลังจากสิ้นสิทธิบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินจำนวนของจำเลยแล้ว

อย่างไรก็ตาม ทรัพย์สินจำนวนยังคงอยู่ และโจทก์สามารถใช้ยื่นต่อลูกหนี้
จำนวนหรือต่อบุคคลภายนอกที่รับโอนทรัพย์สินจำนวนต่อไปได้ (ฎีกาที่ ๓๑๔/๒๕๖๗
(ประชุมใหญ่))

เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องสั่งยกคำร้อง

ฎีกาที่ ๓๑๔/๒๕๖๗ (ประชุมใหญ่) ผู้รับจำนองซึ่งทรงทรัพย์สินจำนวนยอมมีสิทธิ
บังคับจำนองแม้หนี้ที่ประกันหรือสิทธิเรียกร้องส่วนที่เป็นประธานจะขาดอายุความ เพียงแต่จะ
บังคับเอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระเกินกว่าห้าปีไม่ได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๒๗ และ ๗๔๕ แต่
บทบัญญัติดังกล่าวเป็นกฎหมายสารบัญญัติ เมื่อคดีเข้าสู่ศาล กระบวนพิจารณาก็ต้องบังคับ
ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.พ. ดังนั้น เมื่อ ป.วิ.พ. ภาค ๔ ลักษณะ ๒ การบังคับคดีตามคำ
พิพากษาหรือคำสั่ง มาตรา ๒๗๔ บัญญัติให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องร้องขอให้บังคับคดี
ภายในสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งหมายถึงตั้งแต่มีคำพิพากษาของศาลชั้น
ที่สุดในคดีนั้น เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาตามยอมเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ไม่มี
คู่ความฝ่ายใดอุทธรณ์ และจำเลยผิดนัดชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความตั้งแต่
งวดแรกวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ ดังนี้ การร้องขอให้บังคับคดีโดยการยึดทรัพย์สินจำนวนจึง
ต้องกระทำภายในสิบปีนับแต่วันที่จำเลยผิดนัดชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ
ดังกล่าว โจทก์ยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ดำเนินการบังคับคดียึดทรัพย์สินจำนวนของ
จำเลยล่วงหน้าระยะเวลาสิบปีนับแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๓ แล้ว โจทก์จึงสิ้นสิทธิบังคับคดี
เอาแก่ทรัพย์สินจำนวนของจำเลย อย่างไรก็ตาม ทรัพย์สินจำนวนยังคงอยู่ และโจทก์สามารถ
ใช้ยื่นต่อลูกหนี้จำนวนหรือต่อบุคคลภายนอกที่รับโอนทรัพย์สินจำนวนต่อไปได้

ข้อสังเกต เดิมศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า โจทก์มีสิทธิบังคับได้แม้จะดำเนินการบังคับคดี
เกิน ๑๐ ปี แต่โจทก์จะเรียกดอกเบี้ยค้างชำระได้ไม่เกิน ๕ ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา ๗๔๕ แต่ฎีกาที่ ๓๑๔/๒๕๖๗ นี้กลับคำวินิจฉัยเดิม ฎีกานี้มีผลที่แปลกคือ
สิทธิจำนวนไม่ระงับ แต่โจทก์จะบังคับคดีไม่ได้ จะฟ้องผู้จำนองเป็นคดีใหม่ก็ไม่ได้ เพราะจะ
เป็นฟ้องซ้ำ ทางออกคงมีทางเดียวคือรอเจ้าหนี้คืนไปฟ้องผู้จำนอง แล้วโจทก์ไปใช้สิทธิยื่น

คำร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีขายทอดตลาดโดยปลอดจำนองและขอรับชำระหนี้จำนอง
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๔ ถึงจะได้รับชำระหนี้จำนอง ถ้า
ผู้จำนองไม่ถูกฟ้องคดี โจทก์ก็ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้จำนองเลย

คำถาม คดีก่อนนายเอกอ้างว่าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินฟ้องนายโทเป็นจำเลยว่า
ครอบครองที่ดินโดยไม่มีสิทธิ ขอให้ขับไล่และรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดิน นายโทต่อสู้ว่า
นายเอกไม่มีสิทธิฟ้องขับไล่ ศาลกำหนดประเด็นข้อพิพาทว่านายโทมีสิทธิอยู่ในที่ดินพิพาท
หรือไม่ ศาลพิพากษาในคดีก่อนว่า นายโทไม่มีสิทธิอยู่ในที่ดินพิพาท พิพากษาให้ขับไล่นายโท
และให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดินพิพาท คดีถึงที่สุด คดีนี้นายโทเป็นโจทก์ฟ้องอ้างว่า
เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินตามสัญญาจะซื้อจะขายขอให้ศาลบังคับนายเอกจดทะเบียนโอน
กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทให้นายโท ศาลกำหนดประเด็นข้อพิพาทคดีนี้ว่า นายโททำสัญญา
จะซื้อจะขายที่ดินพิพาทและชำระราคาครบถ้วนจนได้กรรมสิทธิ์และนายเอกต้องจดทะเบียนโอน
กรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้นายโทหรือไม่ คดีนี้ศาลฟังข้อเท็จจริงว่า นายโททำสัญญาจะซื้อ
จะขายที่ดินพิพาทและชำระราคาครบถ้วนจนได้กรรมสิทธิ์และนายเอกต้องจดทะเบียนโอน
กรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้นายโท พิพากษาให้นายเอกจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทให้นายโท

ให้วินิจฉัยว่า คำพิพากษาคดีนี้เป็นฟ้องซ้ำ และเป็นกรณีคำพิพากษาผูกพันคู่ความห้าม
ดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำหรือไม่

คำตอบ คดีที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว ห้ามมิให้คู่ความเดียวกันหรือ
ร้องฟ้องกันอีก ในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกันตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๑๔๘ คดีนี้แม้นายเอกและนายโทจะเป็นคู่ความเดียวกัน
และคดีก่อนจะถึงที่สุดแล้ว แต่คดีก่อน ศาลกำหนดประเด็นข้อพิพาทว่านายโทมีสิทธิอยู่ใน
ที่ดินพิพาทหรือไม่ ส่วนคดีนี้ศาลกำหนดประเด็นข้อพิพาทว่า นายโททำสัญญาจะซื้อจะขาย
ที่ดินพิพาทและชำระราคาครบถ้วนจนได้กรรมสิทธิ์และนายเอกต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์
ที่ดินพิพาทให้นายโทหรือไม่ คดีก่อนและคดีนี้มีประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุ
อย่างเดียวกัน ฟ้องโจทก์คดีนี้จึงไม่เป็นฟ้องซ้ำที่จะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔๘

คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาล
ที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่ได้พิพากษาหรือมีคำสั่งจนถึงวันที่คำพิพากษา
หรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับหรืองดเสีย ถ้าหากมี ตามมาตรา ๑๔๕
คดีนี้แม้นายเอกและนายโทจะเป็นคู่ความเดียวกัน และศาลมีคำพิพากษาในคดี

ก่อนแล้ว คดีก่อนเป็นคดีฟ้องขับไล่นายโทออกจากอสังหาริมทรัพย์อันเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ ซึ่งมีประเด็นข้อพิพาทที่ต้องวินิจฉัยว่า นายโทมีสิทธิอยู่ในที่ดินพิพาทโดยชอบ ต้องถูกขับไล่หรือไม่ แตกต่างจากคดีนี้ที่นายโทฟ้องว่า นายโทมีกรรมสิทธิในที่ดินพิพาทตามสัญญาจะซื้อจะขาย และมีคำขอให้นายเอกโอนกรรมสิทธิในที่ดินพิพาทให้แก่นายโท อันมีประเด็นข้อพิพาทที่ต้องวินิจฉัยว่านายโททำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินพิพาทและชำระราคาที่ดินพิพาทตามสัญญาครบถ้วนจนได้กรรมสิทธิในที่ดินพิพาทและนายเอกต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิที่ดินดังกล่าวให้แก่นายโทหรือไม่ สภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับ รวมทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาตามคำฟ้องทั้งสองเรื่องจึงแตกต่างกัน ศาลจึงมีอำนาจรับฟังข้อเท็จจริงคดีนี้แตกต่างไปจากคดีก่อนได้ ไม่ใช่กรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๕ (ฎีกาที่ ๔๙๘๔/๒๕๖๘ (ประชุมใหญ่)) และไม่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำที่จะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔๔ ด้วย

ฎีกาที่ ๔๙๘๔/๒๕๖๘ (ประชุมใหญ่) ศาลฎีกาจะรับฟังข้อเท็จจริงในคดีนี้แตกต่างไปจากคดีก่อนได้หรือไม่ เห็นว่า เมื่อคดีก่อนโจทก์ซึ่งเป็นจำเลยในคดีนี้ฟ้องว่า โจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิที่ดินพิพาท จำเลยและบริวารครอบครองที่ดินของโจทก์โดยไม่มีสิทธิ ขอให้บังคับจำเลยและบริวารออกไปจากที่ดินกับรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและส่งมอบที่ดินคืนแก่โจทก์พร้อมชำระค่าเสียหาย ซึ่งจำเลยและจำเลยร่วมให้การปฏิเสธว่าโจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องขับไล่ คดีดังกล่าวจึงเป็นคดีฟ้องขับไล่จำเลยและจำเลยร่วมออกจากอสังหาริมทรัพย์อันเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ ซึ่งมีประเด็นข้อพิพาทที่ต้องวินิจฉัยว่า จำเลยและจำเลยร่วมไม่มีสิทธิอยู่ในที่ดินพิพาทโดยชอบ ต้องถูกขับไล่และชำระค่าเสียหายให้แก่โจทก์หรือไม่ แตกต่างจากคดีนี้ที่โจทก์ฟ้องว่า โจทก์มีกรรมสิทธิในที่ดินพิพาทตามสัญญาจะซื้อจะขายและมีคำขอให้จำเลยโอนกรรมสิทธิในที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ อันมีประเด็นข้อพิพาทที่ต้องวินิจฉัยว่าโจทก์ทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินพิพาทและชำระราคาที่ดินพิพาทตามสัญญาครบถ้วนจนได้กรรมสิทธิในที่ดินพิพาทและจำเลยต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิที่ดินดังกล่าวให้แก่โจทก์หรือไม่ สภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับ รวมทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาตามคำฟ้องทั้งสองเรื่องจึงแตกต่างกัน ศาลฎีกาจึงมีอำนาจรับฟังข้อเท็จจริงคดีนี้แตกต่างไปจากคดีก่อนได้ ไม่เป็นการต้องห้ามตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๕ ประกอบ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗

นายสมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์

บรรณาธิการ